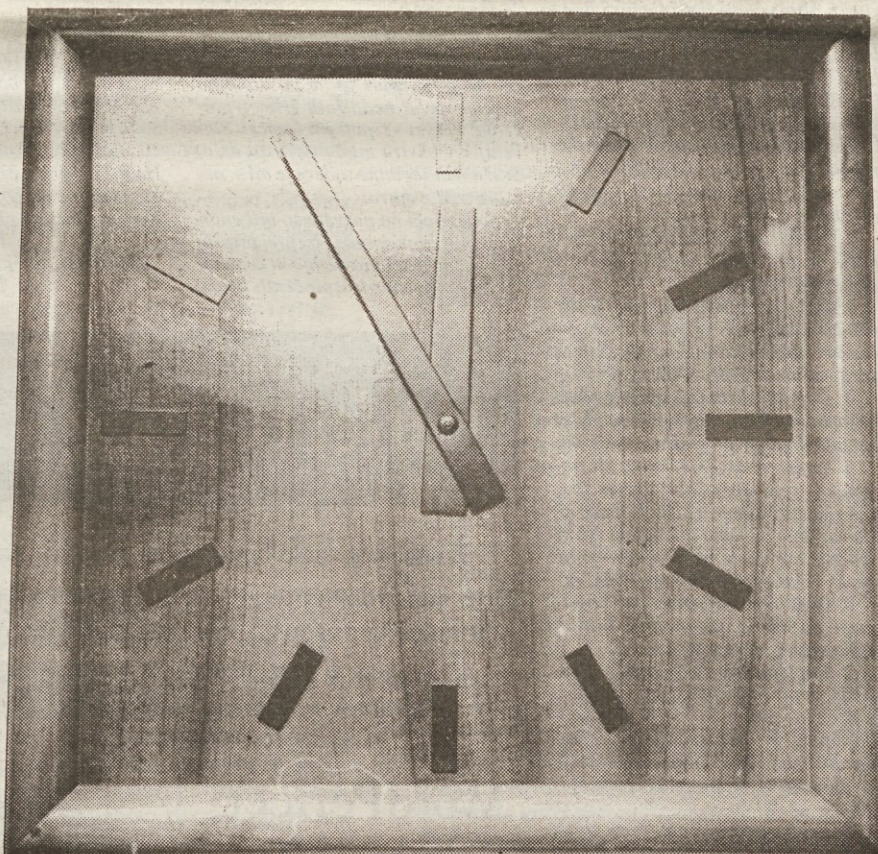


ČE SE SPREMEMB ČLANARINE TAKOJ NE LOTIMO SAMI, NAS BO VANJE VSE PREHITRO PRISILIL ČAS

Dušan Semolič v intervjuju na 3. strani



DE, sreda 14⁰⁰

Izjava za javnost

Skupina za pogajanja o ugotovitvi in delitvi sindikalnega premoženja, ki jo sestavljajo predstavniki Konfederacije sindikatov Slovenije 90, Konfederacije sindikatov Slovenije PER-GAM, Zveze svobodnih sindikatov Slovenije in KNSS Neodvisnost, je na svoji 6. seji dne 6. 11. 1995 po dokončnem oblikovanju poslovnika evidentirala kriterije za delitev sindikalnega premoženja. Kriteriji so podlaga za nadaljnje delo skupine.

Skupina se je tudi seznanila s predlogom zakona o skupnem upravljanju lastnine bivše Zveze sindikatov Slovenije (njegovi predlagatelji so Ivo HVALICA, dr. Jože PUČNIK, Drago ŠIFTAR) in ugotovila, da je ta zakon nepotreben. Predlog zakona namreč ne ureja statusa sindikalne lastnine, uređitev statusa sindikalne lastnine pa je glavni cilj te pogajalske skupine.

Po pooblastilu skupine
Tatjana Labernik

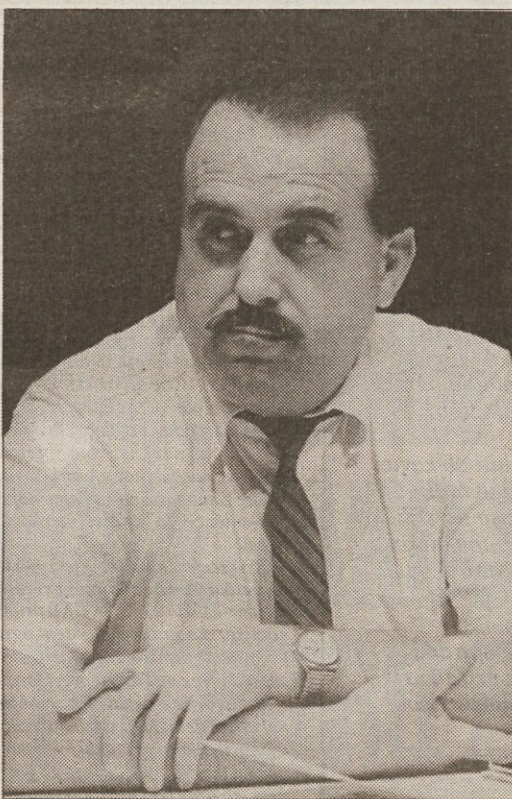
Tekstilci in čevljarji pišejo vladi in strankam

Sindikat tekstilne in usnjarskopredelovalne industrije je po treh letih prizadevanj le prepričal vlado, da je prisluhnila težavam teh delovno intenzivnih dejavnosti in izdelala predloge za izboljšanje položaja. Ti se zdijo sindikatu idealni, prelepi, da bi lahko verjeli v uresničitev v celoti, zato zdaj piše še posebej pisma predsedniku vlade in ministrom s področja gospodarstva in financ ter vsem političnim strankam, naj se tudi v parlamentu zavzamejo za uresničitev nujnih in pet minut po dvanajsti predlaganih ukrepov. O predlogih več v naslednji številki DE.

ČE OBLJUBI PRVI MINISTER...

Dva dni pred protestnim shodom SKEI v Trbovljah je **Alberta Vodovnika** sprejel **Janez Drnovšek**.

Skoraj dve uri sta premlevala vprašanja, ki jih je SKEI na predsednika vlade naslovil že pred dvema mesecema. Vprašanja, ki jih bodo postavljali tudi na shodu.



Albert Vodovnik nam je povedal, da je predsednik vlade očitno uspel prav oceniti njihovo težo in tudi nujnost, da jih je treba rešiti v normalnem dialogu.

Vlada naj bi torej hitreje in učinkoviteje postorila tisto, kar je v njeni moči, ko gre za reševanje delovnih mest. Kovinarji namreč dokazujejo, da je ukinjanje delovnih mest nepotrebno, da za njim tiči neurejeno lastninenje in ne pomanjkanje dela. Poskusila bo tudi vplivati na normalnejše odnose med sindikati in delodajalci, da ne bi prišlo do splošne stavke, ampak bi konflikte rešili v okviru socialnega partnerstva. Tudi pri množičnih kršitvah pravic delavcev lahko vlada še marsikaj pripomore. Vodovnika smo povprašali, kolikokrat se je z Drnovškom že sestel, in izvedeli, da se to zgodi približno dvakrat letno. Od kod potemtaka prav tokrat vedrogledost?

»Stara vprašanja so se zaostila, temeljito pa smo ga seznanili tudi z nekaterimi novimi. Resnosti položaja se zaveda, in če predsednik vlade nekaj obljubi...«

Več na 5. strani DE

OBLIZEK ZA NAJBOLJ USPEŠNE

Socialni partnerji
končno za povečanje
plač v najuspešnejših
podjetjih.

Stran 16

VIRUS BOLNIŠKE NAPADA PODJETJA

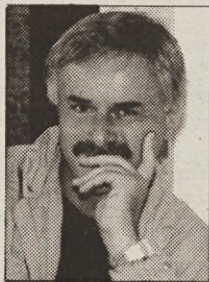
Stran 18

ZADNJE UPANJE JE SINDIKAT

To velja za marsikateriga delavca, gotovo tudi za **Dejana Majkiča**, ki je razkril goljufije v podjetju **Auto Makar** in zdaj bridko plačuje račune za gnilobo slovenske države.



Ravbarkomanda



Piše: Ciril Brajer

Neljubezniva država Slovenija

Edina ljubeznivost oblastne pozicije je dejstvo, da je opozicija še slabša.

Za vrtec res ne vem, koliko je v teh časih še ljubezniv. Otrok mi je odrasel. Bi si pa upal ugibati, da je vsaj njegova cena neljubezniva za starše in plača za vzgojiteljice.

Potem pa smo že pri šoli, katere neljubeznivost lahko občutim. Vse skupaj en sam pritisk, tekma s časom, točkami, s samim seboj, sošolci, možnostjo vpisa naprej in končno (ne)možnostjo zaposlitve.

Pritisk in strah na cesti, pred prisluškovanji, pred policaji, za katere že kar utemeljen dovtip pravi, da jih je najbolje ukiniti. Bo potem samodejno manj kriminala. Droge, ropi, kraje avtomobilov, pretepi, bombe, streljanja, nori vozniki...

Človek se niti v službi ne more več oddahnniti ob kavici in časopisu. Ko pa trepeti, ali mu niso tačas šefi ukradli podjetja in če jim je to morda preprečilo, ali ga niso uvrstili med tehnološke presežke. Če se je vsem tem grozotam nekako le uspel izmakniti, se trese, ali mu firme niso vtaknili v sklad Uroša Koržeta, kar je isto, kot če bi jo sesuli.

Če je ušel celo neljubeznivosti grobarja mnogih slovenskih podjetij, mu neljubeznivo tiktakajo tempirane socialne bombe od Zasavja do Podravja, zdaj je prižgana v Pomurju, kjer še nikoli ni bilo toliko iskalcev zaposlitve ob tako pičlih možnostih za delo.

Zgodba teče torej v skladu s tisto, da je še za vreme kriva država, češ, če pada dež, dol z vlado!

Žal pa v Sloveniji res skoraj pri vsaki razčlembi prideš do sklepa, da je v zgornji anekdotični misli veliko veliko resnice.

Kot je potemtakem z večino neljubeznivosti, ki nas tepejo dandanašnji, je tudi z usodo delavstva.

Klavrna je, sramotna in res postaja že neverjetno, od kod delavcem toliko potrpljenja. Sindikati pa razdrobljeni, denarno šibki, celo sprti med seboj.

ZSSS je prejšnji teden (kolikokrat že!) opozorila na še eno svinjarijo. Na svetlo je morala spet potegniti zaplete okoli Zakona o prisilni poravnavi in stečaju. Gre za problem, zaradi katerega bi morali naši vrli poslanci od sramu vsi po vrsti odstopiti. Če pa bodo še kdaj terjali večje plače zase, si ne zaslužijo drugega kot sramotilni steber in javno bičanje.

Ko so namreč omenjeni zakon sprejeli, so jih na njegov nesmisel najprej opozarjali svobodni sindikati. Ker so se delali gluhe, so sindikati prepričali državni svet, da je na zakon izglasoval odločilni veto.

Celo to ni nič zaleglo. Oblastna trmoglavost in topoglavost sta parlament rinili v popolno bedarijo in zakon je bil sprejet.

Sindikati brž na ustavno sodišče. Tudi za njihovo sicer nemajhno dobrovoljnost in potrpežljivost je bil ta nesmisel prehud.

Delavci, ki morajo na cesto po tej klavrni poti, so namreč še ob tiste uboge »pravice«, ki so jih deležni njihovi sotrpini, če jih brčnejo kot presežke. Slednji dobe vsaj polletni odpovedni rok in odpravnino. Prvi pa na zavod po enem mesecu odpovedi, na zavodu morajo najprej podpisati dokument, da bodo sprožili delovni spor, potem dokument, da bodo vrnili nadomestila...

Ker je ustavno sodišče že oktobra lani ugotovilo, da tako ne gre in je parlamentu naložilo, naj neustavnost odpravi v pol leta, so sindikati še uspeli prepričevati podjetja, da po spornem zakonu niso segala.

Ker pa se poslanska sodrga tudi v pol leta ni zganila, je njihova nesramna malomarnost delavce začela tepsti. Od maja, ko je parlamentu potekel rok za kesanje, so podjetja začela segati po packariji, ki se ji reče zakon.

Pri vsem tem je neljubeznivost res preblagohotna beseda. Človek se stežka brzda, ko išče pravišnje izraze. Ali sindikat, če seveda hočejo biti predstavniki interesov delavstva, sploh še ostane kaj drugega, kot da to in takšno oblast začnejo rušiti z vsemi sredstvi.

Da ne bo nesporazuma, le zakonitimi kajpak. Sindikalist pač ne more biti prašič, ki se na ustavo in zakon mirno požvižga. Zato pa je tako!

DE časopis slovenskih delavcev

Stvar je jasna. To je moj časopis. Zato ga naročam na naslov:

Priimek in ime:.....

Naziv podjetja ali ustanove:.....

Naslov:.....

Podpis naročnika:



Stare navade

Pod tem naslovom v Slovenčevem tedenskem komentarju 14. oktobra glavni urednik v svoji stari maniri obdeluje slovensko zunanjo politiko. Tema je že tradicionalna, Safti in Kučanova ter tudi Drnovškova zloraba pooblastil ter napadi na krovno organizacijo Slovencev v Italiji SKGZ in njenega predsednika Kladivja Palčiča. Čeprav je preteklo že nekaj časa od objave, bi bilo škoda iti mimo tega nevarnega napada na slovensko manjšino in njene glavne institucije v Italiji. Seveda že dolgo časa kot Obreza ravna še Jože Novak v Gorenjskem glasu. Pa še mnogo drugih. Desnica izrablja res prav vsak razlog (dejanski ali namišljen) za napad na vse, kar ne trobi v njen rog, pa čeprav so to zamejci in gre to na škodo vseh zamejcev. Ti zaščitniki slovenstva so naravnost obsedeni z udbopreganjavico in jim ni v skladu s svojo svetlo preteklostjo niti najmanj nerodno sprejeti zavestništva nacifasistov v Avstriji ali Italiji, ko gre za napade na zamejce napache provenience. To je pravi internacionalizem!

Srvezenjem o Saftiju je tem patriotom na veliko veselje tržaških neofasistov končno uspelo v TKB in GKB pripeljati komisarsko upravo in s tem ogroziti predvsem gospodarske temelje slovenske manjšine na Tržaškem in Goriškem. In ti dušebrižniki vedo ali pa morda tudi ne, da so delničarji v teh bankah predvsem ljudje, ki jim nikakor ni mogoče očitati levičarstva, če je to že greh. Ne vem, ali prav pod pritiskom teh krogov ali pa so bili tudi kakšni bolj utemeljeni razlogi, slovenska vlada ni podprla vstopa frankfurtske KHB banke, ki je sicer podružnica Ljubljanske banke, v GKB in njene dokapitalizacije, s čimer je »uspela« preprečiti, da bi večinski delež ostal v slovenskih rokah. In s takimi podvigi se ti Don Kihoti še hvalijo, da bo mera polna.

Seveda gre slovenskim novodemokratom in preganjalcem rdečega hudiča še posebej v nos Primorski dnevnik, čigar glavni greh je, da nadaljuje tradicijo Partizanskega dnevnika in čigar obstoj je tudi zaradi rovarjenja raznih Obrez in Novakov bolj ogrožen kot med sovražnimi hajkami. Da je to nedvomno osrednje slovensko zamejsko glasilo in edini dnevnik med njimi, ne šteje zanje nič, važna je demokratizacija – seveda po njihovo. Ko Obreza piše o Palčičevi nesramnosti, ki si je drznil pozvati slovensko vlado, naj nujno intervenira s finančno pomočjo v višini 860.000 mark, mirno pozabi, da brez ukradenih (tako se pravzaprav reče pluralizacijskim Peterletovim trem milijonom) mark Slovenca sploh nikoli ne bi bilo in ne bi mogel nadaljevati svetlih tradicij medvojnega domobranskega trobila. Pravzaprav je že takrat Göbbels, zakleti sovražnik slovenstva, imel obilo posluha za pluralizem v medijih in Slovencu kljub sicer strogi cenzuri v raju omogočil nemoteno izhajanje in širjenje prave resnice med neukim slovenskim ljudstvom. Ali smo ali nismo!

O moralnosti Peterletovega in Janševega pranja domačega umazanega perila v tujini, ni da bi govoril; njima skupaj z Obrezo in Novakom tako ali tako ni pomoči. Bolj zanimivo je stališče nekaterih koroških klerikalcev, ki nasprotujejo kandidaturi Karla Smolleja za avstrijski parlament na listi liberalnega foruma, čeprav je že vnaprej jasno, da je to najdesnejša avstrijska stranka, ki je še pripravljena sploh postaviti kakšnega Slovenca na kandidatsko listo. Nobenega dvoma tudi ni, da je Smolle bolj desno kot Heide Schmidt, in še vsa sreča je, da je tako, ker sicer sploh ne bi mogel kandidirati. Za slovenske »narodnjake« pa je najpomembnejše, da je Schmidtova izstopila iz RKC, ne pa njena politično pametna odločitev za kandidaturu Smolleja. In ti ljudje so na Koroškem za Petra Venclja glavni sogovorniki med Slovenci. To, liko, da se ve.

Tugomer Kušan

Vzgoja za ljubezen, polnost in medsebojne odnose

Zadnjih nekaj let se po srednjih šolah v okviru učnega načrta izvaja dodatni »šolski predmet« v okviru izbirnih vsebin. Dijaki lahko tako med več ponujenimi možnostmi izberejo določen program v sistemu srednješolskega izobraževanja. Eden takih je tudi vzgoja za ljubezen. Čeprav je bila ta izbirna vsebina že nekajkrat posredovana – na primer v Ljubljani, Kranju in verjetno še kje, je večini še neznan. Tokrat poteka ta izbirni predmet na

Čatež – drugače

Takole popotovati od Litije do Čateža, pa še do Velike Loke, ni čisto preprosto. Vsako leto je to eden izletov, ki jih vzamem zares, in na Martinovo poskusim novo vino. Vedno na Gobniku. Letos je bilo precej vođeno. No, pa nazaj k hoji.

Dobrih pet ur vam vzame pot do Čateža, in letos mi ni uspelo srečati nobenega viharika. Res sva z Jelko odšla nekoliko kasneje, res pa sva tudi pridno hodila.

Vsako leto je kaj novega. Na Libergi ni več suhega sadja, jih je pač minilo, pred Moravčami ni več pečenega kostanja, kruh prodajajo kot teletino. Drago. Vedno sem si zaželel rezino domačega kruha in nikoli peciva. Včasih sem dobil izvrstnega kruha po izvrstni ceni 50 tolarjev za kos, zdaj pa...

Pot nenehno spreminjajo, malo levo, pa potem desno, popotniki pa po svoje. Zlasti tam od Moravč naprej bi bilo vredno premisliti kako, še posebej zato, ker Levstikova pot še danes ni pojasnjena. Bilo je pač Martinovo.

Srednji trgovski šoli v Kranju. Pod okriljem gospe pedagoginje Mirjane Košnik ga bomo izvajali ta mesec: prvi sklop poteka od 6.–10. novembra, drugi pa med 13. in 17. novembrom. Koordinatorka programa je gospa Anica Sečnik, poleg nje pa smo honorarni predavatelji še gospa Vanja Kržan, gospa Janja Lajevac in gospod David Ipavec. Šolarji so razdeljeni v skupine, tako da vsak od predavateljev skrbi za en razred dijakov.

Vzgoja za ljubezen naj bi bil življenjski program naše vzgoje skozi celo življenje. Ta naj bi se začela z našimi prvimi trenutki življenja. Tako imajo skozi predšolsko obdobje glavno vlogo prav otrokovi starši. Vzgojanje za vrednote ljubezni, spolnosti, medčloveških odnosov naj bi se nadaljevalo skozi otrokovo šolsko obdobje (osnovna in srednja šola). Tu naj bi poleg vsakdanje vzgoje za ljubezen, ki jo zopet (ne) nudijo starši, bili v širšem obsegu udeleženi še ostali oblikovalci človekove osebnosti. Naj omenim najvažnejše: to so učitelji, ostali pedagoški delavci in prav tako tudi katehete v okviru versko-religioznega oblikovanja človeške osebe. Vzgoja in samovzgoja za ljubezen je seveda potrebna tudi skozi nadaljnje družbeno, poklicno ali zasebno življenje – ne glede na strokovno usmerjenost (četudi ne gre za poklicnega pedagoga).

Naj predstavim naš šolski program še vsebinsko: Okvirni naslovi, preko katerih bomo z mladimi vodili pogovor, so: 1. Pota odrasčanja; 2. Ljubezen; 3. Mladostnik in spolnost; 4. Spolne funkcije; 5. Ustvarjanje življenja; 6. Splav; 7. Urejevanje spočetja; 8. Spolne bolezni; 9. Odkloni v spolnosti, pornografija. Ob tem bom izpostavil samo nekatere misli oziroma smernice, ki izhajajo iz navedene vsebine:

1. Postati zrel moški oziroma ženska je poklic. To je potem izhodiščna osnova za kasnejši srečen zakon, družino, srečno družbo in življenje nasploh.

2. Ljubezen je dejavna umetnost. Njeni elementi so: skrb, odgovornost, vednost, spoštovanje.

3. Razlika v doživljanju spolnosti pri mladostnikih glede na spol je očitna. Le zreli osebnosti lahko pričakujejo zdrav zakon in srečo v ljubezni.

4. Dopolnitev znanja glede zgradbe (anatomije) in delovanja (fiziologije) spolnih organov pri moškem in ženski.

5. Spolno občejevanje (koitus) je namenjeno predvsem morebitnemu spočetju novega bitja in izražanju ljubezni.

Ustvarjanje življenja spremljamo skozi spočetje, nosečnost, razvoj otroka – prvih devet mesecev, porod, novorojenček.

6. Splav (abortus) je končanje nosečnosti. Po številu splavov smo Slovenci na vrhu svetovne lestvice.

7. Sprejemanje otrok je med najlepšimi trenutki v našem življenju. Spočeti, skrbeti in vzgajati otroka je pomembno poslanstvo zakonskega življenja. Poznavanje kontracepcijskih metod pa je med ljudmi še vedno zelo pomanjkljivo.

8. Spolne bolezni: predvsem sifilis (lues), kapavica ali gonoreja, rak na rodilih (na materničnem ustju), vnetja spolnih organov, AIDS.

9. O odklonih (deviacijah) na področju spolnosti govorimo, če se kdo ne more spolno zadovoljiti po običajni poti, ampak potrebuje za to posebno okoliščine, ki večkrat postanejo same sebi namen.

Za zaključek pa še tile ugotovitvi: – Takšna predavanja so zelo pomembna. To potrjujejo sami strokovnjaki iz lastnih spoznanj, to dokazujejo opravljene vprašalniki (ankete) in končno: to je mnenje dijakov.

– Predavanja bi bilo potrebno začeti že veliko veliko prej. Iz raziskav preko vprašalnikov ipd. ugotavljamo, da približno tretjina dijakov ocenjuje, da so pri tej starosti (15 let) že zreli za spolne odnose. Torej: spolna vzgoja bi pravzaprav morala potekati že od vsega začetka otrokovega bivanja in skozi celo predšolsko obdobje. Vloga šole bi potem bila poglabljati in skupaj s starši nadaljevati njihovo začeto vzgojo in po-

učevanje ter tudi razumsko, čustveno in duhovno utemeljevati.

David Ipavec,
Nova Gorica

Sporočilo za javnost

Predsednik Vlade Republike Slovenije dr. Janez Drnovšek je prejel zahvalno pismo ameriškega državnega sekretarja Williama Perryja. Minister Perry se je dr. Drnovšku zahvalil za gostoljubje in poudaril, da je bilo njuno srečanje izjemno koristno. Gospod Perry je prav tako izrazil zadovoljstvo, da je prišlo do njunega srečanja na štiri oči, ki je še dokončno potrdilo uspešnost razgovorov in celotnega obiska. Gospod Perry je premieru Drnovšku v pismu čestital za izjemen uspeh pri izvajanju gospodarskih in političnih reform in za izjemo znanje in vodenje slovenske politike. Prav tako je izrazil upanje, da se bosta ponovno srečala ob prihodnjem obisku premiera Drnovška v Washingtonu.

Kabinet predsednika

Tudi pri nas trpinčijo otroke

Tudi v naši družbi prihaja do trpinčenja otrok – otroci so žrtve odraslih in tudi svojih vrstnikov. Vse močnejše pa je tudi gibanje za zaščito trpinčenih otrok, tako s strani države kot civilnih združenj. Ker je tudi javnost postala bolj občutljiva za tovrstne kršitve, jih po eni strani obsoja in po drugi pričakuje informacije o kršitvah. Zato smo se odločili, da o odnosu javnosti do trpinčenih otrok spregovorimo na posebnem posvetu in na ta način spodbudimo strokovne razprave in razmišljanja o tem, kako o trpinčenih otrocih spregovoriti javno in na način, ki bi prispeval k razreševanju žgobjih problemov in ne bo dodatno obremenjeval nedolžnih žrtev trpinčenja. Posvet »Trpinčeni otroci v Sloveniji« v okviru ministrstva za delo, družino in socialne zadeve je bil 4. oktobra v Mariboru.

Sodelujoči na posvetu so bili enotni, da naj strokovnjaki čim prej pripravijo etični kodeks ravnanja in komuniciranja v primerih trpinčenih otrok.

Svoboda sporočanja o trpinčenih otrocih mora biti omejena s človekovimi pravicami nasploh in še posebej s pravicami, opredeljenimi v Konvenciji o otrokovih pravicah. Novinarji in drugi, ki pišejo o pojavih trpinčenja otrok, morajo spoštovati zasebnost in anonimnost žrtve in storilca.

Potrebno je pisati o problematiki trpinčenja otrok in še posebej o ukrepih za rehabilitacijo in preventivo. Bistveno je, da s pisanjem o problemih in manj o konkretnih primerih javnost osveščamo, da bi bili bolj pozorni na dogajanje v okolju in bi s tem pripomogli k preprečevanju trpinčenj otrok.

Z izobraževanjem in ozaveščanjem o specifičnosti problematike trpinčenj otrok vseh, ki prihajajo v stik z otroki, bomo dosegli, da do hujših trpinčenj ne bo več prihajalo, saj bomo pravočasno zaznali simptome in nadaljnje trpinčenje preprečili.

Od strokovnjakov pričakujemo več aktivnosti v smislu opozarjanja na probleme, izobraževanja javnosti tudi o otrokovih pravicah in sodelovanju z novinarji ob konkretnih primerih.

Za delovno skupino za pripravo sklepov posveta
Slanka Tutta

Vabimo vas!

Preberite si, kje potekajo krvodajalske akcije. Postanite tudi vi krvodajalec – krvodajalka! Darovana kri pomeni tudi lepši in varnejši dan!

November 1995: Krško 17., Ljubljana (območje Center) 20., Bled 21., 22., 23., 24., Kočevje 23., Cerkevjak 23., Kungota 24., Kropa 28., Bohinjska Bistrica 29., Ljubljana (območje Moste) 30., Prebold 30., Miklavž na Drav. polju 30.

December 1995: Cerknica 1., Rače 1., Tržič 5., 6., Vrhnika 7., 8., Voličina 7., Starše 8., Prebold 9., Nova Gorica 12., 13., 14., Lenart v Slov. Gorah 14., Šmarje 14., Nova Gorica 15., 18., 19., 20., Laško 21., Zalec 21., Logatec 22., Hoče 22., Sežana 27., Ljubljana – Mesto 27., Selnica ob Dravi 28., Laško 28., Kočevje 28., 29., Jarenina 29.

Rdeči križ Slovenije
Informativno-propagandna služba
Ljubljana, Mirje 19



Želite svoje delo opravljati na prav poseben način?

Brez nepotrebnega razburjanja, učinkovito in organizirano, v sproščenem vzdušju, kjer boste resnično nekaj naredili?

Vaša želja je PerfectOffice, nova integrirana družina programov, ki vsebuje vodilne programe v okolju Windows.

WordPerfect

Quattro Pro

Paradox

InfoCentral

GroupWise

Envoy

Presentations

WIN 95 TESTED

LIKO PRIS

Partner Uspešnih

Verd 100a, 61360 VRHNIKA
tel.: 061.754.175, 061.755.355,
061.753.181; fax: 061.754.134

DE časopis slovenskih delavcev

Delavska enotnost je bila ustanovljena 20. novembra 1942 • DE-glasilo Svobodnih sindikatov Slovenije • Izdaja ČZP Enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4, poštni predal 279 • Direktor in glavni urednik: Marjan Horvat, tel. 313-942, 132-61-92, faks 311-956 • Odgovorni urednik: Ciril Brajer, tel. 131-61-63, 313-942 • Novinarji: 13-16-163 • Časopis ureja: Marija Franciška (Zvijezdska razpotja), Ivo Kuljaj (Ravbarkomanda, Najpomembnejša stran), Damjan Križnik (Sindikalni zaupnik), Franček Kavčič (Sindikati), Boris Rugelj (Na tržnem preplihu), Andrej Ulaga (Kažipot), Igor Žitnik (Kultura, šolstvo), Bora Zlobec (lektorica), Brane Bombač (oblikovalec in računalniški prelom), Sašo Bernardi (fotograf) in Jožica Anžel (tajnica), tel. 313-942, 132-61-92 • Naročnina: 321-255 • Marketing: 321-255, 133-52-55 • Posamezna številka stane 220 SIT • Žiro račun: 50101-603-46834 • Tisk: Tiskarna Ljudske pravice, Kopitarjeva 6, Ljubljana • Časopisni svet: Jernej Jeršan, Edo Kavčič, Alojz Omejc, Dušan Semolič, Ciril Urek, Mira Videčnik.

Ob pisanju o višini članarine in predvsem o njeni vsebini, o neizbežnih potrebah, ki jih pred sindikate postavljajo razmere, se je postavilo še nekaj drugih vprašanj, recimo »organizacijsko komunikacijske« narave.

Odgovore smo skušali iskati v pogovoru z mag. Dušanom Semoličem, predsednikom Zveze svobodnih sindikatov Slovenije.

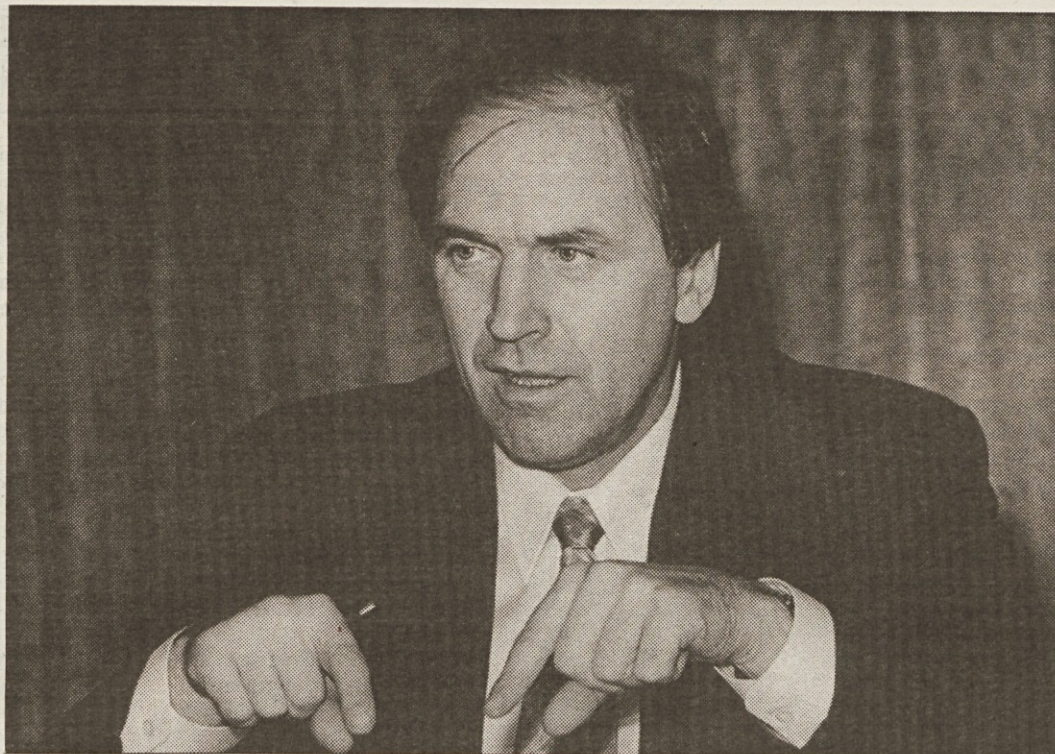
V prejšnji številki DE je Rajko Lesjak omenil, da je članom vodstva zveze otežen, če ne kar onemogočen neposreden dostop do članstva. Lahko komentirate, kaj dodate?

»Tako moja osebna izkušnja kot pravilo v tej organizaciji narekuje, da je treba upoštevati razliko med drugimi in našo centralo.

Zveza svobodnih sindikatov namreč nima članstva kot nekatere druge sindikalne centrale. Članstvo se vključuje v panožne sindikate in ti sestavljajo zvezo.

Sam to seveda upoštevam tudi takrat, kadar se odpravljam na obisk v posamezno podjetje. Najmanj, poudarjam, najmanj pred tem je, da obvestim vodstvo sindikata, v katerega so včlanjeni delavci tega podjetja.

Morda so v drugih sindikalnih centralah drugačne manire, a naš notranji ustroj predvideva obnašanje, ki vam ga opisujem...«



»Pravijo, da je treba najprej pobrati vso članarino od tistih, ki bi jo morali plačevati pa je ne. Potem opozarjajo na dejstvo, da eni plačujejo od neto in drugi od bruto plač, pa še tisti, ki opozarjajo na to, kako delavci težko živijo pa bi vsak dodaten tolar obremenitve sprejeli z nezadovoljstvom...«

Temu zadnjemu bi težko rekli argument, saj gre pri posamezniku res za drobiž, ki pa bi mu pametno strnjen in porabljen edini zagotavljal življenjske interese.

Prva dva pa imata svojo težo. Prosim za komentar.

»Res imata težo in če bodo vse te razprave pripeljale do večje finančne discipline v organizaciji, do več reda na tem pomembnem področju, bo že to pomemben dosežek.

Zavedati pa se moramo dejstva, da nobena organizacija ne more doseči stoddostnega plačevanja članarine. Končno celo državi z vsemi mehanizmi, tja do represivnih, ne uspe v celoti pobrati tega, kar ji pripada.

Toda naj ponovim, ne iščem izgovora pred dejstvom, da moramo tu doseči več reda.

Razprava o višji članarini, ki edina zagotavlja nekaj temeljnih pogojev za delovanje sindikatov, je še odprta. K sreči je že doslej uspela širiti krog tistih, ki se tega pomena zavedajo.

ČE SE SPREMEMB ČLANARINE TAKOJ NE LOTIMO SAMI, NAS BO VANJE VSE PREHITRO PRISILIL ČAS

Opisujete seveda nenapisana notranja pravila lepega vedenja. Morda smo misli Rajka Lesjaka napak interpretirali, toda šlo je vendarle za bolj vsebinske pomisleke in ne zgolj za bonton.

»Verjamem, prepričan sem, da ne more priti do težav, če izrazim željo, če napovem obisk v podjetju. Takšnih ovir ni. Se pa, kot sem pojasnil, spodobi, da obisk napovem.«

Kot kaže, ne znam vprašati. Morda takole – ali čutite kakšne ovire neposredne komunikacije med vami in članstvom? Gotovo ne mislim le na konkreten obisk konkretnega podjetja, ampak na miselnost v organizaciji, ki ji nekateri pravijo »panožna fevdalizacija«?

»Moram reči, da tudi ob vsem upoštevanju kolegov, razvrščenih po piramidni naši organiziranosti, obstaja velika potreba po neposrednem komuniciranju. Ali drugače, vsi v organizaciji nismo izkoristili vseh možnosti, ki jih na tem področju imamo, ki jih čimbolj učinkovito delovanje zahteva.

Pa s tem ne mislim le Delavske enotnosti. Časopis, tudi če si ga zamislimo v najbolj idealni podobi, nikakor ne more v celoti opravljati informativne in komunikacijske funkcije.«

Se strinjam, a v razpravah, ki se te čase vrstijo, DE radi omenjamo prav zato, ker kot možnost že obstaja, pa se nam zdi, da je premalo izkoriščena...

»Že res, a sindikati se morajo lotiti vseh poti, tehnologij, metod, da bi čim več informacij čim hitreje spravili do čim širšega kroga ljudi.

Pri tem imamo še en cilj, povratno informacijo, obojestransko komuniciranje. Kar precej hodimo po Evropi in tudi na tem področju vidimo pri sindikatih celo vrsto možnosti. Žal mnogih še nismo izkoristili.«

Prav to me zanima, ta neizkoriščenost. Sam sem vam kot problem ponudil časopis, vi govorite še o drugih možnostih. Je neizkoriščenost torej le tehnične, finančne narave ali obstajajo tudi drugačni interesi, ki jim hitro, neposredno obveščanje članov enostavno ne diši?

»Problem je v tem, da nimamo zgrajenega sistema tega pomembnega področja. Zavedamo pa se njegove teže in nujnosti, da ga organizacija razvije. Obveščeno članstva, po domače rečeno, ne more biti odvisna od bolj ali manj uspešnih tiskovnih konferenc, od dobre ali slabe volje novinarja, od naklonjene ali nenaklonjene uredniške politike.

Imamo tolikšno in takšno mrežo, da smo najmanj v 24 urah sposobni članstvo obvestiti o neki naši aktivnosti, ga tudi povprašati za mnenje o njej in ga mobilizirati.

Pri tem ne zanemarjam pomena, ki ga ima časnik tako za obveščanje kot za identifikacijo članstva in vodstev z organizacijo, njenimi cilji, interesi. Toda gre za tako pomembne cilje, da moramo do njih speljati vse možne poti.«

Torej gre vendarle za metodo dela...

»Gre in ne rečem, da je nikoli ne kršimo. Prevladujoča logika pa je vendarle ta, da je zamujeno treba popraviti, da je treba gledati naprej. Pogajanja o kolektivnih pogodbah, oblikovanje platforme pogajalske skupine, vse to mora čim prej priti do naših članov.

Končno gre za stvari, ki jih ponujamo partnerjem, vladi, delodajalcem. Ni vzroka, da bi kaj takega kdo hotel skriti pred svojimi člani.

Naše vodilo pri tem je:

- informacija
- identifikacija
- preverjanje...«

Zakaj potem odstopanja od tega vzornega vodila?

»Na zadnjem sestanku s predsedniki in sekretarji republiških odborov smo oblikovali cilje Zveze svobodnih sindikatov Slovenije v letu 1996.

Gre torej za cilje, ki so naši, vsem skupni, za katere smo dogovorjeni, da je zanje vredno iti v dialog z delodajalci in vlado...«

So že javni?

»Jasno! v prvem sklopu gre za to, kakšne naj bodo zajamčene plače, eskalacijska klavzula, davčna politika, kakšna plačna politika sploh.

V drugem sklopu smo opredeljevali metode, sredstva, s katerimi bi te cilje lahko dosegli, kaj sodi v socialni sporazum in kaj naj bi, na primer, lahko uveljavili s stavko.

Pri vsem tem nas vodi ambicija, kar se le da stvarna kajpak, da bi na dogodke v čim večji meri tudi vplivali in bi ne bili le prisiljeni v tak ali drugačen odziv nanje.«

In o tem boste komunicirali s članstvom?

»Z vsem tem moramo člane najprej temeljito in korektno seznaniti in pokazati vso pripravljenost na spremembe, ki bi jih terjali odziv članstva.«

Pa sva se hote ali nehoti spet vrnila k tistemu, okoli česar se kar naprej sučejo pogovori te vrste – naj jih ponazorim z našim večnim vprašanjem: Ali dvig kakovosti časnika, ki res seže do vsakega člana, hkrati ne ogroža naklade, ki je odvisna od dobre volje funkcionarjev?! So ti, kot smo tako radi rekli, subjektivno zainteresirani za objektivni interes po vsestranski informiranosti?! Je ta fenomen moč zaznati tudi v vaših prizadevanjih za komuniciranje in informiranje, kot ju opisujete?

»Taki pomisleki so gotovo možni, saj se ob takšni metodi pač razgališ. Vse je na dlani in v vsakem trenutku te lahko vsak prime za besedo, češ kaj si govoril, kaj si obljubljal in kaj potem zares postoril.

Toda na tem, tudi če so primeri takšne miselnosti, bi ne gradil sistema!!!

Sistem moramo graditi na odprtosti, neposrednosti in obojestranskosti obveščanja. Pri graditvi kate-regakoli sistema je sila pomembno, da znaš ločiti bistveno od nebitvenega, da se vse ne spotakne ob podrobnosti, pa naj je še tako neljuba...«

Toda razprave o članarini se mi zdijo primer, ki vse te vaše misli postavlja na glavo. Se motim?

»Kot mnoga druga gradiva so tudi ta o finančnem pravilniku in članarini kot njegovem sklopu nastajala v krogu določene skupine ljudi. Ta skupina je oblikovala predlog in vanj vključevala spremembe, do katerih je prišlo v razpravi med križanjem različnih stališč. Ta skupina ni le vodstvo zveze...«

Toda usmerjevalec verjetno vsaj koordinata, če ne že usmerjevalec celotno opazovanje načina dela?

»Na vsak način je vodstvo tisto, ki je dolžno imeti pobudo, ki mora nakazovati pot.

Zavedali smo se, da je razprava o tako pomembnih stvareh nujna, da ima po njej zadnjo besedo članstvo...«

Mi pa ugotavljamo, da članstvo ne more imeti zadnje besede, če ni bilo obveščeno, kaj šele korektno vprašano v skladu z vodili, ki ste jih omenjali v prvem delu pogovora?!

»Naše vodilo je tudi, kakšne koristi bo imelo članstvo od višje članarine pa žal res razprava v mnogih okoljih ni šla v tej smeri. Članstvu vse prednosti višje članarine niso bile predstavljene. Tudi o vseh usodnih minutih stanja, kakršno je, ni bilo obveščeno. Mnogokje je razprava zastala na pol poti, marsikje pa je celo ni bilo. Temeljna vprašanja do članstva niso prišla...«

Toda nekatera vodstva se sklicujejo prav na mnenje članstva?!

»Takrat je to pač dejstvo, ki ga moraš upoštevati. Članstvo ima zadnjo besedo.«

Že res, če si prej opravil svoj del odgovornosti, ga obvestil, ga skušal res na vse načine prepričati, za kaj pravzaprav gre, in če si ga res tudi vprašal...

»Ne jaz, toda če se ljudje, ki bodo na koncu odločali, sklicujejo na članstvo, moram to seveda spoštovati...«

Tudi v primeru, da so bila, kot sami pravite temeljna načela razprave, ki naj bi v organizaciji veljala, očitno kršena?

»Pred tem si ne kaže zatiskati oči. Marsikaj ni šlo, kot bi moralo, marsikdo je te probleme podcenil in stvar zdaj ni dorečena.

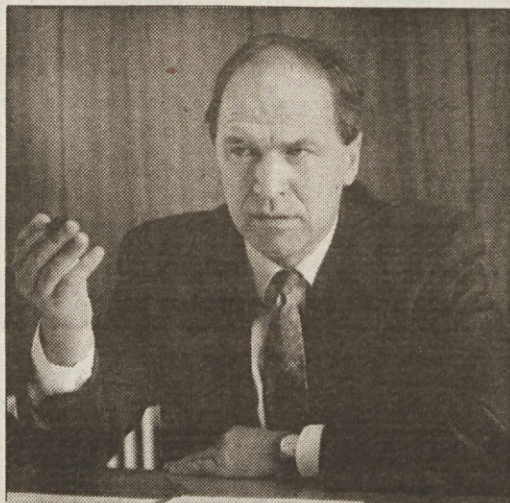
Se pa premika. Že v tej razpravi se je razširil krog ljudi, ki so zamislili o višji članarini naklonjeni, ki se zavedajo usodnega pomena tega vprašanja.

Kaže, da bo dialog še potreben, da že daje svoje rezultate, čeprav se po svoje zelo zelo mudi. Čas nas prehiteva.«

Prav zato, dokleje kaže vleči dialog, ko je večina že zdaj naklonjena višji članarini?

»Takšne odgovore morda dobivate novinarji, sam sem dobival drugačna mnenja, a kot sem rekel, k sreči so se začela spreminjati.

Je že tako, da je sindikalno delo vse bolj stvar znanja. Delodajalci, kaj šele država, imajo izredno močne strokovne službe. To stane! Moč sindikata ni le v temperamentu posameznih voditeljev, v korajžju, ta moč je v znanju in znanje je vse dražje.«



V naši organizaciji še nismo izkoristili vseh možnosti za neposredno, večsmerno obveščanje in komuniciranje. Postavitev tega sistema je ena prednostnih nalog.

Kaj šele »radikalne metode sindikalnega boja«?

»Stavke!!! Tu je strah res upravičen in težko si predstavljam, kaj se bo zgodilo, če ne bomo brž oblikovali stavkovnih skladov in se tudi tako pripravili na konfrontacijo z delodajalci.

Takšni skladi niso stvar enega leta, to traja in traja. Vsaka zamuda je torej komaj še ocenljiva škoda. Ne vem, kaj bi zgodovina rekla o sindikatih, ki bi si to temeljno orožje sami izbili iz rok.«

V Delavski enotnosti na to usodnost opozarjamo že nekaj časa, zadnje štiri številke zelo intenzivno. V tem času nismo v odmev dobili niti enega mnenja, argumenta, ugovora proti višji članarini. To se nam zdi logično, saj bi bil ta argument priznanje, da sindikat ne potrebuje stavkovnih skladov, da se odreka solidarnosti, napredku strokovnosti... Kakšne argumente za obstoječo članarino dobivate vi?

Prav tako pa moram reči, da nas tudi ta red ne bo rešil pred neizbežnostjo višje članarine.

Doseči bi jo morali že včeraj in če je ne bomo takoj, nas bo v to prisilil čas. Toda cena te zamude bo neizmerljiva!«

Če sem prav razumel – menite, da je dvig članarine nujnost, da se mudi, da je čas za dialog potreben, čeprav je drag... Torej razprava še ni zaprta?

»Razprava je še odprta in rad bi ponovil, prinaša ugodne trende. V njej se širi krog tistih, ki se zavedajo prej omenjenih neizbežnih dejstev, zahtev, ki jih pred sindikate postavlja čas.«

Ko se že toliko pogovarjajo o denarju, bi vas za konec prosil za mnenje o sindikalni lastnini. Že nekajkrat načeta, umaknjena, a te dni spet hudo vroča tema?

»Vročina in zelo zelo zapletena. Zdaj je pač prišlo do poslanske pobude za zakonsko ureditev sindikalne lastnine in s tem do vprašanj, zakaj se sindikati nismo zmenili sami že doslej.

Bil je pač čas, v katerem so bili takšni dogovori nemogoči, ko so bili nemogoči sploh vsaki pogovori, kaj šele dogovori.

Na nas so metali blato, nam očitali, da smo dediči starih, režimskih sindikatov...«

Ko pa gre za konkretno lastnino, vam dediščino oporekajo?!

»Ja, že ta absurd je onemogočal korektno dogovarjanje. Odnosi med sindikati so bili preobremenjeni s strankarskimi zaostrovanji, z ideološko obarvanimi izpadi. V takšnem vzdušju enostavno ni bilo priložnosti za pameten pogovor.

Potem so se stvari le umirile, morda tudi zaradi zahtev časa, ki je bil delavcem vse bolj nenaklonjen in je enostavno kričal po sodelovanju med sindikati.

Najprej so stekli normalni pogovori, odprli so poti za konkretne dogovore in tudi o delitvi lastnine smo se lahko začeli pogovarjati...«

Torej je bilo prav to dejstvo očitno nekomu hudo napoti in se je odločil, naj poseg države skali vzpostavljene odnose med sindikati?

»Nedvomno gre za komaj verjetno naključje. Logika, naj država ne posega v odnose med sindikati, je preveč uveljavljena, naj rečem preveč evropska, da bi jo kdo rušil iz nevednosti. Zato upam v pamet državnega zbora...«

Ste pa dandanašnji redek človek, ki še upa v poslansko pamet?!

»Brez šale, tu gre za tako resno stvar, da bi komaj lahko pričakoval, da bodo poslanci kršili mednarodne norme.

Celo Franjo Tuđman, ki se je lotil podobnih potez kot Janševi socialni demokrati in je hotel problem sindikalne lastnine rešiti pač na svoj način, centralistično, z državo, se je umaknil...«

Zaradi pritiska sindikatov?

»Tudi, toda reakcija evropskih delavskih in sindikalnih združenj je bila tako nedvoumna, ostra, burna, da se je pač umaknil. Zato pravim, da bi težko verjel, da bodo slovenski poslanci bolj kratkovidni in trmoglavi, kot je bil Tuđman.«

In kje vi vidite rešitev?

»V odprtem dialogu, ki je končno stekel. Seveda bo dolg, zapleten, saj bo v njem vsak skušal uveljaviti svoje interese v kar največji meri.

Vprašanje je seveda treba rešiti, saj ne gre za našo, ampak še vedno družbeno lastnino. Ta enostavno mora postati sindikalna.

Vse drugo pa bomo morali sindikati rešiti sami, v korektnem dogovarjanju.«

Hvala za pogovor.

Ciril Brajer

V PODRAVJU BO VSAJ SINDIKALNA JE TEŽKA ŠE DVE LETI HUDO

Svet območne organizacije Zveze Svobodnih sindikatov v Podravju je konec oktobra začel kandidacijski postopek za volitve funkcionarjev in organov v območni organizaciji. Za sekretarja območne organizacije ZSSS za Podravje sta bila predlagana Vekoslava Krašovec, vodja strokovne službe območne organizacije ZSSS, in Vili Švab, sindikalni funkcionar oziroma zaupnik iz mariborskega Tama, ki sta na kandidaturu pristala. Oba kandidata smo zaprosili za intervju in jima vnaprej poslali enaka vprašanja. Ker nam je Vili Švab po tem, ko je že prejel naša vprašanja, sporočil, da bo umaknil svoje soglasje na kandidaturu, objavljamo pogovor z edino preostalo kandidatko Vekoslavo Krašovec.

Kako ocenjujete gospodarske razmere v podravski regiji in še zlasti v Mariboru? Ali čakajo delavce, ki so zadnja leta v Podravju doživeli že marsikaj hudega, boljši ali slabši časi?

Vekoslava Krašovec: Moje napovedi so pesimistične vsaj še za dve leti. V nekaj podjetjih sledi še val pretresov pred lastninjenjem in marsikatero veliko se bo znašlo v stečaju. Preostala bodo presežek delavcev reševala s prisilnimi poravnami. Na pohodu pa so novi lastniki, ki bodo poskušali zlahka pridobljeni kapital ohraniti z likvidacijo po Zakonu o gospodarskih družbah in se s tem rešiti delavcev, ki jo jih "kupili" s podjetjem. Novo nastajajoče družbe pa so žal kot muhe enodnevnice. Pa še delavci imajo v njih negotovo usodo - delo za določen čas, pogosto brez plačila ali pa z minimalnim. Potem pa znova v vrsto med brezposelne. Kar poglejte v oglasni del Uradnega lista: vpis, izbris, sprememba dejavnosti, stečaj, likvidacija...

Kako bi pravzaprav lahko rešili gospodarsko krizo, ki je v Mariboru in Podravju očitno hujša kot v drugih slovenskih regijah? Kakšno vlogo bi pri reševanju krize morala imeti država in kakšno občine?

Vekoslava Krašovec: Menim, da je kriza nekako "dogovorjena". Produciramo novi kapitalistični sistem. Kaj in kako naj kapitalisti, ki jih nismo imeli, kupijo? Da kapitaliste ustvarimo, jim je potrebno podjetja poceni prodati, za kar je stečaj najprimernejši. Z njim tudi najlažje razdružimo velike sisteme, da postanejo tržno zanimivi. Prav zaradi števila velikih podjetij je Podravje tudi najbolj izpostavljeno.

Država bi morala z dolgoročnimi razvojnimi usmeritvami opredeliti centre - industrijske, turistične itd. ter temeljne nosilce tega razvoja, ki bi bili deležni tudi državnih subvencij. Občina pa naj bi bdela nad tem, da država na svoje plane ne pozabi! Oboji pa krojijo usodo podjetjem in državljanom z davčno in monetarno politiko. Ko bi se le tudi pri tem ozirali na Zahod!

V nekaterih družbenih ali že olastninjenih podjetjih, ki so v krizi (Konstruktor, Tekstilna tovarna Tabor, Finalco, Iskra Releji itd.), delodajalci ne plačujejo delavcev po kolektivni pogodbi in jih pozivajo, naj malce potrpijo, da bi s skupnimi močmi rešili podjetje in ohranili delovna mesta. Kaj menite o takšnih pozivih in kaj svetujete delavcem v takšnih podjetjih?

Vekoslava Krašovec: Se nobeno odpovedovanje pri plači ni rešilo podjetja! Mnogokrat pa je pomagalo lastnikom in delodajalcem, da so s prihranjenim denarjem odprli novo podjetje. Če bi bile plače resnično razlog za stečaj, ga predlagam čim prej - kako pa naj podjetje posluje, če ne zasluži niti za pokritje plač po kolektivni pogodbi, ki so že tako sramotno nizke (vsaj neto zneski).

Delodajalci in politiki iz vlade sindikatom večkrat očitajo, da sicer upravičenimi stankami pehajo podjetja v propad. Kako bi jim odgovorili?

Vekoslava Krašovec: Naj nehalo "stavkati" delodajalci in politiki, ki dobivajo plače - in to ne nizkih, dela pa kljub temu ne opravljajo, kot bi ga morali. Politikom pa dodatno priporočam, naj pogledajo pri delodajalcih, kako se izvajajo zakoni, ki so jih sprejeli. Priporočljivo bi bilo, da bi kakšen me-



Vekoslava Krašovec: Še nobeno odpovedovanje pri plači ni rešilo podjetja

sec ostali brez prejemkov, saj je to, da bi jim želela zaslužek le 45 tisoč tolarjev, tudi zame prekruto.

Zadnje čase se veliko govori o potrebi po sodelovanju med različnimi sindikati. Kako si to sodelovanje predstavljate?

Vekoslava Krašovec: V ZSSS imamo sodelovanje že vzpostavljeno med sindikati dejavnosti. Nujno pa je, da se ob skupnih problemih srečajo vsi sindikati, saj imamo vsi isto področje dela - zaščita delavcev in njihovih pravic.

Uspešnost sindikalnega dela je tesno povezana z dobro organiziranostjo sindikatov. Kaj bi bilo treba storiti, da bi območna organizacija zaživela, tako kot predvideva novi statut ZSSS?

Vekoslava Krašovec: Statut določa naloge območne organizacije, "življenje" pa ji bodo dali dokumenti, ki so v pripravi - zlasti pravilnik o financiranju.

Kandidirate za mesto sekretarja območne organizacije ZSSS v Podravju. Ali lahko čisto na kratko predstavite svoj program?

Vekoslava Krašovec: Nimam lastnega programa. Imam pa željo, da bi kvalitetno izpeljali vse naloge iz statuta ZSSS in statutih sindikatov dejavnosti. Za to potrebujemo strokovno močno ekipo, v kateri znajo delati skupaj ter drug za drugega.

Tomaž Kšela

Tudi v Domžalah. Tam se je območna organizacija ZSSS lotila razčlenbe, kaj se v podjetjih pravzaprav dogaja s plačami. Zbrane podatke so kajpak objavili, in na sindikate sta se usula ogenj in žveplo. Očitajo jim, da so šli na plan s podatki, ki niso točni, ki so sfrizirani, posplošeni...

Kakšen nesmisel!!! Sindikatom podatke očitajo prav vodstva podjetij, ki so prva in edina odgovorna za njihovo točnost. Tako je sindikat dosegel vsaj enega namenov, ki jih je s to analizo kanil doseči - razkrinkal je obnašanje vodstev podjetij oziroma njihovo manipuliranje s podatki o plačah.

Pa je objavil le povprečne, najnižje in najvišje v posameznih podjetjih. Kaj bi šele bilo, če bi objavil konkretne plače s konkretnimi imeni!?

Strnimo nekaj ugotovitev domžalskih sindikalistov:

1. Zbiranje podatkov o uresničenju pravic delavcev je za predsednike sindikatov še vedno velik problem:

- nekateri še niso pripravljeni aktivno delovati v smislu nadzora uresničevanja pravic delavcev,

- imajo probleme s pridobivanjem podatkov,

- delodajalci in vodstva sindikatov podjetij še vedno slabo poznajo pomen in vlogo KP ter določila KP.

2. Zbiranje podatkov za analiziranje uresničevanja pravic delavcev je problem tudi zato, ker v sindikatih še ni bila izdelana metodologija zbiranja

podatkov. Zato bi morali v sindikatih dejavnosti natančno opredeliti način zbiranja podatkov za tekoče sindikalno delovanje in za nova pogajanja.

3. Pri delovanju za uveljavitev pogodbeno dogovorjenih plač se srečujemo s problemi, ki so posledica slabe oz. pomanjkljive formulacije določil KP. Tako je še vedno velik problem različno pojmovanje izhodiščne plače in kaj so predvideni delovni rezultati.

4. Poseben problem je "tiho" (brez soglasja ali s soglasjem sindikata) pristajanje na najnižje plače oz. znižanje plač. Praksa vsaj do sedaj kaže, da večina podjetij v takšnih primerih konča s stečajem, se-

veda z zakasnitvijo, pri čemer pride do še težjih posledic. Zato bi bilo potrebno natančneje opredeliti kriterije za uveljavljanje odstopanj od določil kolektivne pogodbe. Obenem pa bi morali natančneje opredeliti tudi sindikalno politiko.

Precej truda je vloženo v izdelavo analize (najprej pri pridobivanju podatkov, nato z izdelavo analize, sedaj pa potekajo aktivnosti za izboljšanje stanja). Pri tem pa se srečujemo še s posebnim problemom, to je, da so nekatera vodstva podjetij zelo ostro reagirala ob informaciji o ugotovitvah iz analize, ki smo jo objavili v občinskem glasilu SLAMNIK.

PLAČE V DOMŽALSKEM OBMOČJU

Območna organizacija ZSSS Domžale v okviru rednih nalog spremlja in vodi aktivnosti za uveljavljanje kolektivnih pogodb. Prejšnji mesec smo izvedli poizvedovanje, kako se izplačujejo plače in nekateri drugi prejemki v gospodarskih organizacijah domžalskega območja.

Povprečna plača nižja od slovenskega povprečja

Iz podatkov o izhodiščnih plačah bi lahko sklepali, a imajo zaposleni v podjetjih območja domžale precej višoke plače, saj imajo samo v podjetjih Planika - obrat Lukovica, Univerzale, Rašica - obrat Moravce in Lip Radomlje nižje izhodiščne plače, kot jih določa tarifna priloga kolektivnih pogodb dejavnosti. Vendar podatki o povprečnih plačah kažejo, da ni tako. Iz podatkov je razvidno, da se povprečne bruto plače v domžalskem območju gibljejo od 64.366,00 tolarjev (Planika - Lukovica) do 169.581,90 tolarjev (Zora Mengeš). Povprečje pa je 98.791,50 tolarja, kar je manj, kot znaša slovensko povprečje.

Pregled podatkov o povprečnih bruto plačah brez plač delavcev, ki imajo individualno pogodbo, pa kaže, da so povprečne plače še nižje, in sicer se gibljejo od 59.632,00 tolarjev (Planika - obrat Lukovica) do 145.038,00 tolarjev (Helios - Poslovne storitve). Povprečje vseh pa je 90.314,70 tolarjev.

Vodstva podjetij ne delijo usode z delavci

Na podlagi zbranih podatkov smo tudi izračunali višino povprečne plače delavcev z individualno kolektivno pogodbo. Povprečne bruto plače delavcev z individualno pogodbo se gibljejo do 154.988,00 to-



larjev (Planika - obrat Lukovica) do 711.855,00 tolarjev (Napredek).

Iz primerjave podatkov o povprečnih bruto plačah delavcev brez delavcev, ki imajo individualne pogodbe, ter podatkov o povprečnih bruto plačah delavcev z individualnimi pogodbami pa ugotavljamo, a v večini primerov usode nizkih plač delavcev ne delijo tudi delavci z individualnimi pogodbami v teh podjetjih.

Pri pregledu plač smo namreč tudi ugotovili, da v podjetjih, iz katerih smo pregledovali podatke, izstopa podatek, da kar 5 odstotkov vseh zaposlenih prejema manj kot 50.000,00 tolarjev bruto plače, kar pomeni manj kot 35.000,00 tolarjev neto plače.

V štirih organizacijah (Induplati, Planika - obrat Lukovica, Univerzale in Lip Radomlje) je situacija že kar kritična, saj je manj kot 50.000,00 tolarjev bruto plače prejelo od 26 do 72 delavcev, kar pomeni od 5,66 do 31,92 odstotka vseh zaposlenih v teh podjetjih.

Plače delavcev se izplačujejo skladno z rokom

Eden od spodbudnejših podatkov pa je, da se v večini podjetij izplačujejo plače v določenih rokih.

Pri izplačilu regresa za letni dopust precej podjetij zamuja

Iz pregleda podatkov o izplačanih regresih za letni dopust je razvidno, da je samo pet podjetij v celoti in v roku izplačalo regres za letni dopust.

Ni uspešnega poslovanja brez primernih plač

Na osnovi podatkov o izplačanih plačah in drugih prejemkih lahko zaključimo, da se v gospodarskih organizacijah, ki jih pokriva območna sindikalna organizacija, pravice iz kolektivnih pogodb ne uresničujejo v celoti.

Ker vodstva podjetij svoje pravice (vsaj glede plač) v večini primerov uresničujejo v celoti, slabi poslovni rezultati podjetij ne morejo biti razlog za neuresničevanje pravic delavcev.

Za spremembo tega stanja bo potrebna aktivnejša vloga sindikatov v podjetjih in sprememba oz. dograditev plačnih sistemov v podjetjih.

Izdelati je treba takšne plačne sisteme, ki bodo pritegnili učinkovite delavce, povečali morali in izboljšali delavčevo storilnost.

Plačni sistem mora biti zmeraj v funkciji doseganja poslovnih ciljev, teh pa ni možno uresničiti brez motivacije. Zaradi tega tudi ni uspešnega poslovanja brez primernih plač, izplačanih na podlagi plačnega sistema, ki zaposlene motivira za doseganje dogovorjenega.

Justi Arnuš

Rokovnik -
priročnik 1996

Zajetnejši, bogatejši, uporabnejši

Za leto 1996
smo vam
pripravili:

- **rokovnik - priročnik** (14 x 28 cm)
Sestavljajo ga koledarski del, zajeten blok za
zapiske in knjižno darilo Cena 2.000 SIT
- **rokovnik - priročnik** (16 x 32 cm) in
knjižno darilo Cena 2.500 SIT
- **namizni tedenski podložni koledar v
različnih barvah** (49 x 59 cm) Cena 1.200 SIT
- **žepni planer** (9 x 15 cm) Cena 500 SIT
(V cenah ni vključen 5-odstotni prometni davek)

Vsa naročila in dodatne informacije dobite pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, ali po tel. 061/133-5255

V prednaročilu, do 1. 12. 1995, so cene 20% nižje.

NAROČILNICA

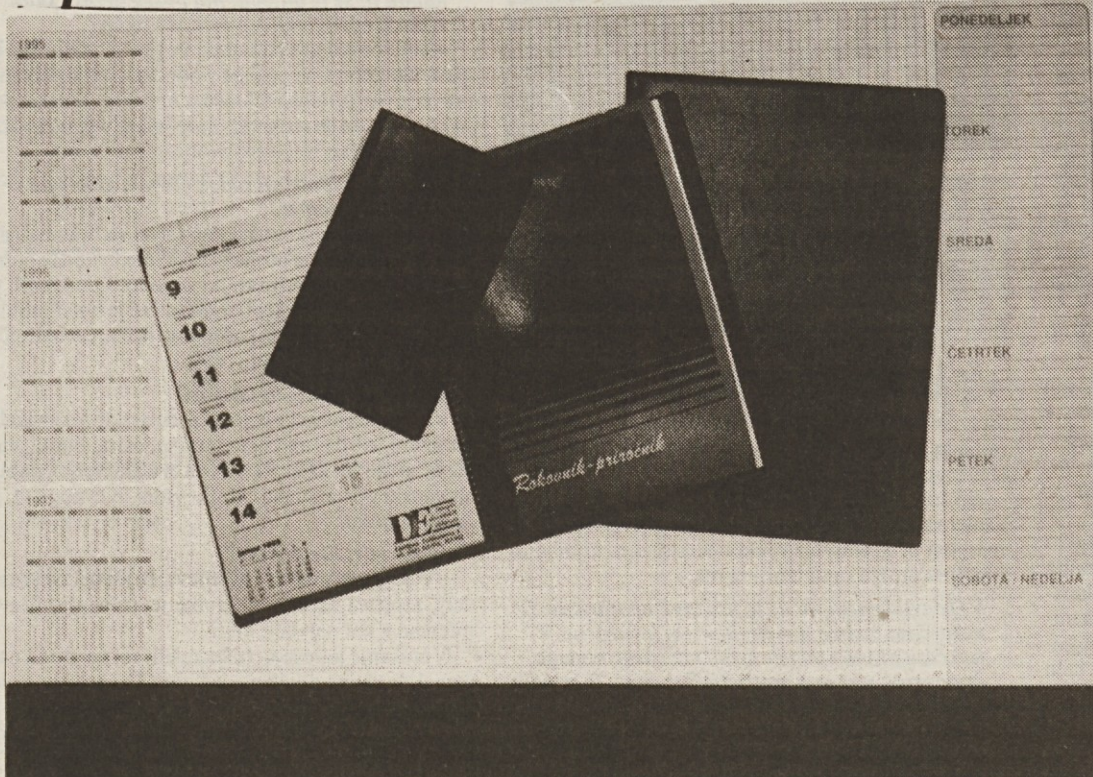
Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4 nepreklicno naročamo.....(izvodov)

1. Rokovnik - priročnik A5
2. Rokovnik - priročnik A4
3. Namizni tedenski podložni koledar
4. Žepni planer

Naročeno pošljite na naslov

Ime in priimek podpisnika
Račun bomo plačali v zakonitem roku, po prednaročniški ceni.

Naročeno dne..... Žig Podpis.....





Albert Vodovnik je dan po tiskovni konferenci seznanil z zahtevami SKEI tudi dr. Janeza Drnovška, predsednika slovenske vlade.

DELAVSKO-MENEDŽERSKO PODJETJE ALMONT USPEŠNO POSLUJE

»Še nedolgo tega je bil v Slovenski Bistrici marsikdo prepričan, da bo moralo Impolovo podjetje Montal v stečaj, saj se je spopadalo s številnimi problemi, med katerimi je bil največji prezadolženost. Na srečo pa smo zaposleni skupaj z republiškimi razvojnim skladom in vodstvom Impola našli rešitev,« pravi Jože Dolenc, predsednik sindikata kovinske in elektroindustrije v podjetju Almont, ki nadaljuje proizvodnjo Montalovih proizvodnih programov.

Menedžerji in delavci Montala, ki je v lasti republiškega razvojnega sklada, so pred časom ustanovili novo podjetje Almont. Ta je od lastnika dobil v najem prostore, proizvodna sredstva in program Montala. Almont pa se je moral obvezati, da bo zaposlil vseh 192 delavcev Montala. Za ustanovitev Almonta so morali zaposleni zbrati 4 milijone tolarjev osnovnega kapitala. Imeli so možnost vsipostati družbeniki Almonta, vendar je za ustanovitveni kapital dalo sredstva iz lastnega žepa samo 46 menedžerjev in delavcev. Vsakdo je za ustanovitev Almonta prispeval po svoji želji - nekateri so dali več sto tisoč tolarjev, drugi pa tudi samo nekaj deset tisoč tolarjev.

Almont proizvaja aluminijaste fasade, ograje, rolete in druge aluminijaste proizvode za gradbeništvo in tekoče uspešno posluje. Ker večino svojih izdelkov izvozi, pa ga pestijo enaki problemi kot vse velike slovenske izvoznike. Uspešno

posluje, ker nima starih dolgov, ki so bremenili Montal. Odnosi med Almontom in Montalom oziroma Impolom se bodo do kraja uredili v procesu lastninjenja Impola. Delavci Almonta upajo, da bodo lahko v procesu lastninjenja sodelovali s certifikati in potrdili o premalo izplačanih plačah ter tako postali solastniki prostorov in sredstev za proizvodnjo, na katerih delajo.

»Vsekakor je bila takšna rešitev tako za lastnika kot za delavce veliko boljša kot stečaj, od katerega ne bi imel koristi nihče,« je prepričan Jože Dolenc.

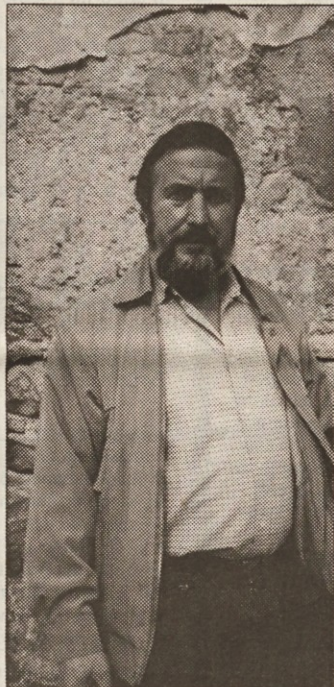
Glede na to, za kakšne plače so morali delati v preteklosti, se delavci Almonta ne pritožujejo niti nad plačami. »Res pa je, da plače v Almontu zaostajajo za panožno kolektivno pogodbo za tri odstotke. Na srečo jih delavci dobivamo redno. Tudi regres smo letos dobili skladno s kolektivno pogodbo, in to v dveh delih. Poleg tega prejemo delavci tudi vse druge prejeme oziroma

povračila stroškov po kolektivni pogodbi. Sindikalisti si seveda prizadevamo, da bi bile tudi plače čim prej po kolektivni pogodbi,« pravi Dolenc.

Ker so v Almontu zaposleni predvsem delavci, ki sodijo v višje tarifne razrede, prejema večina 45 do 70 tisoč tolarjev plače. Nekateri prejema višje plače, kot so določene v kolektivni pogodbi, ker lahko delavci poleg redne plače prejmejo za uspešno delo tudi nagrado, ki lahko dosega 20 odstotkov plače. Večina zaposlenih ima 10-odstotne nagrade.

»Z nagradami pa je tako, da nikoli ne veš, ali so in kako pravično so razdeljene, še posebej danes, ko so plače tajne. Včasih, ko so bile plače javne, je bilo v tem pogledu boljše. V sindikatih zato vztrajamo, da morajo biti plače po kolektivni pogodbi - tega ne more nadomestiti noben drug sistem,« pojasnjuje predsednik SKEI v Almontu.

V Almontu delujeta dva sindikata - SKEI in KNSS. »SKEI ima 95 članov, ki si vsi prizadevajo za uresničevanje pravic delavcev. Zdi pa se mi, da vsi bolj poznajo svoje sindikalne pravice kot članske dolžnosti,« pravi malce za šalo in malce zares Jože Dolenc. »Zato, da bomo svobodni sindikalisti v podjetju pa tudi izven njega bolj povezani, pa



Jože Dolenc: Delavci in menedžerji so skupaj našli dobro rešitev

moramo bolj razviti medsebojni sistem obveščanja. Potem bomo tudi v prizadevanjih za uresničitev delavskih pravic bolj učinkoviti.«

Tomaž Kšela

SKEI se je odločil za protestni shod v Trbovljah

NE »KRUHA IN IGER«, AMPAK DELO IN PLAČE

Sindikatu kovinske in elektroindustrije Slovenije je prekipelo. Predvsem zato, ker zaposleni za svoje delo prejema več kot mizerne plače, mnogi pa ostajajo po več mesecev celo brez prebite pare. Delodajalci ne »pozabljajo« le na plače, temveč tudi na regres, na povračilo stroškov za prevoz na delo, pa tudi na malico. Za tegobe in nevzdržen položaj delavcev so vodilni v prenekaterih primerih povsem gluhi, medtem ko si sami delijo masne menedžerske plače. V procesu lastninjenja ljudje pri koritu bogatijo, delavec, ki je vse ustvaril in desetletja zategoval pas za lepši jutri, pa danes nima kaj dati v usta.

Zato se je SKEI odločil za množični javni protest, so povedali vodilni predstavniki tega sindikata na tiskovni konferenci, ki je bila minili ponedeljek. Protestni shod so napovedali za četrtek 16. novembra. Delavci se bodo zbrali pred Delavskim domom v Trbovljah. Shoda naj bi se udeležilo več tisoč ljudi. Če protest ne bo zalegel in ne bo imel pravega odziva, napoveduje SKEI splošno 24-urno stavko, ki naj bi bila 15. decembra. Očitno je, da misli resno, zato o njegovi nameri ne gre dvomiti.

Kratek povzetek zahtev trboveljskega protestnega shoda, ki jih je na tiskovni konferenci predstavil Albert Vodovnik, predsednik SKEI Slovenije, je takšen:

Kljub stalnim pobudam in pritiskom s sindikata se delodajalska stran ni pripravljena začeti pogajati za sklenitev nove, sodobnejše kolektivne pogodbe. Izmišljanje delodajalcev SKEI ocenjuje kot željo po ukinitvi panožne kolektivne pogodbe. Posledice tega bi bile velike izgube že pridobljenih pravic delavcev. Zato je ena izmed zahtev protestnega shoda podpis nove kolektivne pogodbe dejavnosti najkasneje do konca letošnjega leta. V nasprotnem primeru bodo sindikati

svoj boj stopnjevali. Veljavni dogovor o politiki plač v letošnjem letu je v mnogih podjetjih onemogočil izplačevanje plač po kolektivni pogodbi dejavnosti in njihovo znižanje. Dogovor se dosledno uresničuje le v delu, ki za delavce ni ugoden, ne pa tudi v tistem delu, ki delavcem daje določene pravice, kot so na primer regres za letni dopust, nadomestilo stroškov za prehrano in prevoz na delo. Nesporno je, da gre za iztočljive kategorije, toda ker ni učinkovite in hitre pravne zaščite delavci ostajajo praznih rok. Zato bodo na protestnem shodu zahtevali takojšnjo uresničitev določila socialnega sporazuma ter kadrovske in materialne okrepitve sodišč za delovne in socialne spore. Kar zadeva dogovor o politiki plač, pa sindikat zahteva, naj se končno preneha ne-prestano administrativno urejanje plač in naj se »zgoda o uspehu« prične graditi tudi na drugih področjih, ne le na ramenih delavcev.

SKEI ugotavlja, da število zaposlenih v panogi nenehno upada. Z nadaljevanjem takega trenda bo v slovenski kovinski in elektroindustriji konec letošnjega leta le še 50 odstotkov delovnih mest v primerjavi z letom 1991. Sindikat ocenjuje, da v panogi povzročajo ogromno škodo banke. Sanacija bank poteka v škodo sanacije gospodarstva. Prva naloga države je zato doseči, da bosta obe sanaciji potekali vzporedno.

SKEI je nenazadnje protestni shod pripravil tudi zato, ker delavcem na veliko odtujujejo objekte družbenega standarda. Sindikat zahteva sprejem zakona, ki bo poilitniške domove in druge podobne objekte izločil iz družbenega premoženja in jih vrnil delavcem. Ne gremo se več »kruha in iger«, pravijo predstavniki SKEI, hočemo pa delo in plače.

Andrej Ulaga

Člani svetov delavcev in drugi delavski predstavniki! Sindikalni zaupniki! Kadrovske delavci in pravniki v podjetjih!

Končno bomo lahko ustregli vašim željam in zadostili vašim potrebam po praktično uporabni strokovni literaturi s področja uveljavljanja novega sistema sodelovanja delavcev pri upravljanju podjetij. V založbi ČZP Enotnost in Študijskega centra za industrijsko demokracijo »Studio participatis« je izšel

SPLOŠNI PRIROČNIK ZA DELAVSKO SOUPRAVLJANJE

Napisala sta ga Mato Gostiša in Gregor Miklič. Namenjen je ljudem iz prakse za prakso. Vsebuje preko 200 strani predpisov s celotnim besedilom zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju, navodil za vodenje volilnih in drugih postopkov, obrazcev, vzorcev splošnih aktov (poslovnik sveta delavcev, participacijski dogovor, statut, dogovor o oblikovanju sveta delavcev kapitalsko povezanih družb, dogovor o medsebojnih razmerjih med sindikatom in svetom delavcev), priporočil in odgovorov na najbolj pereča odprta vprašanja praktičnega uresničevanja zakona. Obsega 35 poglavij v 5 delih, ki nosijo naslov: 1. del - Predstavitev sistema delavske participacije, 2. del - Kako aktivirati sistem delavske participacije v podjetjih, 3. del - Pristojnosti in način dela sveta de-

lavcev, 4. del - Avtonomna pravna ureditev delavske participacije v vzorci splošnih aktov, 5. del - Aktualne dileme in vprašanja v zvezi z uresničevanjem zakona.

Imeti bi ga moral prav vsak novoizvoljeni član sveta delavcev, predstavnik delavcev v nadzornem svetu in delavski direktor, sindikalni zaupniki pa bodo brez njega težko učinkovito izpeljali akcijo za izvolitev sveta delavcev in vzpostavitev drugih mehanizmov delavskega soupravljanja v svojem podjetju ter se kasneje tudi aktivno vključili v njegovo delovanje. Novosti je namreč preveč, prav v tako tudi odprtih vprašanj. Zato bo priročnik lahko dobrodošel pripomoček tudi pravnikom in kadrovskim delavcem, ki se z uveljavljanjem zakonskega sistema delavske participacije ukvarjajo na strani delodajalcev (podjetij).

Cena priročnika je 6.900 SIT, naročite pa ga lahko pri ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, Ljubljana.

ČEVLJARSTVO ZARADI ZASEDBE OB 18 MILIJONOV TOLARJEV

V Čevljarstvu v Kidričevem so po 41-dnevni zasedbi v septembru in oktobru (zasedli so ga njegovi bivši delavci, o čemer smo poročali), izračunali škodo, ki je nastala zaradi tega. Po podatkih direktorice Nade Jurančič je zaradi zasedbe poslovnih in kasneje še proizvodnih prostorov, zaradi izpada realizacije in zaradi stroškov varovanja objekta v času zasedbe Čevljarstvo utrpelo 18 milijonov tolarjev škode.

Po načrtu finančne reorganizacije podjetja, ki so ga ob prisilni poravnavi na sodišču sprejeli domala vsi upniki, bi moralo Čevljarstvo začeti odplačevati terjatve upnikom (med njimi so tudi delavci) že marca prihodnje leto. Ker podjetje s tekočim poslovanjem do takrat verjetno ne bo moglo ustvariti toliko dobička, da bi z njim nadomestili škodo zaradi zasedbe podjetja, mu ponovno preti stečaj. V Čevljarstvu vidijo edino rešitev v pomoči države. Jurančičeva se je že pogovarjala z ministrico za delo, socialne zadeve in družino Rino Klinar, na ka-

tero je podjetje naslovilo prošnjo za pomoč.

Zaradi škode, ki jo je Čevljarstvu povzročila zasedba, sedaj nima dovolj likvidnih sredstev za redno izplačevanje plač. Deset zaposlenih tako še vedno čaka na avgustovske plače. »Nekaj poslov smo izgubili, večina pravnih psov pa nam ostaja zvestih, kar kaže, da nam kljub vsemu, kar se je dogajalo v Kidričevem, še zaupajo,« pravi Jurančičeva. »Velik problem pa je, ker je zaradi zasedbe prišlo do izpada velikega dela jesenske proizvodnje. Jesen je namreč v naši panogi glavni del sezone. Zaradi zasedbe še nismo uspeli do kraja razviti štirih novih modelov.«

Kakor smo že poročali, je Čevljarstvo na Okrožnem sodišču v Ptuj vložilo tožbo zaradi motenja posesti proti bivšim delavcem, ki so zasedli podjetje. Čevljarstvo jih toži kot posameznike, saj po mnenju vodstva Čevljarstva pri zasedbi ni šlo za sindikalno akcijo. Akcijo naj bi namreč vodili in v njej sodelovali bivši delavci, ki stavke tudi niso

napovedali v zakonitem roku, prav tako pa stavkači naj ne bi spoštovali stavkovnih pravil. Stavko je organiziral Neodvisni sindikat, ki ni bil v Čevljarstvu nikoli reprezentativen. Konec minulega tedna je bila na Okrožnem sodišču v Ptuj v zvezi s tožbo Čevljarstva za vrednejši razpisnata glavna obravnavata, vendar je bila preložena za nedoločen čas, ker eden od tožbenih ni bil obveščen o razpisu glavne obravnave.

Razplet dogodkov v Čevljarstvu pričakujejo s tesnobo v srcih tako sedanji kot bivši delavci. Zaposleni ne vedo, ali bo Čevljarstvu pomagala država ali pa bo moralo v stečaj (v tem primeru bi vsi izgubili redno zaposlitev). Bivši delavci, ki so zasedli podjetje, pa ne vedo, kako se bo razpletla pravda na sodišču. Po končani pravi o z motenju posesti namerava namreč Čevljarstvo po besedah Jurančičeve bivše delavce, ki so 41 dni zasedali podjetje, tožiti za odškodnino. Kakšen bo odškodninski zahtevek, danes še ni znano.

T. K.

16. novembra 1995

Sindikalna lista

Prvi del

1. Dnevnice	
- cela dnevnic (nad 12 do vključno 24 ur odsotnosti)	3.500,00
- polovična dnevnic (nad 8 do 12 ur odsotnosti)	1.750,00
- znižana dnevnic (od 6 do 8 ur, če se potovanje začne dve uri pred začetkom delovnega časa in konča dve uri po njem)	1.218,00
2. Kilometrini (od 7. 6. 95 dalje)	23,00
3. Ločeno življenje	41.773,00
4. Prenosišče - Povračilo stroškov prenočevanja do višine zneska po predloženem računu, ki ga odobri delodajalec	
5. Regres za prehrano	10.443,00

november 1995

Drugi del

V drugem delu objavljamo povprečno plačo za obdobje maj-julij 95 kot osnovno za uveljavljanje pravic iz neposredne skupne porabe. Povprečna plača v preteklih treh mesecih v gospodarstvu Slovenije znaša 67.191 SIT.

1. Jubilejne nagrade

- za 10 let	33.595,50
- za 20 let	50.393,00
- za 30 let	67.191,00

2. Nagrada ob upokojitvi

201.573,00

3. Solidarnostne pomoči

67.191,00

Vir: Zavod RS za statistiko

Strokovna služba ZSSS

Opomba:

Objavljena višina nagrade ob upokojitvi je rezultat kolektivnega pogajanja. Sprejeta sprememba uredbe Vlade RS o stroških, ki se priznavajo kot odhodek (Ur. l. RS, št. 7/95), pa omogoča to nagrado do višine treh bruto plač v gospodarstvu RS.

KAJ DELAJO

V republiških odborih

Sindikat delavcev prometa in zvez

V Telekomu nič mimo sindikata

Letos so žal ugotavljali presežne delavce tudi v bivšem PTT podjetju Slovenije, zdaj Pošti Slovenije in Telekomu Slovenije. Pa ne gre za preveliko število delavcev, gre za izločanje dejavnosti, ki ne sodijo v osnovno dejavnost Telekomu oziroma Pošte.

Ob tem štejem za potrebno poudariti, da so nam tedanjim vodilni v PTT podjetju Slovenije pri iskanju soglasja sindikatov v tem podjetju k reorganizaciji sistema (kar je bilo praktično že odločeno v državnih institucijah), zagotavljal, da ni bojazni za izgubo delovnih mest, ker po vseh evropskih standardih v PTT podjetju Slovenije ni preveč zaposlenih - nasprotno. Zaradi tega in pa zagotovila, da pravice iz kolektivne pogodbe PTT Slovenije ne bodo kršene oz. spremenjene do sklenitve novih pogodb, se je konferenca sindikatov odločila dati soglasje k reorganizaciji.

Že takoj po organiziranju dveh novih sistemov Pošte in Telekomu, se je pričelo "sušljati", da se pripravljajo oddaja nekaterih del zunanjim izvajalcem. Konferenca sindikatov Telekomu je takoj sklicala sejo in nanjo povabila vodstvo podjetja Telekomu, da bi odgovorilo na vprašanje, kaj se v resnici dogaja.

Vodstvo podjetja je pojasnilo, da se zares pripravlja reorganizacija z izločitvijo dejavnosti, ki ne sodijo v osnovno dejavnost podjetja Telekomu in da se na podlagi javnega razpisa ponudbe že zbirajo. Skupaj z oddajo del bodo k izbranim izvajalcem prerezporejeni tudi delavci, ki ta dela opravljajo. Člani Konference sindikatov Telekomu - torej predsedniki sindikatov posameznih poslovnih enot in uprave podjetja Telekomu - so vodstvo opozorili, da ti postopki ne morejo in ne smejo potekati mimo sindikata in sveta delavcev, kar je vodstva sprejeto.

Pri posvetovanju z neodvisnimi strokovnjaki v Zvezi svobodnih sindikatov Slovenije je konferenca sindikatov dobila potrditev, da sindikat ne more vplivati na strokovne odločitve tistih, ki so za to postavljeni in odgovorni. Vse napore je vložila za ohranitev delovnih mest, čim boljše pogoje in ohranitev dosedanjih plač vsem delavcem, ki bodo prisiljeni spremeniti delodajalca. Zlasti predsedniki sindikatov poslovnih enot in uprave v Ljubljani in Mariboru so se z vsemi močmi angažirali in dosegli, da bo pri izbiri najustreznejšega ponudnika upoštevano tudi mnenje sindikata. Sindikati so zahtevali tudi vpogled v ponudbe oz. pogodbe, ki bodo sklenjene med podjetjem Telekomu in novimi izvajalci.

Vzporedno s temi aktivnostmi so se posamezni sindikalisti preko Sindikata delavcev prometa in zvez Slovenije povezali tudi s strokovnimi službami Zveze svobodnih sindikatov Slovenije, ki bodo nudile vso strokovno pomoč pri zagotavljanju pravic prerezporejenih delavcev. Te so zlasti:

- sprejem delavca v novo podjetje za nedoločen čas oziroma najmanj za čas pogodbenega opravljanja storitev novega delodajalca za podjetje Telekomu. V tem času prevzetim delavcem ne more prenehati delovno razmerje zaradi trajnih presežkov;

- prevzeti delavci se zaposlijo brez poskusne dobe, na enaka oziroma podobna dela in praviloma na istih lokacijah, kot so delali doslej;

- zagotovitev neprekinjene delovne dobe;

- ohranitev dosedanjih plač, dodatkov in nadomestil plače ter drugih pravic iz KP PTT prometa, oziroma če bi bile te pravice ugodnejše ali višje v panožni kolektivni pogodbi, se uporablja panožna ali podjetniška kolektivna pogodba;

- enake pravice pri lastninjenju podjetja Telekomu kot ostali delavci podjetja Telekomu (razlike za premalo izplačane plače in lastninski certifikati).

Pri vodstvu si prizadevamo doseči tudi to, da bi v primeru stečaja ali likvidacije novega delodajalca ali če bi prišlo do prekinitve pogodbe o opravljanju storitev, podjetje Telekomu ponovno sklenilo delovno razmerje z vsemi prizadetimi delavci. Ta pravica naj bi jim bila zagotovljena vsaj za prvi dve leti.

Konferenca je na zadnji seji dne 12. septembra obravnavala tudi predlog ponudnikov, ki bi prevzeli čiščenje poslovnih prostorov v upravi in PE Ljubljana, in na osnovi informacij o referencah ponudnikov ni dala soglasja. Vodstvo je naše stališče upoštevalo in se odločilo za drugega izvajalca, ki ima ustreznejša priporočila v korist delavcev.

Sindikalisti v podjetju Telekomu torej ne stojijo ob strani pri tako pomembnih odločitvah vodstva, ampak so se maksimalno angažirali. Skupaj bomo storili vse, da bodo ti delavci čim manj prizadeti. Ponudili smo jim tudi možnost, da še naprej ostanejo člani sindikalne organizacije, v katero so povezani sedaj. Ta bi pri bodoče bedela nad tem, ali se uresničujejo v pogodbah zapisane pravice delavcev.

Budnost se je obrestovala

Kljub tako zastavljenim aktivnostim in korektnemu odnosu vodstva v Telekomu do sindikalnih zahtev smo doživeli problem, ki je potrdil upravičenost naših prizadevanj.

Za prerezporeditev delavcev, ki opravljajo dela varovanja objektov, je bila sklenjena pogodba s podjetjem za varovanje in trgovino Protect, p. o. V pogodbi o prevzemu delavcev so bile vključene vse zahteve sindikatov, ko pa so delavci ob prehodu k novemu delodajalcu prejeli pogodbo o zaposlitvi, so bile te povsem drugačne, drug je bil tudi delodajalec - Protect FIT, d. o. o.

Sindikat je takoj sprožil aktivnosti in delavce opozoril, da takšnih pogodb ne smejo podpisati. Na dejstva je opozoril tudi vodstvo Telekomu in zahteval sestane z novim delodajalcem.

Predstavniki novega delodajalca je najprej zavračal pogovore s sindikalisti, ko pa je uvidel, da sindikat ne bo popustil in da je vprašljiva pogodba o prevzemu del /kajti ponudnik ni bil edini/, je pristal na pogajanja. V njih je bil prisiljen upoštevati vse elemente iz pogodbe o prevzemu delavcev, ki jo je podpisal predstavnik Protecta, p. o.

Hilda Žežko, sekretarka

sindikalni

TRNOVA POT DO PODPISA

Pogajanja za oblikovanje Kolektivne pogodbe kmetijstva in živilske industrije Slovenije, ki so jo podpisali ta ponedeljek, so se z velikim optimizmom začela že v drugi polovici aprila. Ta optimizem je temeljil predvsem na 5. točki Tarifne priloge k Splošni kolektivni pogodbi (SKP), ki je vse partnerje v pogajanjih zavezovala k podpisu panožne pogodbe najkasneje v dveh mesecih.

Temeljna pogajalska izhodišča Sindikata kmetijstva in živilske industrije Slovenije so prvotno zahtevala za 46.700 SIT za prvi tarifni razred to znižala na 45.000 SIT. Druga zahteva je bila, naj se črta 5-odstotno znižanje izhodiščnih plač, tretja pa, naj se vsa preostala določila (eskalacijska klavzula, regresi itd.) uskladijo z dogovorom o politiki plač oziroma s SKP. Podpis kolektivne pogodbe dejavnosti je bil predlagan za 1. junij letos.

Pogajalska komisija in upravni odbor Združne zveze Slovenije sta po daljših pogajanjih sprejela argumente sindikata in s svoje strani odobrila podpis kolektivne pogodbe. Stališča Gospodarske zbornice Slovenije - Združenja agroživilstva pa so bila vedno bolj zamegljena, odgovori vedno bolj neodločni, zato so se pogajanja zaostila in zavlekla.

ROS kmetijstva in živilstva je 1. junija letos obravnaval celovito po-

ročilo svoje pogajalske komisije in izvršnega odbora. Sprejel je sklep, da se izhodiščne plače v panogi realno ne smejo znižati, in določil pogajalski minimum. Na podlagi novih analiz o gibanju plač, rezultatih gospodarjenja v panogi ter drugih argumentov je bila posredovana ponovna pobuda za nadaljevanje pogajanj.

Konec junija sta na skupni seji stare in nove sestave upravnega odbora GZS - Združenja agroživilstva predsednik Srečko Čater in sekretar Jovo Labanac posredovala navzočim direktorjem nove argumente s tabeliranimi podatki o plačah v celotni panogi in grafom o gibanju plač glede na rezultate gospodarjenja. Kljub vsem argumentom so navzoči večinsko glasovali proti predlogom predstavnikov sindikata.

Ker večina panožnih kolektivnih pogodb ni bila podpisana v dogovorjenem roku, se je med delavci

in tudi v vodstvu sindikata vedno bolj ustvarjalo mnenje, da gre za organizirano in načrtno izogibanje podpisu kolektivnih pogodb dejavnosti. To je bil tudi vzrok, da je 26. julija predsednik Srečko Čater s pismom obvestil vse predsednike in sekretarje območnih odborov sindikata dejavnosti ter Konfederacijo 90 o dosedanjem poteku pogajanj ter napovedal ustanavljanje stavkovnih odborov v vseh območjih. Republiški stavkovni odbor pa je sprejel stavkovna pravila in dinamiko stavkovnega gibanja.

V mesecu septembru je predsednik Srečko Čater seznanil upravni odbor GZS - Združenje agroživilstva s sklepi republiškega odbora in uradno napovedal stavke v posameznih območjih in nekaterih podjetjih. Konec septembra pa se je na pobudo Združenja agroživilstva pri GZS le začel nov krog

pogajanj, v katerem so bili doseženi naslednji dogovori:

1. Veljavnost Kolektivne pogodbe za kmetijstvo in živilsko industrijo Slovenije (normativni del), ki poteče 31. decembra letos, se podaljša do 30. junija 1996.

2. Sprejelo je predlog sindikatov, naj bo prihodnja izhodiščna plača za prvi tarifni razred 46.220 SIT.

3. Obe pogajalski skupini pričeta oblikovati predloge za dopolnitev in spremembo veljavne kolektivne pogodbe.

Na izredni seji 10. novembra je republiški odbor soglasno sprejel sklep o podpisu panožne kolektivne pogodbe, ki jo je predsednik Srečko Čater v imenu Sindikata kmetijske in živilske industrije Slovenije podpisal 13. novembra. Njen tarifni del objavljamo v celoti.

Jovo Labanac

Beri DE, čakaj Ur. I.!

Zavoljo številnih vprašanj, s katerimi gostinci takorekoč dnevno zasipajo naše uredništvo, v celoti objavljamo **tarifno prilogo h kolektivni pogodbi dejavnosti gostinstva in turizma Slovenije** za leto 1995, ki so jo partnerji podpisali 24. oktobra letos v Radencih. Kajpak s pripombo, da bo začela veljati šele dan po objavi v Uradnem listu RS...

1. Izhodiščne plače iz 46. člena kolektivne pogodbe dejavnosti gostinstva in turizma Slovenije so po posameznih tarifnih razredih za oktober 1995 naslednje:

Tarifni razredi	Izhodiščne bruto plače v SIT za poln delovni čas	Relativna razmerja glede na I. TR
I. enostavna dela	46.000	1,00
II. manj zahtevna dela	50.600	1,10
III. srednje zahtevna dela	56.580	1,23
IV. zahtevna dela	63.020	1,37
V. bolj zahtevna dela	71.300	1,55
VI. zelo zahtevna dela	85.100	1,85
VII. visoko zahtevna dela	96.600	2,10
VIII. najbolj zahtevna dela	115.000	2,50
IX. izjemno pomembna, najbolj zahtevna dela	138.000	3,00

Zneski izhodiščnih plač pri delodajalcu se v podjetju lahko znižajo do 5 odstotkov glede na znesek iz prvega odstavka, če bi izplačilo plač ogrozilo obstoj organizacije oziroma delodajalca (izguba ali stečaj). Pristojni organ lahko odloči o znižanju, če si pridobi soglasje sindikatov pri delodajalcu. Sindikat je dolžan svojo odločitev podati v roku 10 dni. Znižanje lahko traja največ 6 mesecev, po tem obdobju pa se lahko podaljša za enako obdobje po ponovni pridobitvi soglasja sindikatov.

2. Izhodiščne plače se vsake tri mesece povečujejo za naslednje trimesečje za 80 odstotkov rasti cen na drobno v zadnjem trimesečju. Ko rasti cen na drobno v primerjavi z marcem 1995 preseže 10 odstotkov, se za nadaljnje povečanje izhodiščnih plač upošteva celotna rasti cen na drobno.

Prva uskladitev se izvede na osnovi rasti cen v skladu s 1. odstavkom te točke.

3. Regres za letni dopust za leto 1995 znaša v bruto znesku 70 odstotkov zadnjega znanega statističnega podatka o povprečni bruto mesečni plači v gospodarstvu Slovenije. Regres za zaposlene, katerih plača je nižja od povprečja v gospodarstvu, znaša 100 odstotkov povprečne mesečne bruto plače v gospodarstvu v Republiki Sloveniji.

Regres za letni dopust se obračunava in izplačuje kot individualna pravica delavca. Če se regres izplača v več delih, se od nove osnove lahko obračuna le neizplačani del.

4. Povračila stroškov prehrane in stroškov za službena potovanja se izplačujejo in povečujejo v višini zgoraj naštetih, določenega z uredbo o višini povračila stroškov v zvezi z delom in drugih prejemkov, ki se pri ugotavljanju davčne osnove priznavajo kot odhodek, oziroma v skladu s posebnim predpisom, ki bo poenotil izplačila povračila stroškov prehrane, regresa za letni dopust in stroškov za službena potovanja za vse zaposlene v Republiki Sloveniji.

5. Tarifna priloga h kolektivni pogodbi dejavnosti gostinstva in turizma Slovenije za leto 1995 začne veljati naslednji dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporablja pa se od 1. 10. 1995 dalje in velja do 31. 3. 1996, oziroma do sklenitve nove tarifne priloge.

Radenci, dne 24. oktobra 1995

Delojemalci:	Delodajalci:
Zveza svobodnih sindikatov Slovenije	Gospodarska zbornica Slovenije
Sindikat delavcev gostinstva in turizma Slovenije	Združenje za turizem in gostinstvo
Predsednik:	Predsednik:
Iztok Bratož	Borut Mokrovič
Sindikat delavcev gostinstva in turizma Slovenije pri Konfederaciji sindikatov 90 Slovenije	Združenje delodajalcev Slovenije in turizem
Predsednica:	Predsednica:
Ludvika Foški	Renata Martinčič

Ljubljana, 13. novembra 1995

Združenje delodajalcev Slovenije	Gospodarska zbornica Slovenije
Nevenka Murman	Predsednik:
Anton Mastuga	
Združna zveza Slovenije	Sindikat kmetijstva in živilske industrije Slovenije
Predsednik:	Predsednik:
Leo Frelik	Srečko Čater
Konfederacija sindikatov 90 Slovenije, Sindikat agroživilstva	
Predsednik:	
Anton Mastuga	

*Predsednik Združene liste socialnih demokratov
Slovenije mag. Janez Kocijancič pravi:*



LEVICA MORA VIDETI DLJE IN GLOBLJE OD SVOJIH POLITIČNIH KONKURENTOV

"Iluzija je, da se Slovenija lahko iz gospodarskega dna izkoplje in nadaljuje politiko gospodarske rasti s tem, da nadaljuje politiko 'naj cvete sto cvetov', s tem, da se razvijajo samo mali in srednji podjetniki. Vse to je možno samo, če obstajajo tudi srednji in večji - vsaj za naše razmere - industrijski kolektivi. Tu je sanacija teh podjetij tisto, kar lahko omogoči novo gospodarsko rast, v nasprotnem primeru pa pomeni lahko hude socialne eksplozije."

"Vendar so mnogi, tudi nekateri naši člani, razumeli ta program ne kot 100.000 novih delovnih mest, kar smo mi eksplicitno ponujali in obljubljali, marveč kot to, da se bo število brezposelnih zmanjšalo za 100.000, kar pa je seveda neprimerno večje število novih delovnih mest."

PANORAMA

ZAKAJ POLITIKI AFNE GUNCAJO!

Na prvi pogled se zdi, kot da je rešitev v tem, da se vrnemo v leto 1988 in da s civilnimi iniciativami spametujemo politike in jim jasno povemo, naj se ne zajejavajo več. Dejstvo namreč je, da se danes pri nas soočata dve skupini spornih stališč v aktualni slovenski politiki. Na eni strani imamo politike, ki so bili v preteklosti, v času Jugoslavije, prikriti ali odkriti nacionalisti. Danes si štejejo v čast in nasploh domnevajo, da so pomagali ustanavljati samostojno slovensko državo, in še vedno, kjerkoli je mogoče, izražajo t. i. državotvorna stališča. Po drugi strani pa imamo politike, ki so se že nekaj let odlikovali s svojimi nediscipliniranimi, požrtvovalnimi, anarholiberalističnimi, nekateri bi rekli, levičarskimi stališči. V tej drugi skupini so tisti, ki gojijo tradicijo kulturne nenasilnosti in ki so tudi v materialnem smislu najbolj iznajdljivi.

KRSTNI BOTER V FAŠIZMA JE STRAH

**Naš ocenjevalec slovenske politične scene daje
PALEC DOL poslanki SKD
Nadi Skukovi,**
ki hoče kot ljubiteljska pravica ob sprejemanju davčne zakonodaje dokazovati, da je vsakdo nedolžen, dokler mu krivda ni dokazana in

**PALEC GOR poslancu
Maksu Lavrincu,**
liberalnem demokratu, ki je zelo jasno povedal, da morajo davkarji imeti pravico vprašati tudi Franclovega sosedo, ali kaj ve, od kod Francu nenadoma to in ono, česar si z normalnim in poštenim zaslužkom ne bi mogel privoščiti.

Na socialnodemokratski strani je svoje poglede na fašizem najbolj natančno opredelil Otto Bauer, za katerega je fašizem inštrument, s katerim skuša kapital odpraviti pridobitve reformističnega socializma. Liberalna demokracija je tudi proletariatu - danes bi rekli odvisnim delavcem - omogočila, da se organizira in si osvoji dele realnega vpliva in moči znotraj sistema liberalne demokracije, tako da lahko vpliva na delitev družbene pogače, dokler je le-ta obilna. V časih krize pa si lastniški razredi prizadevajo omejiti ta realni vpliv nelastniških razredov; ker kapital delu ne more do živlega v okviru demokratičnih inštitucij, prepusti reševanje konflikta fašizmu, ki se moči organiziranega dela loti mimo sistema; ker pa ima fašizem svojo lastno malomeščansko množično bazo, pa se zgodi, da pobegne z vajeti velikega kapitala.

O PRAVIČNOSTI

Večina ljudi pozna razliko med zakonitostjo ('pravnostjo') in pravičnostjo. Zakonitost je lahko še kako kruta in krivična. (K. Marxu pripisujejo trditev, da je popolnoma enaka uporaba popolnoma enakih zakonov za dejansko in subjektivno različne ljudi lahko nadvse krivična.) Kljub temu pa veliko ljudi tovrstne pojme meša in zamenjuje. Marsikdo, zlasti ako vprašate ljudi, ki tesno sledijo politični modi, vam bo rekel, da je prejšnji sistem kot totalitarren bil nezakonit in že s tem nepravilen. Izkušnja pa vam morda govori, da je bil v nekaterih primerih pravno sicer tudi močno sporen, a v številnih pogledih precej pravičen.



Kdo je bil v partiji, katera je čustvena

Hilda Tovšak, glavna tajnica Slovenskih krščanskih demokratov (SKD) je vložila tožbo proti reviji Mag. V zadnji številki tega tednika so zapisali, da je bila Tovšakova dolgoletna članica partije, kar pa le-ta odločno zanika. Tovšakova pravi, da bi novinarji in uredniki revije stvar »lahko preverili z enim samim telefonskim klicem«.

Pa saj ne gre samo za telefonski klic. Tovšakova s svojo pripombo pravzaprav samo ponovno opozarja na lahkotnost, s katero v delu slovenskega tiska in politike spravljajo v javnost sodbe o posameznih ljudeh in njihove diskvalifikacije. Večinsko sicer molčimo (če sami nismo ravno najbolj prizadeti) ob notoričnih netočnostih in krivicah, ki jih zaradi tega doživljajo posamezniki. Ali ni že čas, da bi komu izmed novinarjev (in politikov), ki evidentno brez najmanjše profesionalne odgovornosti in etičnosti (brez dokazov) - kar tako, zaradi popularnosti, zlobe ali politikantskih računov - packa ljudi, odvzeli licenco za opravljanje njihovega dela? Kako daleč (v nepravo smer) se je zasukalo javno komuniciranje na Slovenskem, potrjujejo tudi nedavna izjava socialdemokratskega poslanca Iva hvalice, da je doslej imel številne tožbe samo zaradi besed in ne zaradi kriminala in da se zato sklicuje na poslansko imuniteto! Kot da politik ne bi bil prav tako in predvsem odgovoren za tisto, kar javno govori, in kot da ne bi bil zainteresiran, da ob vsakem času na sodišču (ali kje drugje) dokaže, da ni govoril izmišljenih in netočnih stvari!

Prav tako je Hilda Tovšak njen strankarski kolega in ljubljanski funkcionar Boštjan Turk zaščitil pred »diskvalificiranjem z novimi netočnostmi in novimi skonstruiranimi obtožbami drugih. Turk je zapisal, da »SKD ljubljana z zaskrbljenostjo spremlja diskvalificiranje sedanje glavne tajnice ga. Hilde Tovšak, ki si ga je v zadnjih številkah tednika Mag skupaj z Zmagom Jelinčičem privoščilo njegovo uredništvo oz. Danilo Slivnik. Žaljive neresnične obdolžitve enega ključnih nosilcev demokratične politike v SKD pa seveda bolj kot na žrtev mečejo pomenljivo luč na njegove izvajalce. Vse bolj namreč postaja očitno, da se leve sile še niso odrekle fenomenu Jelinčič ter da v začetku predvolilnega leta krepijo njegovo delovanje s tistimi, ki so v preteklem sistemu podedovali najvišje funkcije. Zmagom Jelinčič kot nesporni agent Udbe in Danilo Slivnik kot nesporni član najvišje partijske nomenklature (CK ZKS) ter preverjeni novinarski kader v Moskvi, sta se očitno povezala v paradoksalnem smotru, to je, da bi na katoliško mater in nekdano oporečnico obesila del tiste teže, ki je sama najverjetneje ne moreta več nositi. Motivacija tega dejanja je jasna: ga. Hilda Tovšak se je očitno preveč izpostavila v neposlušnosti do eldeesa in pri delu za bodočo pomladno koalicijo, zato jo je bilo treba kompromitirati, na ta način pa odstraniti s političnega prizorišča... Gospo Tovšak bo branilo sodišče, kjer si bo poiskala zadoščenje, slovenska javnost pa je po dejanju Slivnika in Jelinčiča prejkoslej bližje pomembnemu spoznanju. Spoznanju o tem, da so si določene novinarske (Mag) in politične sile (Slovenska nacionalna stranka in Socialdemokratska stranka Slovenije) najverjetneje bližje, kot bi se na prvi pogled zdelo. SKD ljubljana bo vztrajala pri zaščiti dobrega imena sedanje glavne tajnice, hkrati pa bo storila vse, da bi se decembra 1996 ne ponovila prevara z zadnjih volitev. Čim več bo Jelinčičev, Slivnikov in..., tem lažje se bomo (desni) volivci odločali.«

Krščanski demokrat Boštjan Turk je torej povezal Jelinčiča in Slivnika, pa »leve sile« in Janševe Socialdemokrate. V Krščanski demokraciji očitno nimajo težav samo z »levimi«, ampak tudi z Janšo.

V zvezi z Zmagom Jelinčičem, liderjem Slovenske nacionalne stranke, pa očitno ni čisto tako, kot piše Turk. Mladina v svoji najnovejši številki namreč poroča, da je Jelinčič po objavi članka v Magu, v katerem navajajo, da naj bi on pri neki zasebni detektivski agenciji naročil poizvedbo o novi generalni sekretarki SKD Tovšakovi, vložil tožbo proti novinarjem Maga. V Magu so zapisali, da agencija ni »našla nič posebnega«, saj je bilo v njenem poročilu le nekaj političnih ocen (na primer, da je bila dolgo v partiji, drugo pa so bili zasebni, intimni podatki. »V agenciji naj bi ugotovili, da je zelo 'čustvena ženska', niso pa pojasnili, kaj naj bi to pomenilo.«

»Vse skupaj so si izmislili, »Zmagom Jelinčič. »Tožba je že vložena. Zdaj bodo lahko na sodišču razložili, zakaj lažejo,« poudarja Jelinčič, ki se, kot piše Mladina, zaveda, da pri Magovih novinarjih ni ravno priljubljen, »zadnji napad pa se mu zdi zelo očitno naročen. Po njegovem naj bi bilo naročniki socialdemokrati, ki tako ali tako stojijo za Magom...«

Mladič iz živalskega vrta – kaj je narobe s Slovenci

Prof. dr. Anton Stres se je pred nekaj tedni »proslavil« z izjavo, da so tisti otroci, ki se ne učijo verouka, nekaj drugorazrednega. V zadnji Družini piše, da nas je »minuli totalitarni režim pokvaril v tem smislu, da smo postali nedopustno popustljivi do nekaterih izrazitih oblik nespoštovanja človekovih pravic. Navadil nas je na nespoštovanje človekovih pravic in človekovega dostojanstva. Mladič, ki je prispel na svet v živalskem vrtu, bo poznal samo tisto svobodo, ki obstaja znotraj njegove ograje. Sploh ne vidi, da je z njim nekaj narobe, in da mora biti drugače. Tako tudi danes. Žal, večina Slovencev misli, da je bilo tisto stanje Cerkev, ko je bila zaprta v zakristije in ni smela nastopati v javnosti, normalno stanje. Zato se čudi, da Cerkev ni zadovoljna s tem stanjem, in naseda krilatici, da 'Cerkev dviga glavo' in zahteva preveč. V resnici pa vodstvo naše Cerkev na zahtevo ničesar drugega kakor tisto, kar Cerkev v Evropi uživa že vsa povojna leta in bi tudi pri nas, če ne bi bilo komunističnega totalitarizma. Tako smo se že navadili na tisto, kar smo doživljali v letih totalitarnega režima, da preprosto ne vidimo, kaj vse je bilo tedaj narobe. Zato smo tudi tako popustljivi in polni razumevanja, da je v naši državi veliko primerov nepoštenega ravnanja in kraje tako imenovanega družbenega premoženja, da sodna oblast ne ukrene ničesar, da bi popravila v nebo vpjoke krivice in kaznovala zločine, ki so se zgodili v času revolucije in takoj po njej, da so delavci v podjetjih postali povsem brezpravna raja, s katero lahko vodilni kadri počnejo, kar se jim zljubi, da so ob tem eni sindikat nemočni, drugi pa brezbrizni...

Zdi se, da razen peščice kulturnikov in njim podobnih večina ljudi sploh ne zavrgla komunistične državne ureditve in se odločila za demokracijo iz moralnih razlogov. Kaže, da ni zavrgla totalitarizma, ker le-ta ni spoštoval človekovih pravic, ker ni priznaval celovite svobode verovanja in verskih skupnosti, ker ni priznaval staršem, da imajo prvenstveno pravico, da odločajo o vzgoji svojih otrok, ker ni spoštoval lastnine državljanov, ker ni priznaval tistim, ki drugače mislijo in so drugega nazora, državljanke enakopravnosti in enakovrednosti. Bojim se, da je večina mojih sonarodnjakov in sodržavljanov zavrgla komunizem zaradi povsem drugih razlogov. ne zaradi moralnih razlogov, ampak iz dobičarske preračunljivosti. Videli so namreč, da se v zahodnih demokratičnih državah bolje živi...«

Prof. dr. Stres svoje razmišljanje objavlja pod naslovom »Komunizem je sicer mrtev, vendar ne počiva v miru« in ugotavlja, da je to »ugotovitev že pred leti zapisal neki moskovski dnevnik. Na prvi pogled se zdi, da je samo malo hudobna domislica, vendar ni čisto tako. Resnična je z več vidikov. Najprej s tega, da tudi po 'koncu komunizma' še naprej obstajajo isti centri moči, ki v veliki meri obvladujejo gospodarsko življenje in javna glasila in se v tej vlogi utrjujejo, kar ima za posledice, da ostajajo vse druge, alternativne politične in idejne sile še naprej drugorazredne, čeprav so po ustavi vse enkopravne.« Tudi ta misel prof. Stresani čisto nova. Kar naprej jo ponavlja lider ene izmed formalno sicer levih, v resnici pa desnih strank na Slovenskem. sodi torej v področje dnevnice politike in dnevnih političnih spekulacij. Ugotoviti bi bilo treba le, kdo pri tem koga navdihuje ali samo posnema.

Neuporabni profesorji – praksa ni znanost

Slovenec ob aferi TAM ponuja svoj recept za prihodnje sestave slovenskih vlad: »...Izkazalo se je, da je Tajnikarjeva 'vsevednost', s katero se kiti pri raznih okroglih mizah in v predavalnicah ekonomske

fakultete pred študenti, premalo. V poslovnem svetu ne zadostuje le ekonomska teorija, treba je imeti tudi praktično znanje. Profesor Tajnikar bi verjetno storil bolje, ko bi dejansko ukrepanje prepustil uspešnim in preverjenim ljudem iz poslovnega sveta, ki praviloma ne nasedajo leporečju in svoje podpise puščajo le na vsestransko preverjenih listinah. Eno je imeti pred seboj študente, drugo pa v času tranzicije skrbeti za mastodont, kot je mariborski Tam. Nasploh se je v vseh dosedanjih slovenskih vladah pokazalo, da se teoretiki - profesorji s fakultet - v operativnem vodenju ministrstev, zlasti pa gospodarske politike, kratko in malo ne znajdejo. Njihova teoretična podkovanost skupaj z naivnostjo prej ali pozneje pripelje do točke, ko sami odstopijo ali pa so 'odstopljeni'. Tako nekateri nekdanji ministri teoretiki še zdaj lamentirajo v prigodnih člankih in se čudijo, da niso bili prav razumljeni...« Novi pogoj za vstop v vlado naj bi torej bil (prosto po Slovencu), da kandidati niso univerzitetni profesorji...

Janševo ukinjanje trga?

Zdaj vsaj vemo, kako si lider Socialdemokratske stranke Janez Janša zamišlja »pravo« funkcioniranje trga in »pravo« delovanje tržnih mehanizmov. Na ponedeljkovi tiskovni konferenci je Janša vprašal, »čemu država plačuje številne institucije, če potem za prodor na tuje trge potrebuje usluge različnih posrednikov, raznih Zaričev. Že samo to je po mnenju SDSS zadosten razlog za odstop vsaj ministra Tajnikarja, če že ne tudi nekaterih posredno odgovornih ministrov« (Večer, 14. novembra 1995). Na vztrajno vpraševanje novinarjev, katera ministra bi morala še odstopiti, je Janša »imenoval vodji resorjev za zunanje zadeve in mednarodne ekonomske odnose in razvoj« (Republika, 14. novembra 1995).

Janša seveda ni prvi politik, ki se začuden sprašuje, zakaj so ministrstva, če pa mora pot podjetjem na domače in tuje trge odpirati posameznik, ki za to pobira visoke provizije. V davnih šestdesetih letih se je napredni beograjski ekonomski časopis ekonomska politika na veliko spopadal s takratnimi socialističnimi »inovatorji« in gospodarskimi trdrotki, ki so (podobno kot zdaj Janša) ugotavljali, da so za »socialistično Jugoslavijo trgovski potniki in drugi posredniki na trgu nepotrebna sramota, nepotrebno breme in vir neupravičeno visokega pobiranja provizij ter nepravilnega bogatenja. Zaradi tega so jih hoteli preprosto ukiniti, tako kot so želeli odpraviti druga »nečedna« obeležja trga, češ da to lahko in mora opravljati (socialistična) država sama s svojimi ministri, s svojim aparatom... Vendar se to ni nikjer potrdilo v praksi.

Zgodba o uspehu – začetek ali konec?

Na strokovnem izobraževalnem seminarju ekonomistov na bledu je prof. dr. Jože Mencinger dejal, da si postavlja vprašanje, ali se zgodba o uspehu zdaj končuje. Ob tem je opozoril na mnenje prof. dr. Ribnikarja, da se ne končuje, »ker se zgodba o uspehu nikoli še začela ni«. Ekonomist iz Mencingerjevega ekonomskega inštituta Franc Križanič pa je te dni ob predstavljanju najnovejših gospodarskih gibanj zapisal, da »zgodbe o uspehu še ni konec«. Dr. Mencinger pravi, da se je ta zgodba »nekako sredi leta 1993 res začela, in to nenadejano, ker za to tedaj niso vedeli ne vlada ne ekonomisti. To se da ugotovljati po proizvodnji, koder pa se ta zgodba zdaj končuje. Tudi pri tečaju in denarni politiki bomo imeli prihodnje leto popolnoma drugačne težave, kot smo jih imeli doslej, meni dr. Mencinger. Primarniklaj trgovinske menjave se je namreč bistveno povečal in ga bo letos za okrog milijardo tolarjev, kar pomeni, da bo presežek storitvene bilance bolj ali manj izginil in nekdanjega nabiranja deviznih rezerv ne bo več. Obseg registrirane brezposelnosti se je z zamudo po letu 1993 začel zmanjševati, zdaj pa se spet povečuje. Slovenija se po stopnjah brezposelnosti približuje stopnjam, ki so normalne za Evropi, časov le dvodstotne brezposlenosti torej ne bo več. Od vsega ostaja bistveno nižja letos le inflacija. Nedvomno bo dosežena le enoštevilčna, vprašanje pa je, za kakšno ceno. Večina stabiliza-

cije je bilo dosežene s pomočjo tečajne politike, čeprav v Sloveniji za tečajno politiko ni veliko prostora, saj se ji je odrekla, ko je uvedla drseči tečaj. Če bi se odločila za fiksen tečaj, pa bi se odrekla denarni politiki. V ekonomiji se namreč ne da istočasno določati cen in količin, odločili pa smo se za količine. Zaradi velikega deficita se je v začetku letošnjega leta presežna ponudba deviz zmanjšala. Če smo imeli doslej obdobje, ko je tečaj zaostajal, lahko zdaj pričakujemo sorazmerno dolgo obdobje, v katerem bo tečaj prehitel inflacijo. Medtem ko smo bili zdaj pod pritiskom preveč deviz, bo zdaj narobe. Ko bo naraščal tečaj, se bodo začele dvigati tudi cene.« (Delo, 11. novembra 1995)

Ščitenje »svojih« – kako in kdaj

Komentator Dela je zapisal, da je za »afero Tajnikar« značilno, da nikomur niti na misel ne pride, »da bi ministra, ki naj bi bil kršil zakone, ovadil, tožil, sodil, zaprl ali kar koli že takega, kar je sicer predvideno za navadne državljane. Nasprotno, zadeva se bo razčiščevala v parlamentu, v vladi in kajpak predvsem v vrhovih treh vladajočih strank; to je prav tako potrebno, saj gre navsezadnje za vprašanje politične odgovornosti, toda dejstvo je, da vse skupaj gotovo ne bo nikoli priromalo niti do preddverja sodišča. zakonodajna in izvršna oblast sta pri nas vsemogočni in ni možnosti, da bi nezakonitosti, ki jih seveda mrgli pri njunem delovanju »odcurljale« v presojo še kam drugam. Verjetno v tem trenutku ne more biti bistveno drugače, saj pravni sistem ni samo skrajno ohlapen, sodišča pa finančno in kadrovsko osiromašena, temveč je tudi vladajoča politična elita še vedno do vratu v paradigmah in normah politično aktivističnega mišljenja. Pri tem ni pravzaprav nobene razlike med strankami, saj vsaka štiti svoje ljudi, še zlasti visoke funkcionarje, četudi jim je mogoče pripisati celo v nebo vpjoke lumparije. Združena lista se je, denimo, kot en mož postavila v bran »svojege« Tajnikarja, čeprav njegovi domnevni grehi še niso razčiščeni - ali pa ima boljše podatke o Tamovem in ministrovem finančnem početju kot vlada, Agencija za plačilni promet in vse druge pristojne službe vred?« (Delo, 10., 11. novembra 1995).

Dramatične in obtožujoče komenatorjeve ugotovitve vsekakor terjajo resna pojasnila vseh pristojnih in apostrofiranih. kar zadeva Združeno listo socialnih demokratov in njeno enotno zaščito »svojege« Tajnikarja, pa je to jasno pojasnil predsednik stranke Janez Kocijančič v pogovoru za Dnevnik (10. novembra 1995), torej pred objavo Delovega komentarja. Komentator tega ni videl ali ni hotel videti? Janez Kocijančič je dejal, da so vzroki za napad na ministra Združene liste Maksa Tajnikarja »predvsem v tem, da je ZLSD stranka, ki se zavzema za sanacijo, ker je najmočnejša stranka v Mariboru in ker je tudi v Tamu zelo veliko ljudi, ki so njeni člani ali simpatizerji. In nekateri zdaj menijo, da je TAM tista točka, na kateri je mogoče začeti rušiti Združeno listo, prek nje vlado in tako narediti politični prelom... Drnovška poznam kot zelo pretehtanega in umirjenega politika. Vem, da si bo Drnovšek zdaj vzel določen čas in si ustvaril instrumentarije, da bo natančno pogledal vsako obtožbo, vsako trditev posebej in ugotovil, ali drži ali ne. Grem u namreč za več, gre mu za kredibilnost vlade, kajti s tem primerom bi radi povedali, da vlada ali vsaj njen del deluje nepošteno. In če bo Janez Drnovšek temeljito vse pogledal ne more dati drugačnega odgovora, kot je moj - da bo torej podprl sanacijski program in ministra Tajnikarja... Če bi enega naših ključnih ministrov, kar minister Tajnikar gotovo je, poskušali zamenjati na podlagi neenačelnih argumentov in podtikanj, ki so v interpelaciji, potem Združena lista ne bo samo popolnoma stopila za hrbet Maksu Tajnikarju, ampak bomo tudi odšli iz vlade. V taki vladi namreč ne želimo sodelovati. Nočemo biti vladni dežurni krivec, ki bi mu lahko vsaka prekucniška politična skupina nastavljala past, si izmišljala razne stvari, naši najkvalitetnejši ljudje pa naj bi to plačevali s svojimi položaji, s svojo politično in strokovno integriteto.« (Dnevnik, 10. novembra 1995)

Pripravil: J. K.

ODMEVI

DOGODKI

**Predsednik
Združene liste socialnih
demokratov Slovenije
mag. Janez Kocijančič pravi:**

LEVICA MORA

VIDETI DLJE IN GLOBLJE OD SVOJIH POLITIČNIH KONKURENTOV

Bližnji 2. kongres ZLSD bo kongres programa • Poskus desnega prevrednotenja socialne demokracije je v bistvu njena negacija • Naloga države je, da zagotovi visok standard socialnih pravic • Spreminjanje medgeneracijske pogodbe bi bilo prevara stoletja • Obljubljenih 100.000 delovnih mest je bilo že odprtih • Zelo jasno opredeljeni standardi tolerance • Odpreti stranko mladim in jim omogočiti, da jo ustvarjajo po svoji podobi

Panorama: Pred tedni so imeli volitve na Hrvaškem. Sorodna stranka vaši, socialdemokratska stranka, je dobila nekaj manj kot deset odstotkov glasov. Ne glede na razlike, ki izhajajo iz razmer in okolja, nas zanima, ali bi bila slovenska Združena lista socialne demokracije zadovoljna s tolikšnim deležem glasov, na naslednjih državnozborskih volitvah seveda.

Kocijančič: Odgovor bi razdelil na dva segmenta. Za Socialno demokratsko stranko Hrvaške, ki jo vodi Ivica Račan, podpredsednik pa je dr. Zdravko Tomac, je ta rezultat izjemen uspeh. Po prognozah, ki so tej vrsti strank - tudi nam - tradicionalno nenaklonjene, zlasti tistih, ki izhajajo iz različnih anket javnega mnenja, sploh niso bili predvideni, da bi prišli v parlament. Zato je ta njihov uspeh velik. Zlasti še, če upoštevamo, da so v Zagrebu dobili več kot 18 odstotkov glasov in so v Zagrebu najmočnejša stranka. Tako so najbrž v položaju, da bodo izbrali župana glavnega mesta in bodo zelo pomemben faktor v hrvaških političnih odnosih. Upoštevati je treba seveda, da je hrvaški ustavni sistem drugačen od našega, da je za vrsto zakonov potrebna dvotretjinska večina in da HDZ, ki je po vojaških uspehih mislila, da bo to večino gladko dobila, te večine nima. Tako pa bo morala pridobiti, ne glede na to, da je sestavila enobarvno vladno, pri vrsti pomembnih stvari podporo dela opozicije.

Ta rezultat pa za Združeno listo socialnih demokratov niti slučajno ne bi bil dober. Mi mislimo, da moramo na prihodnjih volitvah doseči boljši rezultat od tistega, ki smo ga dosegli na zadnjih nacionalnih volitvah in lokalnih volitvah. To se pravi, da je naša ambicija, da bi bil ta rezultat boljši od trinajst in pol, štirinajst odstotkov. Naša prognoza - mislim, da dovolj realna - je od petnajst odstotkov navzgor.

Panorama: Na čem pa utemeljujete to napoved?

Kocijančič: Pri tem je kar nekaj argumentov, ki govorijo v prid Združeni listi, in nekaj razlik v primerjavi s hrvaškimi razmerami. Prvič, v Sloveniji nimamo take dominantne stranke, kot je na Hrvaškem HDZ. Drugič je tudi to pot na Hrvaškem levica nastopala razdrobljeno. ZLSD ima danes to prednost, da predstavlja praktično celotno levico. To je edina parlamentarna stranka leve in seveda tudi edina reprezentativna stranka leve. Na hrvaških parlamentarnih volitvah sta nastopali še dve pomembni levi stranki, ASH, ki jo vodi Mika Tripalo, in SDU Branka Horvata - obe sta sicer zgrešili cilj, nista prišli v parlament, vendar sta dobili povsem resno volilno podporo - pa še kakšna regionalna, ki ima tudi pomembne leve elemente. Če bi to sešteli z odstotki SDP, pa bi že prišli do številke, ki je primerljiva z našimi. Poleg tega mislim, da je Istrski domokratski zbor tudi stranka, ki ima ob regionalnih poudarkih še marsikakšnega levega.

Panorama: Torej gre le za pomembne medsebojne razlike in so pogoji volilnega tekmovanja ZLSD drugačni od kolegov na Hrvaškem?

Kocijančič: V Združeni listi socialnih demokratov imamo zaradi specifične situacije v Slove-



“Rekel bi, da je tak odnos do naše stranke, ko naj bi mi bili komunistični nostalgiki, ki bi se ozirali nazaj, ne naprej, pravzaprav izraz nemoči oziroma posledica tega, da se z našimi sedanjimi pogledi, programi, koncepti, nastopi v parlamentu, naši tekmeči niso sposobni argumentirano soočiti.”

niji, zaradi tega, ker smo združena leva stranka, ki ima zlasti zelo močne pozicije v mestih, industrijskih, turističnih centrih, višje ambicije in računamo, da bi morali doseči petnajst ali več odstotkov glasov.

Panorama: Pripravljate 2. kongres ZLSD v okviru priprav na takšen volilni rezultat?

Kocijančič: Naša ocena, ki smo jo nekajkrat ponovili in jo bomo ponovili tudi na tem kongresu, je, da je smiselna le tista volilna kampanja, ki se začne najprej šest mesecev pred volitvami. To, da bi imeli permanentno volilno kampanjo, je običajno interes strank opozicije. Ker pač ne participirajo na oblasti, bi rade kar se da paralizirale vladne stranke in jih s taktiko nenehnega izčrpavanja in prepira pripeljale do tega, da se ne bi ukvarjale z resnim delom. Naša ocena je, da moramo kot vladna stranka vsaj še pol ali tri četrta leta z ostalima vladnima strankama resno delati in uresničevati pomembne dele našega političnega, socialnega, gospodarskega programa. Pred volitve moramo priti z rezultati, se pravi, z realiziranimi volilnimi obljubami iz prejšnjega volilnega ciklusa in s temi rezultati impresionirati. Zato ta naš kongres po svojem karakterju ni predvolilni kongres. To je kongres programa, menimo, da je levica tisti del politične strukture, ki mora imeti teoretično osmišljene programe. Levica mora videti dlje in globlje od svojih političnih konkurentov. Sklicuje se na znanost, kot temeljno osnovo svojih političnih konceptov in programskega pristopa. Zato smo bili v stranki mnenja, da je treba pripraviti nov, osmišljen program. Seveda smo tudi prej imeli svoje programske tekste, imeli smo programe svojih predhodnic, imeli znameniti program “Evropa zdaj”, s katerim smo presegli dolgoletno ustaljeno politično prakso in šli v tako imenovano politiko sestopa z oblasti. To je bila usmeritev iz jugoslovanskega v evropskega, kar je bilo v mnogočem zaslužna za to, da so se politični tokovi na Slovenskem obrnili tako, kot so se obrnili, da je prišlo do samostojne in neodvisne Slovenije, do pluralne parlamentarne demokracije in do sprememb družbenega in gospodarskega sistema. Imeli smo programske tekste, vendar so bili to dokumenti, ki so po svojem obsegu in vsebinskih ambicijah preskromni, da bi lahko predstavljali program naše stranke na prelomu tisočletja. Želimo, da bi bil ta program temeljna listina stranke, da bi bil to program, ki bi ga

bilo mogoče na kratek način rezimirati, ki bi bil temeljni način pridobivanja novega članstva. Mi jih ne želimo pridobivati na dva, tri predvolilne slogane, ki bi se spreminjali od volitev do volitev. Tudi ne na osnovi nekakšnih marketinških konceptov, trikov, ki so zelo značilni v različnih oblikah manipulacij z volilci. Vedno želimo ob konkretnih političnih in volilnih programih dati tudi naš načelen pogled na razmere.

Panorama: Če prav razumemo, v dokumentu “Socialdemokratska Slovenija” poleg sinteze obstoječih stališč ponujate tudi povsem nov dokument in nova stališča?

Kocijančič: To je nov dokument. V njem dajemo odgovore na nekatera temeljna vprašanja. Eno takih je odnos do preteklosti. Mi nismo stranka, ki bi preteklost v celoti zavrgla, nasprotno, v preteklosti vidimo celo vrsto pozitivnih dosežkov in gradimo na tradiciji socialistične, socialdemokratske in komunistične miselnosti na Slovenskem. Imamo dovolj moralne moči, da odklonimo pomanjkljivosti, zablode, tudi zločine, ki so se v imenu leve in na Slovenskem dogajali. Hkrati želimo vse tisto, kar je pozitivno, kar je demokratično in povezano z interesi slovenskega naroda, kar je ustvarilo veliko število

“Mi mislimo, da moramo na prihodnjih volitvah doseči boljši rezultat od tistega, ki smo ga dosegli na zadnjih nacionalnih volitvah in lokalnih volitvah. To se pravi, da je naša ambicija, da bi bil ta rezultat boljši od trinajst in pol, štirinajst odstotkov. Naša prognoza - mislim, da dovolj realna - je od petnajst odstotkov navzgor.”

socialnih pravic, nadaljevati. V tem smislu je ta program v vsakem segmentu neka izpeljanka iz prejšnjih programov, korak naprej, rezultat globljega videja gibanja slovenske družbe. Ta postaja postsocialistična, postindustrijska, storitvena; v mnogočem drugačna od družb, v katerih so se delali prejšnji levi programi. Je pa to, kot rečeno, program s koreninami, program nekega samozavedanja. To ni dokument, v katerem bi želeli narediti radikalen obračun z lastno preteklostjo ali preteklostjo predhodnic v slovenski levi in bi želeli impresionirati s posipanjem s pepelom.

Panorama: Tej zgodovini je namenjeno celo poglavje dokumenta.

Kocijančič: To poglavje se v zadnji fazi še temeljito dodeluje in popravlja. V tem poglavju smo zelo različni od drugih strank, zlasti različni od stranke, ki se podobno imenuje in ima precej drugačen pogled.

Panorama: Ko jo že omenjate, nameravali smo vas vprašati, ali je socialna demokracija lahko desno usmerjena. Pa spregovorimo o tem zdaj.

Kocijančič: Očitno nekateri mislijo, da je lahko. Imajo svojo stranko, ki se v tem trenutku s populističnimi parolami, z idejo združevanja desnice, pri katerem bi bili oni jedro združevanja, relativno dobro prodaja v slovenskem političnem prostoru. Moje osebno prepričanje je, da je socialna demokracija izrazito leva politična usmeritev, demokratična leva usmeritev in je kakršnekoli poskus desnega prevrednotenja socialne demokracije v bistvu njena negacija. Rekel bi celo to, da je združevanje nacionalizma, neke domovinske orientacije, po drugi strani desnega populističnega pristopa in nekaterih večje prepisanih levih socialnih parol iz programov zahodnoevropskih socialnih demokracij, po svoji obliki silno podobno programom, ki so jih dela-

le v evropski polpreteklosti nekatere druge stranke. Kjer pa se je socialistično utopilo v desnem programu, ki je postal najbolj groba negacija vsega, kar socializem je. Zanimivo je tudi to, da je v evropski socialni demokraciji nesporno, da socialna demokracija ni defenziven pristop, ki bi nekemu kapitalističnemu modelu dodajal samo določeno socialno “poliranje”. Gre za ofenziven pristop k spreminjanju družbenih odnosov, ki ima za svoj ideal, ciljno kategorijo demokratični socializem. Zanimivo je, da v ta desni populistični socialdemokratski model beseda socializem, socialistično, ne spada, da se je izogibajo, saj so seveda proti socializmu. S tem tudi dokazujejo, da ne spadajo v kontekst evropske socialne demokracije in seveda tudi ne v evropsko levico.

Panorama: Znano pa je, da je bilo nekaj prestižnih bojev, katera stranka bo včlanjena v Socialistično internacionalo.

Kocijančič: Ta stvar še ni povsem končana. Naša ocena je, da socialdemokratska stranka ne sili v Socialistično internacionalo ali evropsko socialdemokratsko stranko zato, ker bi ji idejno ali politično pripadala, ampak zato, da bi nam zaprla politični prostor. To pa poskuša zato, ker se zaveda, da sta ne glede na to, da sta obe mednarodni strukturi izrazito levi, obe izredno ugledni. To je konec koncev tista politična opcija, ki je najmočnejše zastopana v evropskem parlamentu. Poskus, da bi se nas zablokiralo, da bi se nas ožigosalo s tem, da spadamo v prejšnji,

komunistični svet in da v novem nimamo kaj iskati, je tista ideja o starih in novih silah, ideja o prepovedi. To je paralelni poskus, da bi nas onemogočili, zato, ker niso povsem prepričani, da se da levico, tako kot je, onemogočiti z demokratičnimi sredstvi. Drugače pa je položaj tak: v Socialistični internacionali je na zadnjem kongresu v Atenah Socialdemokratska stranka Slovenije dobila status opazovalke. To je bila drugačna socialdemokratska stranka, kot je danes, brez sedanjega predsednika, ki je bil takrat še v drugi stranki. Od takrat je preteklo precej vode. V Socialistični internacionali so spoznali, da so glede nas naredili napako, in ko smo se kot Združena lista obrnili s prošnjo, da bi nas sprejeli v članstvo, je to šlo relativno hitro. Naši tovariši v drugih socialdemokratskih, socialističnih in laburističnih strankah po Evropi in svetu so videli, za kakšno organizacijo gre, in na svetu Socialistične internacionale, kjer sedeljujejo vse članice, lani v Budimpešti je bila Združena lista sprejeta v polnopravno članstvo. To je dva statusa nad statusom opazovalke. Po statusu internacionale je to sklep, ki ga mora potrditi kongres. To se pravi, da imajo prav vsi tisti, ki pravijo, da ta sklep ni končno veljaven. Je pa povsem operativen in mi sodelujemo v vseh

aktivnostih na način, ki je zelo kvaliteten. Kongres bo sredi drugega leta in takrat bo ta zgodba končana. Kako pa je to, se jasno vidi v evropski stranki socialnih demokratov, kjer so članice vse socialdemokratske, socialistične in laburistične stranke držav Evropske unije. Stranke iz držav, ki so na poti vključitve v Evropsko unijo, imajo različen status: opazovalcev, pridruženih članov. Na kongresu v Barceloni smo bili sprejeti v pridruženo članstvo, kar je najvišji možen status za organizacijo, ki ni iz Evropske unije. Socialdemokratska stranka Slovenije nima nobenega statusa v tej organizaciji, čeprav je napisala prošnjo za vključitev. Zaenkrat ni natečaja na odprta ušesa, po mojem zaradi tega, ker ta reprezentativna organizacija evropskega demokratičnega socialističnega loka ve, kam stranka gospoda Janše spada.

Panorama: Nam lahko v nekaj točkah poveste, kaj so pglavne značilnosti socialne demokracije, je to socialna država, socialna pravičnost, solidarnost?

Kocijančič: No, vse to in še marsikaj. Gre za udejanjanje celovitega koncepta demokratičnega socializma, družbe, v kateri bi bila delo in znanje kot produkcijska tvorca enakopravna kapitalu, se pravi prav tako kot kapital naslov za soupravljanje v gospodarstvu in opravljanje družbenih zadev. To pomeni, da bi bila to družba, v kateri bi na pariteten način produkcijski tvorci vodili do ekonomske in politične oblasti. To je seveda družba, ki mora biti vsebinsko prežeta z demokratičnimi vrednotami, ki mora imeti tudi zelo visok standard socialnih pravic. Mi imamo termin socialne države danes vsekakor zapisan v slovenski ustavi in je to danes pojem, ki ga poleg levih ponavljajo tudi desne stranke. Imamo pač zelo veliko politične mimikrije, moram reči, da

Nadaljevanje na naslednji strani

“Želimo, da bi bil ta program temeljna listina stranke, da bi bil to program, ki bi ga bilo mogoče na kratek način rezimirati, ki bi bil temeljni način pridobivanja novega članstva. Mi jih ne želimo pridobivati na dva, tri predvolilne slogane, ki bi se spreminjali od volitev do volitev. Tudi ne na osnovi nekakšnih marketinških konceptov, trikov, ki so zelo značilni v različnih oblikah manipulacij z volilci.”

Nadaljevanje s prejšnje strani

si je iz socialističnega besednjaka marsikatero parolo pa tudi dejansko politiko sposodil danes tudi center in desnica. Vendar v osnovi mi menimo, da je naloga države in družbe, da zagotovi zelo visok standard socialnih pravic, in nasprotujemo razgrajevanju posameznih pod-sistemov. Pri tem gre že za zelo trda sočnanja ne samo v okviru slovenske družbe nasploh ali pa na relaciji pozicija : opozicija, ampak tudi med pozicijskimi strankami samimi. Danes si mnoge stranke, od liberalnih do konservativnih, v svoj program prepisujejo ideje monetarizma. V velikih socialnih izdatkih vidijo ogrožanje gospodarskega razvoja, razvoja proizvodnje, ogrožanje gospodarske rasti. Zato menijo, da je treba socialne izdatke, kot običajno govorijo - socialne transferje, črtati. To na vseh področjih.

Panorama: O tem potekajo prave bitke, v parlamentu in v strankarskih nastopih na primer nenehno poslušamo, da bo treba spremeniti pokojninski sistem.

Kocijančič: Najbolj eksplicitno so za to, da se spremeni pokojninski sistem, da se bistveno zmanjša delež pokojnin v javni porabi, nadalje nasprotujejo povečevanju sredstev, ki se dajejo za pod-pore brezposelnim, bodisi za različne oblike aktivne politike zaposlovanja. Že do obstoječih, kaj šele uvajanja novih, finančnih pravic za otroke so zelo skeptični. Poleg tega imajo seveda tudi velike inovacijske ideje, kako na področju šolstva, zdravstva in na nekaterih drugih zmanjševati družbene izdatke. Naš pogled je ravno obraten. Mislimo sicer, da je klasična država blaginje, kjer se je menilo, da bo za vsakega, ki ne bo sam sposoben doseči določenega družbenega in delovnega statusa, skrbela družba, presežena. Najbrž bo nova država blaginje predpostavljala mnogo večjo mero samoodgovornosti za lasten položaj, vendar vseeno menimo, da je treba obstoječo raven socialnih pravic obdržati, in je zmotno prepričanje, da je zmanjševanje socialnih pravic ekonomsko produktivno in uspešno. Nasprotno, mi verjame-mo, da tudi v gospodarskem smislu dajatve za socialne pravice pomenijo ukrep proticikličnega značaja, kar pomeni, da to zmanjšuje možnosti socialnih kolapsov, ohranja družbeno povpraševanje na določeni ravni in omogoča da se na

“Vendar so mnogi, tudi nekateri naši člani, razumeli ta program ne kot 100.000 novih delovnih mest, kar smo mi eksplicitno ponujali in obljubljali, marveč kot to, da se bo število brezposelnih zmanjšalo za 100.000, kar pa je seveda neprimerno večje število novih delovnih mest.”

nov način začnjo procesi gospodarskega prestrukturiranja in gospodarske rasti. Poleg tega mislimo, da so pokojnine pravice iz dela in da gre za specifično medgeneracijsko pogodbo, ki je nihče nima pravice, naknadno spreminjati.

Panorama: Vendar prav o spreminjanju pokojninskega sistema govorijo tako pozicijske kot opozicijske stranke.

Kocijančič: Ljudje so desetletja vlagali v pokojninske sklade, ne glede na to, da so se večinoma porabili sproti. Spreminjanje medgeneracijske pogodbe bi bilo prevara stoletja. Mi menimo, da so možne razprave o spremembi pokojninskega sistema, spremembe bodo v bodoče nujne, vendar le z določenim časovnim zamikom in morajo veljati za naprej. Menimo pa, da je to skrajno neprimerna predvolilna tema. Če lahko ocenim teorije, da je treba višje pokojnine “porézati”, srednje obdržati, nizke pa povečati, lahko rečem, da so to silno neodgovorne izjave, ker gre za polemiko z našim ustavnim sistemom, oziroma za izrazito protitustavna stališča in še zvrhano mero demagožije, ki je sicer značilna za sleherni populizem. Če bi na primer vse pokojnine, ki presegajo sto tisoč tolarjev, odrezali, bi bil pri nižjih pokojninah to dodatek nekaj deset tolarjev. Matematična prevara torej. V čem pa so te teorije protitustavne? Slovenska ustava v 156. členu jasno piše, da zakoni ne morejo veljati za nazaj. Izjemoma imajo veljavo za nazaj pod dvema pogoje - če je to v javnem interesu ali če se s tem ne posega v individualne pravice, ki so pridobljene na osnovi zakona. Pokojnine so individualne pravice, pridobljene na osnovi zakona, in za nazaj niso možne spremembe. Pribiti bi bilo treba, da vsi tisti, ki demagoško ponujajo velike reforme za nazaj ali ki pravijo, da je treba odvzeti tako imenovane privilegirane pokojnine, borec na primer, tega niso sposobni uresničiti. Mimogrede, ne le da so borec pokojnine odmerjene na osnovi zakona, podobne sisteme imajo v vseh demokratično urejenih državah sveta, zlasti tistih, ki so se borile z ramo ob rami v protifašistični koaliciji. Gre tudi za zelo jasne obljube, ki so bile dane ob osamosvojitvi Slove-nije, ko smo z ustavno zavezujočim tekstom sprejeli, da bo status borec ostal tak, kot je bil.

Panorama: Kako pa gledate na podporo za nezaposlene delavce?

Kocijančič: Kar zadeva brezposelne, je to gotovo velik izdatek. Gre za pomembno kategorijo v slovenski družbi. Osamosvojitve Slovenije, sesutje Jugoslavije, predvsem jugoslovanskega trga, bodisi s političnih, bodisi iz ekonomskih razlogov, je slovensko industrijo in storitvene dejavnosti pripeljalo v položaj, da so morali bistveno zmanjšati svoje zmogljivosti. Še zdaj je slovenska proizvodnja približno četrtino nižja od takratne. To se je med drugim pokazalo tudi v velikem številu nezaposlenih. To število se je v nekih trenutkih povzpelo celo na 150.000, sedaj se je ustalilo pri 115.000.

Panorama: Naj vas ob tem spomnim na pogosto nerazumljeno predvolilno obljubo Zdržene liste o 100.000 delovnih mestih.

Kocijančič: Zdržena lista socialnih demokratov je na tem področju šla na volitve z volilnim programom, ki je eden najbolj nerazumljivih segmen-

“Rekel bi celo to, da je združevanje nacionalizma, neke domovinske orientacije, po drugi strani desnega populističnega pristopa in nekaterih večje prepisanih levih socialnih parol iz programov zahodnoevropskih socialnih demokrati, po svoji obliki silno podobno programom, ki so jih delale v evropski polpreteklosti nekatere druge stranke.”

tov našega političnega programa, to je programom 100.000 novih delovnih mest. Mi smo ta program že doslej uresničili, ker je bilo v obdobju od začetka našega sodelovanja v vladi dosedaj odprtih več kot 100.000 novih delovnih mest na različnih področjih. Vendar so mnogi, tudi nekateri naši člani, razumeli ta program ne kot 100.000 novih delovnih mest, kar smo mi eksplicitno ponujali in obljubljali, marveč kot to, da se bo število brezposelnih zmanjšalo za 100.000, kar pa je seveda neprimerno večje število novih delovnih mest. Taka obljuba pa bi bila nerealna. Število nezaposlenih je mogoče zmanjševati samo postopoma, vsekakor tovrstne obljube ne bi bile samo nerealne, ampak tudi socialno demagoške, prej populistične kot resne. Je pa res, da je to veliko število brezposelnih tisto, kar nalaga, da se na tem področju ne dajejo samo socialne podpore, ampak da se tudi vodi aktivna politika zaposlovanja, z vsemi segmenti. Torej z bojem za ohranitev obstoječih delovnih mest, kar je čisto ne-razumljena, vendar ena najpomembnejših strategij, dalje s politiko odpiranja povsem novih delovnih mest in s politiko prekalifikacij, prestrukturiranja delovne sile. V Sloveniji že imamo položaj, ko na nekaterih področjih zmanjšujejo delavce in na številnih področjih profile ljudi, ki so praktično nezaposljivi, in bodo za svoj profil znanja, ali boljše neznanja, zelo težko dobili delo. Pri tem bi moral opozoriti na še en segment problema, to je regionalna razpršenost nezaposlenosti. Imamo dele Slovenije, kjer tisti, ki iščejo delavce, teh delavcev ne bodo dobili, bodisi zato, ker jih ni, bodisi, ker je razpoložljive delavce požrivi trg zaposlovanja. Imamo pa dele, kjer pa gre za izrazito nezaposlenost, kot zelo trd socialni fenomen, kjer bo potrebna širša, mnogo bolj osmišljena politika družbe in države. Področja, kjer so stvari relativno urejene in je nezaposlenost relativno statističen pojav, so denimo Obala, Ljubljana, Gorenjska, področje z izrazitim problemom nezaposlenosti v najbolj trdi, klasični obliki pa je Maribor s Podravjem. Tu nikakor ne uspeva-mo s povprečji in parolami, treba je graditi politiko, ki bo povsem ciljno usmerjena na reševanje problemov teh delov Slovenije. Smiselni pristop k politiki gospodarske rasti, k boju za ohranitev socialnih pravic, zlasti k boju proti brezposelnosti je tudi poskus, da se ohranijo nekateri veliki kolektivi. To je problem, ki je danes v središču javne pozornosti, tu mislim zlasti na polemiko o Tamu. Iluzija je, da se Slovenija lahko iz gospodarskega dna izkoplje in nadaljuje politiko gospodarske rasti s tem, da nadaljuje politiko “naj cvete sto cvetov”, s tem, da se razvijajo samo mali in srednji podjetniki. Vse to je možno samo, če obstojajo tudi srednji in večji - vsaj za naše razmere - industrijski kolektivi. Tu je sanacija teh podjetij tisto, kar lahko omogoči novo gospodarsko rast, v nasprotnem primeru pa pomeni lahko hude socialne eksplozije. Opozarjam, da pri tej stopnji brezposelnosti, ki je v Podravju skoraj četrtinska, sesutje takega kolektiva, kot je Tam, lahko pomeni splošno gospodarsko in socialno krizo, sivino in brezup. Zato smo se močno angažirali, da bi ta kolektiv ohranili, menimo, da gre za pomembne tehnološke zmogljivosti, ki imajo perspektivo. Zato smo ta projekt podprli v parlamentu, dosegli skupaj z drugimi, da je bil sprejet zakon o sanaciji Tama. To politiko vodijo tudi naši funkcionarji v vladi in državnih upravi. Prav opusljivo je, kako so jim ob prvi priliki vsi pripravljeni skočiti v hrbet, kar kaže, da ne gre samo za politiko, marveč tudi za to, da mnogi niso razume-li, za kaj pri sanaciji Tama gre.

Panorama: V svojih organih ste sprejeli tudi formalni sklep o podpori ravnanju ministra Tajnikarja v zvezi s Tamom.

Kocijančič: Mislimo, da minister Tajnikar pri sanaciji Tama ni sprejel nobenih pomembnih napačnih odločitev.

Panorama: Sicer pa ostajava pri stališčih Zdržene liste o socialni problematiki.

Kocijančič: Slovenija postaja stara družba in se tako precej prepira s svojo prihodnostjo. Prihodnost vsake družbe je v mladih generacijah. Če želimo povečati nataliteto, doseči produktivnejšo socialno in družbeno klimo, potem je treba podpreti družine z otroki in otrokom omogočiti solidnejšo materialno perspektivo. Zato smo bili zagovorniki in nosilci koncepta univerzalnega otroškega dodatka. Uvedba tega bi pomenila, da bi dodali na že obstoječe otroške dodatke skoraj toliko sredstev, kolikor jih v Sloveniji porabimo za kulturo in znanost skupaj. To je v trenutku takih gospodarskih težav, kot jih imamo sedaj, nerealno. Tako smo z ostalima koalicijskima strankama pripluli do kompromisa, kjer bomo otroški dodatek bistveno razširili.

Vsekakor pa naš odnos do sistema pokojninskega zavarovanja, do aktivne politike zaposlovanja in naš odnos do socialnih pravic, ki so vezane na otroštvo, pomeni celovit sistem socialne

politike, ki ga v tej obliki ne zagovarja nobena od slovenskih strank. Mi seveda na tem področju ne vidimo obširnega bazena, kjer je možno doseči velike prihranke, ampak nasprotno, razmišljamo, kako povečati gospodarsko rast, da bi vse te socialne izdatke zmogli. Zmanjševali pa se bodo zlasti na področju brezposelnosti, če bomo brezposelnost bistveno zmanjšali, na področju pokojninskega zavarovanja pa ni socialne družbe, če sestavni del te družbe ni tudi varna starost.

Panorama: Kaj pa stanovanjska politika?

Kocijančič: Menimo, da bi morala biti stanovanja bolj dostopna, del stanovanjske problematike se mora reševati s tem, da se okrepi ekonomski položaj mladih generacij in da se jim omogoča, da prihajajo do stanovanj z angažmajem lastnih sredstev. Menimo pa seveda, da bi moralo biti na voljo več neprofitnih stanovanj, ki bi bila namenjena mladim družinam in vsem tistim, ki iz socialnih razlogov niso sposobni priti do stanovanj na komercialen način.

Panorama: Področje socialne je očitno za vašo stranko tako pomembno, da si ga prizadevate obvladovati tudi s svojimi ministri v vladi.

Kocijančič: Ministri v vladi seveda izvajajo politiko vlade. To včasih pripelje do nerazumevanja in konfliktnih situacij, ker se dogaja, da ministri, ki so člani združene liste predlagajo stvari, ki niso povsem usklajene s stranko. So pač posledica večinskega prepričanja v vladi in nalog, ki jih ministri dobijo od predsednika vlade. K temu so zavezani s koalicijsko pogodbo. Vendar v vladi vztrajamo samo, če se najpomembnejši del tega socialnega programa uresničuje. V nasprotnem primeru ne bi hoteli nositi soodgovornosti za politiko, ki bi na socialnem področju bisveno odstopala od tega, o čemer sva govorila. To ni izjava kar tako, Združena lista ima zelo jasno opredeljene standarde tolerance, in če bi bil bistveno ogrožen ta program, bi izgubili smisel sodelovanja v tej koaliciji.

Panorama: Zaenkrat ta politika ni ogrožena in lahko uveljavljate ta program v vladi.

Kocijančič: Mislimo, da ga lahko, dosegli smo temeljne dogovore, glede pokojninskega sistema ni sporno, da bi ga spreminjali pred volitvami, razen nekaterih detajlov. Pri tem menimo, da so nekatere manjše spremembe možne, vendar pod pogojem, da so usklajene s pokojninskimi organizacijami. Kar zadeva aktivno politiko zaposlovanja, našelimi nasprotovanj tako in tako ni, je pa veliko konkretnih nasprotovanj. Zlasti se ta zaostrijo, ko gre za sredstva in porabo teh sredstev. Glede otroških dodatkov smo v tem trenutku dosegli kompromis, ki je sprejemljiv za vse tri stranke. Menim, da zaradi stanja na katere-mkoli od socialnih področij ne bi bilo treba zapustiti vladne koalicije. V prihodnjem obdobju pa bomo gotovo imeli marsikateri pretres, politični nasprotniki bodo zanesljivo poskušali pred volitvami z interpelacijami, ustvarjanjem afer in na druge načine ustvarjati krizno stanje in pritisk, da bi izvedli kadrovske in druge spremembe v vladi. Mislim pa, da bo vlada v približno taki sestavi, kot je, pripeljala svoj mandat do kraja.

“Iluzija je, da se Slovenija lahko iz gospodarskega dna izkoplje in nadaljuje politiko gospodarske rasti s tem, da nadaljuje politiko ‘naj cvete sto cvetov’, s tem, da se razvijajo samo mali in srednji podjetniki. Vse to je možno samo, če obstajajo tudi srednji in večji - vsaj za naše razmere - industrijski kolektivi. Tu je sanacija teh podjetij tisto, kar lahko omogoči novo gospodarsko rast, v nasprotnem primeru pa pomeni lahko hude socialne eksplozije.”

Panorama: Znotrajstrankarskih zadev se v dokumentu ne lotevate, organizacijskih vprašanj na kongresu ne boste odpirali?

Kocijančič: Na dnevnem redu imamo tudi spremembe statuta, vendar ohranjajo karakter organizacije, tak kot je, iz koalicije strank smo postali enovita leva stranka. Kot leva stranka smo pluralni, to ni monolitni model stranke. To pomeni, da pozdravljamo in spodbujamo različnost mnenj v okviru levih usmeritev, medsebojno in tvorno soočanje teh mnenj, spodbujamo tudi delovanje različnih kril v organizaciji: delavskega, ženskega, mladinskega in nekaterih drugih. V statutarnih spremembah smo zapisali nekaj dozorevanj pogledov. Predvsem smo organizacijo stranke poskušali prilagoditi novi teritorialni ureditvi Slovenije.

Panorama: Boste volili novo vodstvo stranke?

Kocijančič: To ni kongres, ki bi pomenil kadrovske prenovi, volil nove organe. Mi imamo mandate, ki trajajo štiri leta. Ta kongres je sklican po dveh letih in pol in iz njega nadzornega odbora, kjer je nekaj prostih mest, na kongresu ne bo volitev. Če pa bo kdo predlagal, pa lahko do njih pride. Sem gotovo tisti, ki bo v primeru, da se bo v čemerkoli postavil pod vprašaj mandat vodstva v širšem ali ožjem smislu, zahteval najmanj glasovanje o zaupnici.

Panorama: Kako komentirate dejstvo, da je Zdržena lista po starostni strukturi precej stara stranka?

Kocijančič: To je in ni res. Po tem, kako mi poznamo strukturo Združene liste - pa je to ena najboljše organiziranih strank na Slovenskem - je naše članstvo v bistvu odsev siceršnje strukture prebivalstva. Tudi med volivci in simpatizerji enakomerno zajemamo po različnih starostnih kategorijah. Res pa je slovenska družba relativno stara, drugič pa oblike dela, sestanki, tribune, predavanja, bolj ustrezajo starejšemu delu članstva kot mlajšemu delu. Imeli smo sicer številne zabavne oblike, takrat se pojavi

veliko število mladih, ne bom pa seveda rekel, da so vsi pripadniki stranke. Po drugi strani pa je res tudi to, da imamo Mladi forum, ki je ena najmočnejših mladinskih organizacij na Slovenskem. V njem so tako člani kot nečlani Združene liste, v primerjavi z drugimi mladinskimi organizacijami pa je to močna mladinska organizacija. V primerjavi s številčnostjo mlade generacije pa je prisotnost mladih v stranki nezadostna. Na številnih sestankih pred kongresom so mnogi opozarjali, da je opredeljevanje odnosa do mladih ena bistvenih komponent uspeha ali neuspeha stranke v prihodnosti. Moje osebno prepričanje, ki ga poskušam tudi povsod pripovedovati, je to, da ni problem, kako stranko prezentirati mladim, mi moramo stranko mladim odpreti, jim reči, da jo soustvarjajo po svoji podobi. Ne more biti produktivno, da jih vabimo k obstoječim programom. V letošnjem letu smo imeli precejšnjo korespondenco z različnimi sloji prebivalstva, na podlagi te akcije se je v organizacijo vključilo skoraj tisoč novih članov. To je več, kot večina slovenskih strank sploh ima članov. Dobra tretjina tega so bili mladi, kar je zopet več, kot je delež mladih v populaciji.

Panorama: Uspešno dejavnosti stranke se meri in nagradjuje na volitvah. Kako ocenjujete odmevnost vaših stališč v javnosti? Ste zadovoljni s svojim predstavljanjem v javnosti?

Kocijančič: V celoti se moram strinjati s tezo, da je vsaka stranka v sistemu pluralne parlamentarne demokracije vredna toliko, kolikršen rezultat doseže na volitvah in kolikor uspe uveljavljati svoje programe v parlamentu in v vladi. Mi imamo gotovo ambicijo, da bi povečali vpliv in moč slovenske leve. Menim, da smo tudi pri parlamentarnem delu ena najresnejših strank. Prvič zelo strokovno in hkrati z zelo jasnimi političnimi opredelitvami obdelamo vsa vprašanja, ki so na dnevnem redu. Mislim, da smo takrat, ko se je treba opredeljevati, najhitrejši, zelo jasni in eksplicitni. Vrsta vprašanj, najbolj vročih v zadnjem času: vračanje gozdov cerkvi, uvajanje predmeta religija in etika v osnovne šole, denacionalizacija, referendum o odvzemu državljanstva vsem tistim, ki so ga pridobili po 40. členu, so vprašanja, kjer je Združena lista hitro in principialno nastopila s svojimi stališči in pravzaprav potisnila v nevhvaležen položaj svoje politične tekmece ali partnerje. Ti so se v glavnem maščevali na ta način, da so vsak na svoj način poskušali naša stališča in politično transparentnost potiskati ob rob. Morda je v tem marsikaj sektaškega, sploh je z Združeno listo zelo težko obračunavati v tistem, kar dela in počne. Treba ji je kaj podtakniti. Tu smo navajeni na šablono, ko Združeno listo poskušajo prikazati kot neke bivše komuniste, v tisku smo lahko prebrali tudi najbolj absurde trditve o tem, česa vse naj bi bili krivi. Očitno je našim tekmeceem najlažje Združeno listo, ki postaja moderna, odprta, pluralna socialnodemokratska stranka, ki niti po programu niti po praksi ne zaostaja za podobnimi organizacijami v najrazvitejših državah Evrope, proglasiti za staro, boljševidniško ali komunistično organizacijo, in potem z njo obračunavati z argumenti iz pol-

preteklo dobe, ki pa so izjemno dobro obdelani. Med drugim tudi po naši zaslugi, ker smo mi razvijali kritiko stalinizma, etatizma, monopolne partije. Rekel bi, da je tak odnos do naše stranke, ko naj bi mi bili komunistični nostalgiki, ki bi se ozirali nazaj, ne naprej, pravzaprav izraz nemoči oziroma posledica tega, da se z našimi sedanjimi pogledi, programi, koncepti, nastopi v parlamentu, naši tekmece niso sposobni argumentirano soočiti. To po mojem traja lahko samo določen čas in mislim, da to obdobje počasi prihaja h koncu. Kar zadeva medije, pa nas obravnavajo zelo različno. Nekateri povsem korektno, drugi ne.

Panorama: Se vam zdi, da je dvigovanje prahu ob političnih problemih, skandalih, agresivnost v nastopu prepuščena strankam opozicije? Ste vi v svojem pristopu do javnosti, pri svoji javni podobi namerno umirjeni?

Kocijančič: Imamo izdelan pristop k javnemu pojavljanju stranke in ga poskušamo še izboljšati. Gotovo ima kakšno pomanjkljivost, zanesljivo pa ne želimo iskati hitrih efektov. Mi želimo ljudi prepričati, da smo resna in umirjena stranka, po drugi strani pa jih želimo prepričati, da smo stranka, ki je usmerjena v prihodnost, ki se zavzema za nove vrednote, ki je stranka družbenih sprememb. V tem seveda v temelju polemiziramo s tisto oceno, da je to stranka, ki si je bila v preteklosti pridobila nekatere pozicije in ki je odsev tistih družbenih slojev, ki si želijo te pozicije obdržati. Na primer tako imenovana udobomafjska ocena, ki je izvir iz trte in je samo ena od sodobnih oblik paranoje. To velja tudi za vzdevek direktorska stranka, saj je danes položaj tak, da največji del menedžmenta sploh ni v nobeni stranki, nekaj jih je gotovo ostalo v Združeni listi, nekaj se jih je včlanilo, nekateri pa so šli v druge stranke. Paradigma sodobne socialne demokracije je, da želi biti stranka družbenih ravnotežij. Socialne države in družbe, ki bo uveljavljala sodobne vrednote demokratičnega socializma, ni mogoče graditi na družbenih protislovjih, tudi ne z razrednim bojem in revolucionarnimi metodami nasilja, možno jo je graditi z demokracijo in ustvarjanjem družbenih ravnotežij. V tem smislu želimo biti reprezentant tistih sil, ki živijo od dela in znanja, tistih, ki prihajajo in odhajajo, se pravi mladine in upokojencev. V tem smislu gotovo nismo niti povsem delavska, niti povsem mladinska, niti povsem upokojenska in prav gotovo ne povsem menedžerska stranka. Želimo pa od vsakega od teh segmentov, tudi segmenta inteligence, obdržati pomemben del, zlasti tistega, ki je kreativen, ki teži k ustvarjanju novih, srečnejših odnosov.

Igor Žitnik

“Ljudje so desetletja vlagali v pokojninske sklade, ne glede na to, da so se večinoma porabili sproti. Spreminjanje medgeneracijske pogodbe bi bilo prevara stoletja. Mi menimo, da so možne razprave o spremembi pokojninskega sistema, spremembe bodo v bodoče nujne, vendar le z določenim časovnim zamikom in morajo veljati za naprej. Menimo pa, da je to skrajno neprimerna predvolilna tema.”

Piše: Martin Ivanič

O PRAVIČNOSTI



Večina ljudi pozna razliko med zakonitostjo (žravnostjo) in pravičnostjo. Zakonitost je lahko še kako kruta in krivična. (K. Marxu pripisujejo trditev, da je popolnoma enaka uporaba popolnoma enakih zakonov za dejansko in subjektivno različne ljudi lahko nadvse krivična.) Kljub temu pa veliko ljudi tovrstne pojme meša in zamenjuje. Marsikdo, zlasti ako vprašate ljudi, ki tesno sledijo politični modi, vam bo rekel, da je prejšnji sistem kot totalitarren bil nezakonit in že s tem nepravilen. Izkušnja pa vam morda govori, da je bil v nekaterih primerih pravno sicer tudi močno sporen, a v številnih pogledih precej pravičen.

Spominjam se prav veseljaškega primera razumevanja demokracije in zakonitosti. Po spremembi sistema leta 1990 se je, kot se bržčas spominjate, kmalu začelo nebrzdano sekanje gozdov - tudi onih, ki so že veljali za privatne. Pa so televiziji vprašali nekega kmeta, ki se je delal še večjega francoza, kakor je v resnici bil, zakaj to počne in zlasti zakaj državi ne plačuje davka od prodane lesa. Pa je, mežikajoč v kamero, osuplo odvrnil, da to menda ni več potrebno, odkar imamo demokracijo.

O pravičnosti in zakonitosti je mogoče razpredati strokovno ali vsaj na videz učeno in pa povsem laično, vednar predvsem človeško, po

poštenem občutku. Ta občutek mi pravi, da bi v obeh primerih morali stremeti predvsem za tem, kar označujemo kot načelo pravičnosti, se pravi, kar vsebuje tudi določene moralne pravine. Zavedajoč se seveda, da zakon preprosto mora biti tudi neizprosilen. Ne morem pa mimo občutka, da nas pravni teoretiki in strokovnjaki s svojim prizadevanjem po tistem, čemur se reče humanost pravnega sistema (zakonov in njihovega izvajanja), nemalokrat spravljajo v zadrego. Težnja po humanosti zlasti kaznovalne politike je zagotovo hvaljevredna in plemenita. Saj konec koncev vsi kršilci zakonov niso zakrknjeni hudodelci, številni med njimi pa imajo v resnici tudi bolezensko popačene pojme in se temu primerno odzivajo na svoje okolje. Najbrž skoraj vsakdo med nami kdaj, ko je zgrožen nad kakšnim krutim prestopkom, reče, da bi s tem opravil po kratkem postopku. Ko pa se o stvarih pogovarjamo razbremenjeni čustvenih reakcij, praviloma priznamo, da je človek, ki zakrivi kaj okrutnega, na neki način ('v glavi') bolan.

Toda mislim, da gre za dva različna sklopa kršitev postav in kaznovanja storilcev. Priznam, da se v primeru onih prestopnikov, ki bi jih laično lahko označili kot 'žolne v glavi', ne najdem kaj prida. Človek za njihove prestopke še nekako

najde razumevanje, dokler ni neposredno prizadet. Prav zato so te vrste prestopki z vidika kaznovanja tako zapleteni in občutljivi, pa tudi dragi. A zagotovo je drugače, kadar gre za prestopke iz očitnega koristiljublja ali frapantne nemarnosti. Vzemimo primer hude prometne nesreče zaradi drastične višjnosti ali pa npr. velike zlorabe pooblastil z očitnim gmočnim okoriščanjem oziroma nastanek velike gmočne škode zaradi očitne malomarnosti, podkupljivosti ipd. V mislih imam, skratka, primere kršitev zakonov kot posledico preračunane ali malomarnega ravnanja. Izgovor, da je storilca k dejanju napeljala žbolenost v glavi, tu ne pride v poštev!

Lahko bi si pomagali s konkretnim primerom zlorab v podjetjih (vzemimo vodilne v Tamu, kar država lepo pokriva z denarjem delavcev v domnevni skrbi za delavce!), a si raje izposodim primer Sandija Grubelica, čeravno sodba še ni končno veljavna. Ne mislim se spuščati v moraliziranje o odvetnikih, saj končno strilec ima vso pravico do obrambe, čeravno se človek včasih ne more znebiti mučnega vtisa o njih, ko gleda, kako nekateri branijo povsem določeno vrsto storilcev. Zadeva je namreč žstemska.

Omenjeni S. G. je, po vsem sodeč, prekršil veljavne pravne in moralne norme (za zadnje se seveda ne sodi) in številnim ljudem povzročil škodo in krivico. Številke so osupljive! In zagrožena oz. že izrečena kazen - kot so nekateri že izražali - precej poceni. Činično rečeno, S. G. bo med morebitnim prestajanjem kazni bajno dobro žplačan. V dolgi dveletni sodni postopki je povzročil še dodatno veliko škodo, in to ne le v neposrednem smislu, marveč tudi s tem, ko izdatno zaposluje

strašno obremenjena sodišča.

Toda vse to ni najhujše. Človeku se preprosto upre, ko opazuje, kako je treba sedaj brezobzirnemu kršilcu zakonov in storilcu velikih krivic drugim ljudem (in državi!) zagotoviti prav vse pravice do zadnjega miligrama. Pripada mu pošteno sojenje. Ni dovolj dokazati, da je storil očitano dejanje, ampak je treba v skladu z zakoni in humanim sojenjem (v resnici pa zlasti zaradi vztrajanja zagovornikov) dokazati, da je imel goljufiv namen. (Res mi ni preveč jasno, zakaj bi mene kaznovali, ako bi na cesti oropal nemočno staro, saj bi se vendar lahko govarjal, da sem pri tem imel poštene namene!) On in njegovi zagovorniki seveda ne želijo državi povzročati stroškov, le pri miru naj ga pustijo. Sicer mu pripada pravica do pritožbe na vseh mogočih instancah, in če na kateri od njih državo zastopajo labilni, nespodobni ali v skrajnem primeru podkupljivi varuhi zakonov, bodo že spet vsi stroški padli na ramena prav onih, ki iščejo zadoščenje.

Gre torej za svojevrsten absurd, da zavoljo zakonitosti in težnje po pravičnosti oziroma po humanem sojenju in kaznovanju veliko več pravic in pravičnosti pripada onemu, ki je zakone kršil in povzročal krivico, kakor pa onemu, ki je bil oškodovan. Več pravičnosti za kršilca zakonov kot za oškodovanca! Ob siceršnjem kolapsu našega pravosodnega sistema je to vsekakor fantastična potuha za hudodelce. Tisti, ki jim le-ti povzročajo gmočno ali kakršno koli drugačno škodo, pa se lahko tolažijo, da je Slovenija po ustavi pravna (kar kljub razlikam pomeni tudi pravična) država.

Človek se z zadoščenjem spomni, da so v socialistični Sloveniji pravna načela živela le na papirju.

arena

Piše: Boža Gloda

Nada Skuk

Prav hecno je bilo poslušati krščansko demokratsko iz Cerknice Nado Skukovo, kako je v parlamentu razlagala sveto pravno načelo, da je vsakdo nedolžen, dokler mu krivda ni dokazana. Očitno ljubiteljska pravica, se je to načelo lotila dokazovati pri davčni zakonodaji. Rekla je, da pač ni ustavno, če te dacear lahko



ZAŠČITNICA

vpraša, od kod ti naenkrat denimo avto za sto tisoč mark ali pa vila in jahta in še kakšen debel bančni račun.

Hvala Bogu, ko bi davkarji to že začeli res delati, saj bi tudi oni lahko marsikaj odkrili o kraji družbenega premoženja. To namreč zahteva ustavno znanje, ki ga delavci z zajamčeno ali pa minimalno plačo prav gotovo nimajo. Mojstri, ki so čez noč obogateli, niso s svojim delom, ampak so znali izkoristiti prelomne zgodovinske čase, v katerih je sekira nekaterim padla v med, večini pa na glavo.

Pri tem pa ni tragično samo to, da so znali okraštati državo in njene državljane, ampak, da jim tudi državna davkarja s takimi pooblastili, kot jih ima sedaj, ni mogla zaviti vratu vsaj z davki na nagrabljeno premoženje.

Sedaj ko naj bi dobili precej strožje davčne zakone, pa se prav zanimivo, Skukova in njeni krščanski demokrati na vse kripije trudijo, da dacearji ne bi imeli prevelikih pooblastil. Pa še nekaj, socialdemokrati so rekli, da je nova davčna zakonodaja protikorupcijska, kar seveda sploh ni. Človek bi pričakoval, da če so že to rekli, bodo vsaj ostro nastopili proti vsem, ki bi to zakonodajo radi omilili. Pa nič, molčali so kot ribe, čeprav so jih sicer polna usta obtožb na račun korupcije, udbo-mafije in podobnih zverj. Molčali so tudi tisti, ki radi take viže na ves glas ponavljajo za socialdemokrati, čeprav je bilo jasno, da naj bi z novo zakonodajo stopili na prste sumljivim bogatašem in ne vsem drugim, ki odmeri dohodnine nikakor ne morejo uiti in ki pred davkarji nimajo česa skrivati, saj zaslužek ali podpora sproti porabi.

Sele ko pride do takih zaresnih reči, se v parlamentu pokaže, kdo z rožantjem na račun protikaznatega bogatenja misli resno in kdo publiki meče samo pesek v oči. In kdo se pravzaprav tudi sam, ali pa v imenu kakšnih družinskih in prijateljskih interesov, boji davkarje in si jo želi videti zgolj kot brezobzega leva.

Maks Lavrinc

Enako, če ne še bolj zanimivo pa je, da so strožjo davčno zakonodajo zagovarjali liberalni demokrati, ki jim opozicija vztrajno očita njihovo preteklost in jih obtožuje, da s svojo politiko omogočajo nezakonito bogatenje ne samo drugim, marveč predvsem se bi. Prav oni bi zato morali biti za davkarjo s čim manj pooblastili. Pa nje njihov poslanec Maks Lavrinc zelo jasno povedal,

RIBIČ



da morajo davkarji imeti pravico vprašati tudi Franclovega sosedo, ali kaj ve, od kod Francu nenadoma to in ono, česar si z normalnim in poštenim zaslužkom ne bi mogel privoščiti.

Tudi davkarji so se že naveličali preganjati zgolj gostilničarje in obrtnike, ker pač dobro vedo, da so to majhne ribe, da pa v mlaki plava veliko velikih rib, ki bi jih bilo treba poloviti, jim pobrati tisto, kar so dolžne državi, in jih še spraviti zaradi davčnih utaj za zapahe.

Lavrincu in njegovim je kajpak jasno, da je državljanska jeza zaradi nepobranih davkov še kako upravičena in da bo vsaj delno izpuhtela, če bodo davkarji res imeli taka pooblastila, kot jih imajo povsod tam, kjer države hočejo imeti tisto, kar je njihovo, in se pri tem ne gre do nobenih strankarskih in kvazisocialnih igrice.

Za uvedbo finančne policije, ki jo poznajo mnoge države, tudi sosednja Hrvaška, pri nas sicer še nimamo poguma, nekaj podobnih pooblastil pa nja bi naši davkarji le dobili. Res je, da bodo z njimi lažje preganjali tudi tiste šušmarje, ki si na črno prislužijo kakšnega tisočaka več, vendar pa je pomembneje, da se bodo poslej lahko usedli za vrat tistim, ki pred davčno obveznostjo skrivajo milijone.

Res je tudi, da davkarjev nihče pretirano ne ljubi, vendar pa jim ne gre kar počez delati krivice. Če bodo namreč znali pobrati davke od tistih, ki jih utajujejo na veliko, se bo to moralo poznati tudi tisti večini, ki kolne ob plačevanju dohodnine, ta pa bi bila lahko nižja, ko bodo bogatini plačali državi tisto, kar morajo.

Lavrinc je dobro spomnil na gangsterja A. C., ki so ga Američani spravili za rešetke zaradi davčne utaje, ker mu drugega gangsterizma niso mogli dokazati. Utajo pa so mu, ker so imeli pooblastila, da so lahko pregledali njegove knjige in bančne račune. Zanimivo, krščanske je takih pooblastil strah, liberalnih pa ne.

Piše: Jože Smole



NOVA KP RUSIJE

Prepričljiva zmaga Nove komunistične partije Rusije na nedavnih lokalnih volitvah v Volgogradu (dobila je 80 odstotkov mest) je pritegnila širšo mednarodno pozornost. Na Zahodu so nekaj časa, zlasti po prepovedi KP Sovjetske zveze 1991. leta, na splošno menili, da nova levo usmerjena stranka ne bo imela večjega vpliva v političnem življenju Rusije. Sedaj pa mnogi zahodni analitiki ne izključujejo možnosti, da bo na parlamentarnih volitvah 17. decembra prav Nova KP Rusije prejela razmeroma največ glasov. Londonski tednik The Economist celo meni, da se lahko zgodi, da bodo KP, Agrarna stranka in še nekatere druge stranke leve zasedle

dobro tretjino mest v novem parlamentu.

Osnovni razlog za vse večji vpliv Nove komunistične partije Rusije je padanje življenjske ravni večine prebivalcev. Po zadnjih javnomnenjskih raziskavah je 75 odstotkov nezadovoljnih z vladno politiko in načinom izvajanja reform. Večina vprašanih je odgovorila, da je zelo zaskrbljena za svojo socialno varnost. Še posebej jih skrbi vse večja nezaposlenost. Šef Nove KP Rusije Ganadij Žuganov (star je 51 let) poudarja, da je nujno preprečiti brezobzirno kapitalistično izkoriščanje. Strinja pa se s potrebo po gospodarski preobrazbi, toda tržno gospodarstvo mora biti

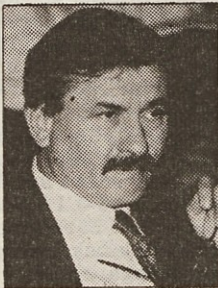
smotno nadzorovano s socialnimi korektivni. Rusija bi se v svoji tranziciji morala zgledovati po švedskem modelu gospodarskih in družbenih odnosov. Podobno stališče zavzemajo tudi predstavniki Agrarne stranke.

Urednik moskovskega dnevnika Izvestija Aleksander Anički je v članku, napisanem za tednik The European, med drugim opozoril: "Zahodne oči ne vidijo dovolj jasno, da je Rusija postala boleča polarizirana družba majhnega sloja bogatih in velike večine obubožanih. Paradoks svoje vrste je, da mnogi ljudje z nostalgijo govorijo o prejšnjem režimu, ki jim je odvzel osnovne demokratične pravice, toda zagotavljaj jim je socialno varnost. Dal jim je sicer šibko in skromno enakost, vendar, imeli so jo in tega se spominjajo... V sedanji divji tržni ekonomiji, ki pretresa Rusijo, delovni ljudje nimajo nobene socialne varnosti. Zato se širi število volivcev, ki so pripravljeni podpreti vsakogar, ki jim bo zagotovil socialno varnost." V poročilih tujih dopisnikov iz Moskve je bila še nekajkrat izražena ocena, da je Nova KP Rusije v kratkem času

uspela doseči "spoštovanja vredno socialno in demokratično podobo". Seveda pa je članstvo te stranke zelo heterogeno, od levo usmerjenih modernih social-demokratov do starih ortodoksnih komunistov, oziroma stalinistov. To se je pokazalo tudi na množični demonstraciji v Moskvi 7. novembra ob obležitvi 78. obletnice Oktobrske revolucije. Mnogi se še danes ne morejo sprijazniti s propadom Sovjetske zveze, ki je bila supersila. Čutijo se ponižani, kar jih povezuje s skrajnimi nacionalisti. Toda vse kaže, da med članstvom Nove KP Rusije in njenimi simpatizerji prevladujejo tisti, ki se zavzemajo za socialne pravice, pridobljene v letih po Oktobrski revoluciji.

Tednik The European meni, da je danes skupaj s predsednikom Jelcinom v bolniški postelji tudi ruska demokracija. Vse dokler se bodo gospodarske reforme izvajale na račun življenjskega standarda večine ljudi in njihove socialne varnosti, tudi demokracija ne bo ozdravela. S tega zornega kota bodo parlamentarne volitve 17. decembra še kako pomembne.

Piše: Marjan Horvat



ZA RESNICO IN PRAVICO

V Novi Gorici je te dni med občani veliko razburjenje zaradi poskusa zamenjave izvršilnega direktorja novogoriškega dela Nove Kreditne banke Maribor Nika Trošta. Zamenjali naj bi ga, ker se zavzema za relativno samostojnost novogoriškega dela banke znotraj sistema NKBM. Protestirajo direktorji podjetij, politiki in celo primorski poslanci, ki so morda (nehote) prispevali k temu, da je novogoriška banka dobila slab sloves in prešla v roke Agencije za sanacijo bank in hranilnic. Vse kaže, da je bilo o poslovanju banke v Novi Gorici veliko dezinformacij, veliko zamlanega. Vsi papirji so govorili o združitvi mariborske in goriške banke, dejansko pa je prišlo do pripojitve novogoriške banke k mariborski. Tako je novogoriška banka povsem

izgubila samostojnost. Strateške odločitve naj bi se sprejemale v Mariboru, čeprav je na dani, da bančne politike za severno Primorsko ni moč voditi iz štajerske prestolnice.

Toda zdraha, povezane z goriško banko, imajo dolgo zgodovino. Bržkone so banki, nekateri tudi hote, ustvarjali slab sloves, ker je bil v njej direktor Dušan Šinigoj, predsednik zadnje republiške vlade pred demokracijskimi spremembami. Danes je jasno, da v tej banki ni bilo nepravilnosti več kot v drugih. Kot trdi Niko Trošt, je 95 odstotkov težav komercialne banke zakrivila hkratna kriza, ki je pred leti zajela severnoprimorsko gospodarstvo, in le za pet odstotkov je mogoče pripisati krivdo vodenju banke. Različna natočevanja o političnih kreditih in še čem so bila

prepozno ovržena in s tem v zvezi je tudi dokazano, da ta banka ni bila tako slaba, kot se je pred leti slišalo. Novogoričani zato danes povsem upravičeno dvomijo o dobrih namenih »sanatorjev« banke in trdijo, da so uspeli tisti, ki so si zastavili cilj severni Primorski (zaradi političnih razlogov?) odvzeti banko. Danes je jasno, da so bile navedbe o likvidnostnih težavah novogoriške banke pred pripojitvijo k mariborski zavajajoče, kajti vse banke v sanaciji so najemala likvidnostna posojila pod ugodnejšimi pogoji pri Banki Slovenije in finančnem ministrstvu. Potrebe po takih posojilih pa so se po uvedbi sanacije hitro manjšale, in banka je že lansko leto, kot trdi Niko Trošt, zaključila z dobrim finančnim rezultatom. Danes je novogoriška banka praktično ozdravljena, saj je njen priliv bistveno večji od odliva in posluje brez likvidnostnih posojil.

In kaj zdaj? Naenkrat so vsi zelo pametni. Začel se je boj za novogoriško banko, za njeno samostojnost, kar je celo po mnenju poslance (SKD) Miroslava Geržine »edina racionalna rešitev za severnoprimorsko gospodarstvo, ki se je izvilo iz težav in posluje dobro«. Nič ne bi dodal, če ne bi vodstva Agencije za sanacijo bank in hranil-

nic imeli v rokah prav ljudje iz te stranke, ki so zagotovo morali vedeti, v kakšnem položaju je novogoriška banka bila in kje je bil izvirni greh njenih težav v preteklosti. Ponesrečena štajersko-primorska bančna naveza danes buri strasti in mnogi vidijo v tem poskusu bančnega »povezovanja« hotenje centralistične Ljubljane, da bi Novo Gorico in Maribor spri in jima odvzeli veter iz jader v boju za regionalizacijo in prenos nekaterih pristojnosti na pokrajine. Vse mogoče je danes slišati o novogoriški banki in njenem »potopu«, vendar bodo očetje napada na banko, pljuvaške politike do prejšnjega vodstva in skrivnostnih odločitev o priključitvi, ne pa o združitvi, bržkone ostali anonimni. Upajmo le, da se ob dejstvih, ki jih navajajo v Novi Gorici o nekdanjem in sedanjem položaju banke, ne bo zgodilo tako kot z »afero Hit«: da vsi bistveni podatki govorijo v prid podjetja, država veselo dobiva od njega letno 700 milijonov DEM davščin, nihče pa za škodo, ki mu je bila storjena, ne bo odgovarjal. Ta škoda pa je, če upoštevamo, da je Hitu zaradi političnih spletk o njem in okrog njega onemogočen organski razvoj, tudi nepopravljiva.

Počasnejše upadanje produkcije

V primerjavi z izjemno nizko avgustovsko ravnjjo (dobrih 5% pod še tako ali tako skromnim lanskim obsegom produkcije v tem mesecu) je bila letošnja septembrska produkcija nekoliko uspešnejša. Za lanskim primerljivim obsegom je namreč zaostajala le še za 0,3% in pri tem upadala po 0,7% mesečno (ali 8% letno kar je bilo tudi precej "ugodnejše" od avgustovskih 22% letno). Podobno kot avgusta je bilo tudi septembra neusklajeno medletno povečanje skupne produkcije z vsoto njenih sektorjev. Po obsegu najpomembnejša produkcija repromateriala je bila namreč tokrat kat 5% večja od primerljive lanske, produkcija življenjskih potrebščin le 0,1% pod svojim lanskim septembrskim obsegom, produkcija opreme pa je bila od lanske primerljive ravni septembra letos manjša za 0,6%. Če bi avgusta vsota produkcije po sektorjih (upoštevajoč njihov pomen oziroma delež) dala približno enak obseg (torej ne 5% manjšega) kot opred letom, bi bila letošnja septembrska raven skupne produkcije dobra dva odstotka nad primerljivo lansko.

Tudi če je vsota sektorskih podatkov približen pokazatelj dejanske ravni slovenske industrijske produkcije, bi ugotavljali, da se je njena dinamika zadnja dva meseca poslabšala. Avgustovsko poslabšanje je bilo veliko močnejše od pričakovanega, septembrsko izboljšanje, glede na avgustovski upad, pa precej manjše od pričakovanega. V oktobru in novembru lahko pričakujemo nadaljnjo izboljšanje (oktobra tudi zaradi enega delovnega dne več kot v enakem mesecu lani, čeprav gre za ponedeljek, 30. oktobra, ko je precej podjetij strnilo dela prost konec tedna in praznike v neprekinjen dopust, kar bo ugoden vpliv daljšega uradno priznanega delovnega časa nekoliko zmanjšalo). Novembra se bo verjetno poznalo, za gospodarsko dejavnost ugodno, spreminjanje sezone ob opustitvi nekdanjega "praznika republike", zaradi česar lahko pričakujemo novo izboljšanje. Žal pa bo letos december "sušni mesec", saj bosta tokrat kar dva delovna dneva manj kot lani (prazniki tokrat ne bodo več na sobote in nedelje), tako da se bo kumulativni rezultat slovenske produkcije v zadnjem letošnjem mesecu krepko poslabšal.

Letošnja septembrska produkcija je bila sicer za spoznanje manjša kot lani, vendar pa kar 6% nad svojo najnižjo med depresijo doseženo septembrsko ravno leta 1992, ob tem pa še 31% pod svojim do sedaj največjim primerljivim obsegom leta 1986. V prvih devetih mesecih skupaj je bila dobre 3% nad primerljivo lansko in 11% nad svojo zadnjih dvajset let najnižjo ravno, doseženo v prvih devetih mesecih leta 1993. Od svojega največjega obsega pred začetkom krčenja gospodarske dejavnosti na Slovenskem (1989) je bila med letošnjim januarjem in septembrom manjša za 29%. Povratek nazaj, na podobno izkoriščenost obstoječih gospodarskih zmogljivosti kot pred šestimi leti, omogoča še 41% povečanje produkcije z njene sedanje ravni (ne da bi za to potrebovali velike investicije, čeprav bi njihovo rast že zaradi prilagajanja gospodarskih zmogljivosti potrebam na sodobnem trgu slej ko prej pričakovali).

Zgodba o uspehu še ni končana

Vzrok, da je začela sledi leta 1992 produkcija na Slovenskem naraščati, je bila konjunktura. Najprej domača, izzvana z znižanjem obrestnih mer in povvišanjem plač in povpraševanja domačega prebivalstva ter temu sledečo krepitvijo investicijskega povpraševanja gospodarstva. Nato je nastopila še konjunktura pri naših najpomembnejših gospodarskih partnericah v Zahodni Evropi. Zlasti v Nemčiji, Franciji in Avstriji, medtem ko je Italija z aktivno zunanjetrgovinsko politiko zadnja leta tudi k nam "izvažala brezposelnost".

Za razliko od obdobja staglacije v času razpadanja samoupravnega socializma in jugoslovanske države, tokratna konjunktura oziroma rast povpraševanja ni vodila v inflacijo, pač pa v rast gospodarske dejavnosti. To so omogočile stabiliza-

SORAZMERNO IZBOLJŠANJE PROIZVODNIH TENDENC

cijska monetarna, protimonopolna in fiskalna politika samostojne Slovenije, uspešno vodene zlasti po zamenjavi vlade maja 1992.

Noben od vzrokov, ki so privedli do sorazmerno hitrega povečevanja gospodarske dejavnosti na Slovenskem, še ni odpadel. Konjunktura doma in v Zahodni Evropi še traja, stabilizacijska politika pa ima pri zniževanju inflacije na Slovenskem vedno boljše rezultate, kar vodi v manjša inflacijska pričakovanja našega prebivalstva ter gospodarstva. Edini vzrok sorazmerne nestabilnosti rasti (ki jo prekinjajo večmešne globoki upadi, kot so bili na primer lani med avgustom in oktobrom ali pa letos aprila in maja ter avgusta in septembra) je neuspešna zunanjetrgovinska politika in zlasti dolgotrajno (od začetka lanskega leta do sredine letošnjega) upadanje realnega deviznega tečaja (tolarske cene deviz) na slovenskem deviznem trgu.

Pozitivne in negativne povratne zanke

Motnja, kakršno predstavlja zaostajanje rasti deviznega tečaja (upadanje devizne cene naše valute), vpliva na gospodarstvo glede na okoliščine, ki njen negativen učinek povečujejo, in glede na okoliščine, ki njen negativen učinek zmanjšujejo oziroma zavirajo. Če so prve močnejše in se celo stopnjujejo, lahko takšna motnja privede v novo gospodarsko depresijo, če pa prevladajo druge, se bodo razmere sčasoma umirile in gospodarska rast se bo nadaljevala.

Okoliščine, ki stopnjujejo negativen vpliv krepitve tolara (upadanje realnega deviznega tečaja) na slovensko gospodarsko dejavnost, so:

- indeksacija (za rast inflacije, ki je, kot rečeno, hitrejša od rasti deviznega tečaja) plač, obresti in dolgov v teminskih poslih med našimi podjetji;
- priliv prihrankov iz deviznih v tolarske in s tem dodatno zniževanje deviznega tečaja;
- povečana nevarnost stečajev v izvoz usmerjenih podjetij ali pa vsaj temeljito krčenje njihove dejavnosti tako, da se s tem zmanjšuje tudi uvozno reprodukcijo povpraševanje in niža devizni tečaj oziroma dodatno krepit devizna cena tolara.

Na vse omenjene negativne okoliščine lahko naša ekonomska politika do neke mere vpliva in to dejansko tudi počne. Pri najpomembnejšem, deindeksaciji plač in obresti, še ni bila uspešna, medtem ko se je povpraševanje na deviznem trgu obrnilo v prid deviznemu varčevanju, na kar je sicer vplivalo poslabšanje zunanjetrgovinske bilance, vendar pa tudi protimonopolna ekonomska politika, ki je v letošnjem aprilu dosegla negativno inflacijo in omajala zaupanje varčevalcev v "veliki R" ter tako povečala pričakovano donosnost varčevanja v deviznih nasproti tolarskim vlogam.

Naši ekonomski politiki je tudi uspelo zavreti pritok kratkoročnega kapitala (s predpisom Banke Slovenije o obveznem depozitu 40% v tujini sposojenega zneska za obdobje manj kot pet let) in tako zmanjšati pritisk ponudbe deviznih sredstev na zniževanje deviznega tečaja. Končno je slovenska ekonomska politika z izvoznimi subvencijami vsaj skušala zavreti nadaljnjo deindustrializacijo zaradi dosedanjega upada deviznega tečaja.

Poleg okoliščin, ki vpliv padajočega deviznega tečaja na krčenje gospodarske dejavnosti in zaposlenosti pospešujejo, so tudi okoliščine, ki ta vpliv zmanjšujejo. Najpomembnejša med takimi zaviralnimi

okoliščinami je rast realnega dohodka slovenskih rezidentov (ljudi, ki služijo denar v naši valuti in ga, vsaj deloma, pri nas tudi trošijo). Ta dvig realnega dohodka, zaradi pocenitve uvoza, vodi v rast povpraševanja, deloma tudi po blagu in storitvah naših podjetij. Od rasti takšnega povpraševanja ima največjo korist t. i. nemanjalni sektor gospodarstva, ki mu tujina zaradi visokih transportnih stroškov ali/in administrativnih ovir na našem trgu ne more konkurirati. Rast dejavnosti tega sektorja (v glavnem gre za drobno gospodarstvo izven industrije) do neke mere blaži skupen negativen učinek upadanja dejavnosti menjalnega sektorja (v glavnem industrijskih podjetij), ki tako na našem kot na tujem trgu konkurira s svetovnimi proizvedenci.

Ekonomska politika bi lahko pozitivno vpliv (na našo gospodarsko dejavnost in zaposlenost) rastočega dohodka domačih rezidentov zaradi upadanja deviznega tečaja dodatno okrepila s povečano zaščitno politiko, ki bi tudi delu dosedanjega menjalnega sektorja (na primer kmetijstvu in producentom konfekcije) "podarila" status in ugodnosti nemanjalnega sektorja. Poleg tujih konkurentov nosijo stroške takšnega darila zlasti domači kupci, zato ta ukrep vodi v dilemo med nižjo blaginjo in večjo zaposlenostjo ter obratno, kar mu daje izrazito začasno naravo (to velja tudi za izvozne subvencije za preprečitev množičnih stečajev v menjalnem sektorju oziroma njegovem v izvoz naravnanim delu).

Druge zelo pomembna okoliščina, ki zmanjšuje vpliv padajočega deviznega tečaja na zniževanje gospodarske dejavnosti in zaposlenosti, je zniževanje stroškov v uvozno odvisni oziroma v svetovno gospodarstvo vpeti dejavnosti naših producentov. Dokler vpliv znižanih stroškov zaradi pocenjenega reprodukcijskega uvoza prevladuje nad vplivom zmanjšane konkurenčnosti zaradi podraženejšega izvoza, je neto učinek padajočega realnega deviznega tečaja pozitiven. To je celo običajen pojav v razvitih postindustrialjskih gospodarstvih, kjer izgubo konkurenčnosti zaradi padajočega deviznega tečaja menjalni sektor nadomešča s povečevanjem produktivnosti. Ekonomska politika lahko to okoliščino izkoristi s čim liberalnejšim uvozom, kar je v nasprotju z morebitnimi ukrepi zaščitne politike za širjenje nemanjalnega sektorja. Dilema je stara in se v ekonomski teoriji ponavlja že od diskusije med Ricardom ter Malthusom ob sprejemanju zakona o žitu ("Corn Laws") na Angleškem. Sklep je bil, da bo zaščitna politika koristnejša (za Angleže seveda), če bo vodila v tolikšno povečanje dohodka domačih kmetov, da bodo ti s svojim povpraševanjem nadomestili zmanjšano povpraševanje tujine zaradi padca konkurenčnosti domačih izvoznikov. In obratno. Enako velja tudi danes, le da ne gre le za omejevanje uvoza žita.

Konjunktura se nadaljuje

Glede na to, da konjunktura na Slovenskem in v Zahodni Evropi še traja in da je naša ekonomska politika v dobri meri ublažila okoliščine, ki krepijo negativen vpliv nizkega deviznega tečaja na gospodarsko dejavnost ter zaposlenost, lahko pričakujemo obnove rasti produkcije. Ta rast bo še naprej nestabilna. Če ne zaradi drugega, že zaradi vpliva t. i. "J" krivulje. To je zakonitosti, da rastoči realni devizni tečaj (tega imamo pri nas od letošnjega marca dalje) naprej povečuje stroške in vpliva na znižanje produkcije in šele kasneje (čez pol leta ali tri četrta leta) preko povečane konkurenčnosti in napeljanja novih izvoznih poslov (kar terj

določen čas) vpliva na gospodarsko rast.

V letošnjem septembru je bil realen obseg trgovine na drobno približno 7%, trgovine na debelo pa 4% nad primerljivim lanskim. V obeh primerih je bila septembrska medletna primerjava precej boljša od kumulativne devetmesečne (v tem obdobju je bila letošnja prodaja v trgovini na drobno dober odstotek nad, v trgovini na debelo pa 3% pod primerljivo lanskim ravno). To kaže, da se prodaja krepi, kar je znak rastočega povpraševanja. Pri tem je ob zelo nizkem deviznem tečaju (visoki devizni ceni tolara) možno, da večino te okrepjene prodaje realizirajo tujci oziroma da naši ljudje povečujejo nakupe uvoženega blaga, medtem ko povpraševanje po domačem blagu stagnira. Slednje bi utegnilo kazati povečevanje zalog v Slovenski industriji (septembra po 0,16% mesečno ali 2% letno, pri čemer so bile za približno tak odstotek tudi nad primerljivo lansko ravno). Nasprotno pa odgovori na anketo Zavoda Republike Slovenije za statistiko kažejo rastoč optimizem in rastoče povpraševanje po slovenskem blagu oziroma storitvah na domačem trgu, kar pomeni, da je rast zalog bolj povezana z njihovim kompletiranjem oziroma pripravo na večji obseg produkcije v prihodnje (torej gre verjetno za nameravane investicije v zaloge) kot pa z nenadejano nizkim povpraševanjem.

Septembra 1995 je bilo z naročili na domačem trgu nezadovoljno 46% anketiranih podjetij, odstotno točko manj kot letošnjega avgusta ali pa januarja (vmes so se razmere nekoliko poslabšale), 8 odstotnih točk manj kot lanskega septembra in 18 odstotnih točk manj kot na dnu krize avgusta 1992. Na svetovnem trgu so razmere, sodeč po oceni anketiranih, še naprej ugodnejše kot na domačem, le da se zadnje mesece ne izboljšujejo, pač pa poslabšujejo. V letošnjem septembru je imelo težave zaradi nezadostnih naročil s svetovnega trga 34% vprašanih podjetij - enako kot avgusta in 2 odstotni točki manj kot pred letom, vendar pa tudi 2 odstotni točki več kot v letošnjem juliju. Tečajne spremembe na koncu poletja vsaj do septembra še niso znatneje vplivale na rast optimizma slovenskih izvoznikov (kar je verjetno eden od vzrokov jesenskega nihanja produkcije navzdol). Povpraševanje po slovenskem blagu in storitvah na trgih nekdanjih jugoslovanskih republik je še vedno precej slabše od pričakovanih anketiranih podjetij. Tudi septembra letos (tako kot pred mesecem ali letom dni) je nad sorazmerno majhnim obsegom naročil s tega dela sveta "tarnalo" okroglih 70% vprašanih gospodarskih organizacij. Med njimi je kar 26% sodilo, da je stanje teh naročil kritično nizko, medtem ko je delež tistih, ki ocenjujejo prenikajo raven naročil na domačem ali svetovnem trgu za kritično, zanemarljiv (septembra je razmere na domačem trgu tako ocenjevalo 6%, na svetovnem pa 4% anketiranih).

Izboljšana preskrbljenost s polizdelki in surovinami

Podobno kot povpraševanje se je septembra izboljšala tudi oskrbljenost s polizdelki in surovinami z domačega trga. V tem mesecu je probleme (večinoma zmerne) pri nakupu repromateriala na domačem trgu navajalo le še 14%, na svetovnem trgu 10% in na trgu nekdanjih jugoslovanskih republik 52% anketiranih podjetij. Odstotek gospodarskih organizacij, ki so imela tovrstne probleme na domačem trgu, je bil septembra za dve odstotni točki nižji kot avgusta in 6 odstotnih točk manjši kot pred letom. Od

lanskega septembra se je delež podjetij s problemi pri nabavi repromateriala na svetovnem trgu zmanjšal za 4 odstotne točke, na trgu nekdanjih jugoslovanskih republik pa za 2 odstotni točki.

Še naprej huda dolžniška kriza

Sodeč po odgovorih na anketo Zavoda Republike Slovenije za statistiko ostaja dolžniška kriza še naprej najbolj pereč problem anketiranih podjetij. Tako kot avgusta je tudi septembra 73% vprašanih gospodarskih organizacij trpelo zaradi nerednih poplačil terjatev (pri 15% je bilo stanje kritično). V zadnjem letu dni se je ta delež zmanjšal za 4 odstotne točke. Nad premajhnim obsegom kreditov v obratna sredstva se je septembra letos pritoževalo 51% (za odstotno točko manj kot avgusta in za 2 odstotni točki manj kot septembra lani) anketiranih.

Ublaženo upadanje zlasti pri produkciji repromateriala

Tako kot avgusta je tudi septembra upadala produkcija vseh treh sektorjev slovenske industrije. Septembra je produkcija opreme upadala hitreje, produkcija življenjskih potrebščin in zlasti repromateriala pa počasneje kot prejšnji mesec.

Produkcija opreme je zadnja dva meseca zanihala navzdol podobno kot lanskega decembra in letošnjega januarja. Septembra letos je upadala po 1,38% mesečno ali dobrih 15% letno in bila za slab odstotek manjša kot pred letom. V prvih devetih mesecih je bila skoraj 13% nad primerljivo lansko, za 27% nad svojim dnem v enakem obdobju 1993 ter še 44% pod svojim vrhom med januarjem in septembrom 1986.

Med panogami pretežnimi proizvajalkami opreme je bila septembra letos večja kot v enakem mesecu lani samo produkcija v elektroindustriji. Delovnost ostalih panog tega sektorja je bila tokrat (za razliko od skupnega devetmesečnega rezultata) pod primerljivo lansko. Najbolj se je septembra poslabšala produkcija v strojogradnji in ladjedelnosti.

Krepitev naročil (sodeč po odgovorih na anketo Zavoda Republike Slovenije za statistiko) obeta izboljševanje produkcije zlasti pri elektroindustriji in produkciji vozil, medtem ko se zadnje mesece naročila v strojogradnji in ladjedelnosti poslabšujejo. Pri producentih opreme so na sorazmerno visoki ravni tudi zaloge neprodanega blaga. Septembra letos so naraščale po dober odstotek mesečno ali 13% letno in bile 20% nad primerljivo lansko ravno.

V primerjavi z avgustovskim upadanjem se je septembra še najbolj opomogla produkcija repromateriala. V septembru je namreč samo še stagnirala - upadala po 0,18% mesečno ali 2% letno. Zaradi sorazmerno nizkega lanskega septembrskega obsega je bila v letošnjem septembru okroglih 8% nad primerljivo lansko ravno. Ob enak odstotek je svoj obseg v ustreznem lanskem obdobju presežala tudi v letošnjih prvih treh četrtletjih skupaj. Od januarja do septembra 1995 je bila že 14% nad svojo (med gospodarsko depresijo) najnižjo ravno v ustreznem obdobju 1993 ter še 26% pod do sedaj največjim obsegom v tem delu leta 1989 oziroma 1986.

Med industrijskimi panogami pretežnimi proizvajalkami repromateriala se je septembra najbolj okrepila energetika, zlasti pridobivanje elektrike in premoga, medtem ko se produkcija naftnih derivatov zadnje mesece poslabšuje. Poleg energetike so imele septembra sorazmerno ugoden (visoko pozitiven) medletni rezultat še produkcija bazičnih kemičnih izdelkov, dejavnost barvaste

metalurgije, pridobivanje nekovin, peska in predelava odpadkov. Na nasprotni strani so se poslabšali rezultati v kovinski industriji in črni metalurgiji, ki sta po obsegu dejavnosti med pomembnejšimi panogami proizvajalkami repromateriala, pa tudi pri omenjeni produkciji naftnih derivatov ter pri produkciji papirja, tkanin, usnja, krmil in pri predelavi kavečuka.

Sodeč po izboljševanju naročil po izdelkih gradbene in kovinske industrije, produkcije bazičnih kemičnih izdelkov ter papirja, pa tudi glede na upadanje zalog neprodanega blaga (septembra so se zmanjševale po 0,45% mesečno ali dobrih 5% letno in bile približno enake, na enoto produkta pa 5% manjše kot pred letom) bi lahko sodili, da se utegne dejavnost slovenskih producentov repromateriala v prihodnjih mesecih izboljšati.

Tudi produkcija življenjskih potrebščin je septembra upadala počasneje kot avgusta. Kljub temu se je septembra še hitro (po 0,93% mesečno ali skoraj 11% letno) zmanjševala. Od svoje sorazmerno nizke lanske septembrske ravni je bila v enakem letošnjem mesecu manjša le za 0,1%. Približno enaka primerljivemu lanskemu obsegu pa je bila tudi v prvih letošnjih treh četrtletjih skupaj. V tem obdobju je bila 0,8% večja kot lani, za 5% nad svojo v času krize najnižjo ravno, na katero se je spustila med januarjem in septembrom 1993, ter še 29% pod največjim dosedanjim obsegom v tem delu leta, doseženem že 1987.

Za razliko od avgusta, ko je bilo poslabšanje produkcije življenjskih potrebščin splošno, se je septembra dejavnost nekaterih panog pretežnih proizvajalk tega blaga vendarle okrepila (sodeč po izboljšanju medletnih rezultatov). To velja zlasti za produkcijo pohištva, konfekcije in prehrabnih izdelkov, deloma pa tudi za predelavo kemičnih izdelkov. Na nasprotni strani pa je tako septembra kot v prvih letošnjih devetih mesecih skupaj za primerljivim lanskim obsegom zaostajala produkcija raznovrstnih izdelkov, tobačnih izdelkov, pijač, obutve in izdelkov grafične industrije. Sodeč po hitrem krčenju dejavnosti, so letos v največjih težavah produkcija obutve, tobačna in grafična industrija.

Pri večini industrijskih panog pretežnih proizvajalk življenjskih potrebščin se naročila zadnje mesece poslabšujejo (izjemi sta produkcija pohištva in konfekcije), obenem pa pri teh producentih naraščajo tudi zaloge neprodanega blaga. Septembra so se povečevale po 0,69% mesečno oziroma skoraj 9% letno in bile približno enake kot pred letom. Verjetno se bo v tem sektorju nadaljevala precej različna dinamika dejavnosti po panogah tako, da bo skupen rezultat bolj ali manj stagniral. Dokler ne bo uspešnejša zunanjetrgovinska politika (tečajna, zaščitna, z izvoznimi subvencijami pa tudi fiskalna) vplivala na tolikšno okrepitev konkurenčnosti tega sektorja, da mu bo omogočila stabilno trendno rast njegove dejavnosti. Zmogljivosti ima za to (sodeč po velikem zaostanku za svojo leta 1987 že doseženo ravno produkcijo) še več kot dovolj.

Krepitev turizma in zlasti njegovega deviznega priliva

Med gospodarskimi panogami izven industrije in kmetijstva so septembra, podobno kot industrijska produkcija, upadali gradbena dejavnost, pomorski in cestni transport ter letalski prevoz potnikov, medtem ko so se turistična dejavnost, železniški in pristaniški promet krepili. Difuzni indeks, ki kaže, ali so se medletni rezultati med avgustom in septembrom pri povprečni slovenski gospodar-

ski panogi (v poštevm smo jih vzeli 47) izboljšali oziroma poslabšali, je bil tokrat 54, kar kaže na zmerno okrepitev dejavnosti povprečne slovenske panoge.

Gradbena dejavnost je (sodeč po številu delovnih ur) septembra upadala po 0.5% mesečno ali 6% letno (nekoliko počasneje kot avgusta). Septembra je bila za spoznanje (0.3%) manjša, prva tri četrtletja skupaj pa za dober odstotek večja kot pred letom.

Kljub temu, da je bil obseg turističnih storitev na Slovenskem (sodeč po številu prenočitev) manjši od svojega sorazmerno velikega lanskega septembrskega obsega, pa obdelava podatkov kaže, da se je turistična dejavnost septembra krepila. V tem mesecu je v Sloveniji prenočevalo za 9% manj gostov kot pred letom, a je število turističnih prenočitev trendno vendarle naraščalo po 0.42% mesečno ali dobrih 5% letno. Od januarja do septembra skupaj je bilo za odstotek večje od primerljivega lanskega. V letošnjem septembru je bilo pri nas manj prenočitev tako tujih (za 10%, pri čemer pa je število teh prenočitev trendno vendarle naraščalo po 0.95% mesečno ali 12% letno) kot domačih (za 7%) gostov. V prvih devetih mesecih letos je bilo število prenočitev tujih gostov za odstotek pod, domačih pa za dva odstotka nad primerljivo lansko ravno.

Sorazmerno majhen upad števila turističnih prenočitev tujih gostov v zadnjem letu (t. j. 1995. glede na 1994.) kaže na majhno cenovno elastičnost tega povpraševanja na področje slovenskih turističnih storitev zaradi upadanja realnega deviznega tečaja (rasti devizne cene dolarja). Takšna togost povpraševanja je omogočila precejšnje povečanje deviznega priliva od turizma (po podatkih Biltena Banke Slovenije je bil v prvih sedmih mesecih devizni priliv od turizma kar 37% večji kot pred letom). Ob morebitnem na-

daljevanju tega trenda bi bil slovenski devizni priliv od turizma letos krepko nad milijardo ameriških dolarjev.

Nihanje prometne dejavnosti

Dejavnost slovenskega prometa letos trendno narašča in pri tem vsake toliko močno zaniha navzdol. Za enega od takšnih nihajev (prejšnji je bil maja) gre verjetno tudi v septembru, ko je dejavnost prometa upadala po 10.9% mesečno ali 76% letno in bila slabih 8% manjša kot pred letom. V prvih devetih mesecih skupaj je naraščala povprečno po 29% letno, a s tako nizke ravni na začetku letošnjega leta, da je bila med januarjem in septembrom še 3% manjša od primerljivega obsega lani.

Na takšno dinamiko je vplival zlasti pomorski transport. Ta je septembra letos upadal po 12.52% mesečno ali 80% letno in bil 4% manjši kot pred letom. V prvih treh letošnjih četrtletjih je bil skoraj 6% nižji od primerljivega lanskega obsega, je pa trendno naraščal (povprečno po 44% letno). Za razliko od pomorskega transporta, ki siicer niha, a se trendno vendarle izboljšuje, se slovenski prevoz blaga po cestah zdrževa zmanjšuje. V letošnjem septembru je upadal po 2.48% mesečno ali 26% letno in bil v tem mesecu ter prva tri četrtletja 1995. skupaj okoli 12% manjši od primerljivega obsega lani. Sodeč po predhodnih podatkih, se je septembra nekoliko poslabšala tudi dejavnost letalskega prevoza potnikov. Ta je bil prvih devet mesecev letos še 10% nad, v septembru pa dobrih 5% pod primerljivo lansko ravno.

Na nasprotni strani se med prometnimi panogami železniški in pristaniški promet hitro krepi. Pri tem se železniški promet povečuje skoraj brez prekinitev (izjema je bilo upadanje v maju), pristaniški promet pa z občasni močnimi nihaji navzdol. Železniški tran-

sport je septembra naraščal po 0.7% mesečno oziroma 9% letno. V tem mesecu je bil 22%, od januarja do septembra skupaj pa 27% večji kot v ustreznem obdobju lani. Pristaniški promet je po avgustovskem nihaju navzdol septembra zopet naraščal (tokrat po 3.17% mesečno ali 45% letno). V septembru je bil kar 135% večji od svoje izjemno nizke lanske septembrske ravni (takrat je namreč močno zanihal navzdol). Na živahno trendno rast kaže letošnji "lep" kumulativni medletni rezultat v prvih devetih mesecih: +29%.

Pospešeno naraščanje brezposelnosti

Septembra je na Slovenskem delo iskalo 123.420 ljudi, kar 3201 več kot avgusta (120219). Število brezposelnih je naraščalo že tretji mesec zapored (julija po 0.05% mesečno ali slab odstotek letno, avgusta po 0.24% mesečno oziroma po 3% letno in septembra po 0.61% mesečno ali skoraj 8% letno). Avgusta je bilo še dobre 3%, septembra pa le še slaba 2% manjše kot pred letom. Če bi se nadaljevala samo enako hitra rast števila brezposelnih kot septembra (torej, če bi se stopnjevanje zaostrovanja krize brezposelnosti prenehalo), bi čez leto dni delo iskalo že skoraj 133 tisoč ljudi oziroma 10 tisoč več kot v letošnjem septembru. Avgustovska stopnja brezposelnosti je bila 13.8%, septembra pa je že dosegla 14.2% in je bila še tako kot sredi leta 1993; torej tik pred vrhuncem krize brezposelnosti v drugi polovici tega leta, ko je stopnja brezposelnosti presegla 15% - decembra 1993 je bila 15.4%.

Podatke o zaposlenosti imamo samo do avgusta. Kažejo na poslabšanje zaposlovanja v gospodarstvu in zlasti v industriji. Skupna zaposlenost je avgusta upadala sorazmerno počasi (po 0.1% mesečno ali

dober odstotek letno) in bila za 0.6% manjša kot pred letom. V mesecu dni (od julija do avgusta) se je skupno število zaposlenih zmanjšalo za dva tisoč.

Avgusta je zaposlenost v gospodarstvu upadala po 0.21% mesečno ali 2.5% letno. Pri tem je zaposlovanje v privatnem sektorju gospodarstva to upadanje do neke mere blažilo z rastjo po 1.53% mesečno ali 20% letno, zmanjševanje zaposlenosti v industriji pa zaostrovalo z upadanjem po 0.62% mesečno ali dobrih 7% letno. V slovenski industriji se je zaposlenost zmanjševala najhitreje po novembru 1993. Poleg privatnega sektorja je krizo brezposelnosti zniževala tudi rast zaposlovanja v negospodarstvu. Tu se je zaposlenost septembra letos povečevala po 0.3% mesečno ali slabe 4% letno.

Avgusta je bilo v sloveskem gospodarstvu 1.4% manj zaposlenih kot pred letom (v privatnem sektorju se je zaposlenost v letu dni povečala za dobrih 19%, v industriji pa zmanjšala za slabe 4%). V negospodarstvu se je število zaposlenih od avgusta lani do istega meseca letos povečalo za dobra 2%.

Zaposlenost in brezposelnost na Slovenskem - julij 1994 do 1995

	Gospodarstvo		Negospo-	Samoza-	Nezapos-	Aktivno
	Družbeno	Privatno	darstvo	posleni	leni	prebivalstvo
1994	460986	41840	143296	105208	125546	876876
1995	446279	49969	146567	108045	120112	870962
Razlika*	-14707	+8119	+3271	+2837	-5434	-6915
Odstotek**	-3.2	19.5	2.3	2.7	-4.3	-0.7

* Razlika med številom zaposlenih, brezposelnih oziroma skupaj za delo aktivno zainteresiranega prebivalstva med julijem 1995 in julijem 1994.

** Odstotna sprememba števila zaposlenih, brezposelnih oziroma skupaj za delo aktivno zainteresiranega prebivalstva med julijem 1995 in julijem 1994.

Glede na to, da je bil julij očitno mesec preobrata v dinamični slovenski krizi brezposelnosti (v tem mesecu se je, kot kaže, začela zopet zaostrovanje), ni odveč, če si ogledamo takrat-

ne razmere oziroma tendence nekoliko pobliže. V ta namen podajamo pregled zaposlenosti in brezposelnosti na Slovenskem po podatkih "Statističnih informacij" - "Statistika dela" Zavoda Republike Slovenije za statistiko.

Podatki, prikazani v preglednici, kažejo, da se je zmanjšanje zaposlenosti v gospodarstvu družbenega sektorja (za skoraj 15 tisoč delavcev) v zadnjem letu skorajda v celoti izravnavalo z rastjo zaposlenosti v privatnem sektorju, negospodarstvu in lastni režiji. Razlika je bila 480 ljudi, za katere se je povečalo število brezposelnih. To kaže, da vzroki upadanja zaposlenosti v večjih gospodarskih organizacijah niso bili odpravljivi. Ti vzroki so:

- dolžniška kriza;
- realna rast plač preostanka zaposlenih na račun odpušcanja dela zaposlenih v relativno, t.j. za posamezno podjetje manj donosnih programih - t. i. Wardov učinek monopolizacije delovnega mesta;
- indeksacija plač nad raven, ki jo omogoča rast prihodka podjetja, povezana z realizacijo v izvozu - učinek padanja real-

rjeni sektor drobnega gospodarstva in iz rastočega realnega dohodka finansirano negospodarstvo. Zaradi razmer pri zaposlovanju bi morala brezposelnost na Slovenskem stagnirati, dejansko pa je število iskalec zaposlitve sorazmerno močno upadlo. Temu je botroval umik skoraj 6 tisoč ljudi iz za delo aktivno zainteresirane delovne sile v pokoj ali med utajevalce davkov (v t. i. "sivo ekonomijo").

Do nove zaostritve krize brezposelnosti je letos sredi leta privedlo pospešeno odpušcanje delavcev v slovenski industriji (jedru našega menjalnega sektorja, ki ga pesti velika apreciacija dolarja) in postopno izpravljanje možnosti umikanja ljudi iz za delo aktivno zainteresirane delovne sile. Uspešnejša zunanjetrgovinska politika (izvozne subvencije in rast realnega deviznega tečaja), uspešnejša dohodkovna politika (tu je bil učinkovit ukrep za preprečevanje nadaljnje krepitve Wardovega učinka zlasti maksimiziranje najvišjih plač) in morebitna deindeksacija ugetnejo privedi do končne odprave omenjenih vzrokov krize brezposelnosti na Slovenskem in začetka rasti zaposlovanja v izvoznem sektorju našega gospodarstva - industriji in večjih podjetjih dosedanjega družbenega sektorja. Edini ekonomsko-politični ukrep, ki v tej zvezi še ni bil "potegnjen", je deindeksacija plač in obresti, vse drugo pa kaže, da bi lahko v kratkem pričakovali ponovno izboljševanje oziroma nadaljevanje umirjanja krize brezposelnosti.

Podatki o prostih delovnih mestih vsaj do avgusta ne vli-vajo optimizma. V tem mesecu je bilo namreč razpisano 11728 prostih delovnih mest, kar je bilo skoraj 6% manj kot avgusta lani, njihovo število pa je upadalo po 5.59% mesečno ali 50% letno. V letošnjem poletju se je pripravljenost na zaposlovanje v Sloveniji močno zmanjšala.

France Križanič

Včasih bolj in včasih manj aktualno kramljanje VII.

KRSTNI BOTER FAŠIZMA JE STRAH

Malo jih je bilo med obema velikima vojnama bolj poklicanih za to, da dajo svoj teoretični odgovor na vprašanje o koreninah in naravi fašizma, kot so bili marksisti. Marksizem ta čas v Sloveniji sicer ni blago, po katerem bi bilo veliko povpraševanja, vendar pa se bo, ko se bodo strasti umirile, bržkone spet pokazalo, da je tako neposredno kot preko recepcije odlično vplival na intelektualno kulturo dvajsetega stoletja.

Kar zadeva to šolo, velja klasični izrek, da je fašizem plod »protislovij kapitalistične družbe na stopnji imperializma«, kar pomeni, da mora stati na začetku analize fašizma prav analiza teh protislovij. Začetnik te šole je - če preskočimo tisto obdobje, v katerem je Komintern preprosto izenačila socialno demokracijo in fašizem, češ da je osnovna funkcija obeh ohranjanje nadoblasti kapitala v obdobju, ko tega ogrožajo socialne revolucije - Dimitrov, ki je fašizem opredelil kot »odkriti teroristično diktaturo najbolj reakcionarnih, šovinističnih in imperialističnih sestavin finančnega kapitala«. V tem okviru se fašizem torej pojavlja na zgodovinskem ozadju, ki ga sestavljajo kriza kapitalizma na eni strani in strah razreda lastnikov pred družbenim prevratom na drugi; razred lastnikov v teh razmerah posega po odkriti diktaturi. Iz tega sledi nekaj pomembnih sklepov: prvič, tisto, kar je doletelo Italijo in Nemčijo, grozi tudi drugim kapitalističnim državam; drugič, fašizem je minljiv, ker skuša družbene konflikte nasilno zatreti, ne pa razrešiti, ter ga bo zato prejel ali slej pokopalo nadaljnje zaostrovanje družbenih navzkrižij; tretjič, fašizem je le podaljšana roka velikega kapitala.

Ta analiza je skoraj docela spregledala dejstvo, da se je fašizem tako v Italiji kot tudi v Nemčiji opiral na sorazmerno obsežno množico brez, in k analizi Dimitrova so imeli že v časih, ko so bila ločena mnenja v marksizmu smrtno nevarno tveganje, svoje pripombe Togliatti, Clara Zetkin in še zlasti Trocki. Za Trockega je bilo razmerje med kapitalom in fašizmom bistveno manj shematično: fašizem ni le podaljšana roka kapitala, marveč ima tudi svojo socialno bazo, ki mu daje več avtonomije, kot bi jo imel, če bi bil zgolj orodje kapitala. Tudi August Thalheimer in Antonio Gramsci sta v tistih letih opozarjala na to, da se fašizem razlikuje od drugih dotlej zgodovinskih znanih oblik diktature: v njuni optiki se pojavlja v razmerah, ko nastane ravnotežje sil med buržoazijo in kapitalom, zaradi česar postane izvršilna oblast relativno neodvisna od političnih sil in od vladajočega razreda. Gramsci je zato v fašizmu videl posebno obliko cezarizma, ki nastaja v tistih zgodovinskih okoliščinah, ko se poglavite družbene sile znajdejo v ravnotežju do te mere, da bi nadaljevanje spopada med njimi pomenilo tudi njihovo skupno uničenje. Tudi Thalheimer je opozarjal na »ravnotežne okoliščine,

v katerih je vladajoči razred, če hoče ohraniti svoj socialno in gospodarsko prevladujoči položaj, prisiljen prepustiti politično oblast fašizmu. V tej miselni šoli je bil v tridesetih letih še posebej zanimiv Andre Stawar, ki je delal razliko med oblastvenim na eni in političnim monopolom na drugi ter je s tem utemeljil tudi specifično razliko med bonapartizmi 19. (in tudi 20.) stoletja in fašizmom. Medtem ko bonapartizem monopolno obvladuje oblastvene mehanizme, gre fašizem še za korak dlje in uveljavi tudi politični monopol, tako da onemogoči sleherno avtonomno politično izražanje ter si skuša podrediti tudi civilno družbo. Stawar se je tako z marksistične strani približal teoriji totalitarizma.

Na socialnodemokratski strani je svoje poglede na fašizem najbolj natančno opredelil Otto Bauer, za katerega je fašizem instrument, s katerim skuša kapital odpraviti pridobitve reformističnega socializma. Liberalna demokracija je tudi proletariatu - danes bi rekli odvisnim delavcem - omogočila, da se organizira in si osvoji dele realnega vpliva in moči znotraj sistema liberalne demokracije, tako da lahko vpliva na delitev družbene pogače, dokler je le-ta obilna. V časih krize pa si lastniški razredi prizadevajo omejiti ta realni vpliv nelastniških razredov; ker kapital delu ne more do živga v okviru demokratičnih institucij, prepusti reševanje konflikta fašizmu, ki se moči organiziranega dela loti mimo sistema; ker pa ima fašizem svojo lastno malomeščansko množično bazo, pa se zgodi, da pobegne z vajeti velikega kapitala.

Z osnovnimi pogledi Otta Bauerja se ujemajo tudi nekatere povojne analize fašizma - Baran, Sweezy in tudi Kuehn - , ki ugotavljajo, da parlamentarna demokracija tudi podrejenim slojem omogoča, da se dokopljejo do politične oblasti; toda brž ko skušajo s to oblastjo ogroziti gospodarsko

moč in sistem privilegijev vladajočih slojev, posežejo ti po rešitvah avtoritarnega tipa - in fašizem je le ena od zvrsti avtoritarnega vladanja. Izjemno zgovoren primer v prid tej analizi je Pinochetov prevrat v Čilu leta 1973.

Zadnji od pomembnih pristopov k analizi fašizma je sociopsihološki. Ta pristop je v ospredje postavil vprašanje, na katerega nista odgovorila ne teorija totalitarizma ne marksistična analiza: kako je prišlo do tega, da je prav v času, v katerem sta tako razvoj politične demokracije in množičnega obveščanja kot tudi razcvet družboslovja obetala, da se bodo ljudje vse bolj jasno zavedali svojega realnega družbenega položaja, uveljavila ideologija, ki se je sklicevala na tako iracionalne prvine, kot so bili kri, rasa, nacija in protisemitizem? Kako se je lahko zgodilo, da se je ravno malomeščanstvo, v marksistični teoriji obsodeno na to, da podleže veliki razredni polarizaciji in odmir, ohranilo ter se oprjelo ideologije, ki je imela skrajno malo konstruktivnih prvin in veliko destruktivnih, ideologije, ki v stoletju bliskovitega razvoja vseh znanosti ni imela nikakršne racionalne teoretične osnove, marveč je svoj vpliv gradila z miti dvajsetega stoletja, da prejšnjih niti ne omenjamo?

Nedvomna zasluga pripadnikov sociopsihološke šole je v tem, da so opozorili na to, da se klasično razmerje med družbeno infrastrukturo in družbeno nadgradnjo prelomila v posamezniku, da torej ni neposredne zveze med »razredno zavestjo« in političnim ravnanjem posameznika ali skupine. Harold Lasswell je leta 1933 v eseju, ki je zdaj klasika, uspeh nacizma povezal s psihološkim osiromašenjem, katerega žrtev je postalo malomeščanstvo tako zaradi povečane družbene teže velikega meščanstva na eni in proletariata na drugi strani kot tudi zaradi tako bolečih pretresov, kot sta bila prva svetovna vojna in tej

Na socialnodemokratski strani je svoje poglede na fašizem najbolj natančno opredelil Otto Bauer, za katerega je fašizem instrument, s katerim skuša kapital odpraviti pridobitve reformističnega socializma. Liberalna demokracija je tudi proletariatu - danes bi rekli odvisnim delavcem - omogočila, da se organizira in si osvoji dele realnega vpliva in moči znotraj sistema liberalne demokracije, tako da lahko vpliva na delitev družbene pogače, dokler je le-ta obilna. V časih krize pa si lastniški razredi prizadevajo omejiti ta realni vpliv nelastniških razredov; ker kapital delu ne more do živga v okviru demokratičnih institucij, prepusti reševanje konflikta fašizmu, ki se moči organiziranega dela loti mimo sistema; ker pa ima fašizem svojo lastno malomeščansko množično bazo, pa se zgodi, da pobegne z vajeti velikega kapitala.

Začetnik te šole je - če preskočimo tisto obdobje, v katerem je Komintern preprosto izenačila socialno demokracijo in fašizem, češ da je osnovna funkcija obeh ohranjanje nadoblasti kapitala v obdobju, ko tega ogrožajo socialne revolucije - Dimitrov, ki je fašizem opredelil kot »odkriti teroristično diktaturo najbolj reakcionarnih, šovinističnih in imperialističnih sestavin finančnega kapitala«.

ci, kot sta bila Reich in Fromm z analizami, ki so senzibilnost malega meščana za fašizem povezovala z njegovimi psihološkimi frustracijami vse tja do spolne. Reich je prišel v navzkrižje z uradno marksistično analizo še zlasti z ugotovitvijo, da delavsko gibanje ni bilo sposobno preprečiti uveljavljanja fašizma, ker je ostalo ujetnik svojega »ekonomizma« in je zanemarjalo psihološke prvine, zaradi česar je tudi nastal položaj, v katerem se je objektivno vedno bolj revolucionarno stanje razpletlo v najbolj protirevolucionarno rešitev. V okviru te šole velja omeniti tudi raziskavo, ki jo je v letih 1944-1949 opravila interdisciplinarna ekipa univerze v Berkeleyu in ki je bila objavljena pod naslovom The Authoritarian Personality leta 1950. Šlo je za terensko raziskavo, ki naj bi s povpraševanjem ugotovila osebno senzibilnost posameznikov na nekatere značilne elemente avtoritarnosti: na AS (protisemitizem), E (etnocentrizem), CPE (politični in ekonomski konservativizem), F (antidemokratske težnje oziroma fašizem) itd. Raziskava je ugotovila, da je med belopolitimi ameriškiimi državljani relevanten delež tistih, ki močno nagibajo k avtoritarnim političnim rešitvam - kar seveda ni ugotovitev, ki bi presenetila svet. Bolj kot to je bila pomembna ugotovitev, da ta »avtoritarni sindrom« ni posledica razredne ali slojevske umestitve posameznika, marveč je povezan z elementi, ki so individualni in jih je moč zvesti na osebno psihološko anamnezo posameznika.

(Se nadaljuje)
Marjan Sedmak

PANORAMA

V demokraciji je najvišja oblast zakon, ki je proizvod večinske odločitve. Manjšine vladajo v nedemokratskih sistemih. Mnogi kritiki današnjih razmer ob povzdigovanju posameznih političnih pravičinskih liderjev navajajo resne (naše) probleme: to, da se počasi ali sploh ne rešujejo številne afere, da imamo opraviti s "krajem stoletja" pri lastninskem preoblikovanju gospodarskih subjektov, da imamo opraviti z izmikanjem odgovornosti za mnoge lumparije in bedaste odločitve itd. Skratka, ustvarili smo si državo in demokracijo, toda vseh problemov, predvsem političnega sloja, ki nas vodi, pa očitno s tem nismo rešili. Nekateri nas prepričujejo, da

prehitujejo drug drugega. Kdor ima močnejši avto (več politične moči), velja za "divjaka", in od tod izrazi kot: divja privatizacija, divje razprave v parlamentu, divje afere, ki so pesek v oči tlačanom, divja politična prerekanja med strankami in posameznimi politikami itd. itd. Znano je, da je Platon, zgrožen zaradi političnih razmer v Atenah v 5. stoletju pr. n. št. predlagal, naj bi državo vodili filozofi. V njih je videl edino alternativo brezpravju in nasilju. Najprej so se mu zamerili člani znamenite "trideseterice", v kateri so bili celo Platonovi sorodniki. Ko je opazoval te oblasti, je ugotovil, da so v zelo kratkem času dosegli to, da je bil prejšnji režim lju-

zaveznike in jih nato zavrže na najbolj nečloveški način) Janša le prekaša Kučana. Zakaj?

Janša je namreč v zadnjih letih dosegel vrsto rekordov, toda najbolj izjemen je med njimi položaj liderja opozicije, ki sedi v vladi. In ne se začuditi - kot JANEZ JANŠA IN OBRAMBNI MINISTRI ima najdaljši staž v dosedanjih vladah od leta 90 dalje. Cela štiri leta je sedel v treh vladah pod taktirko dveh predsednikov. In kako mu je to uspelo? Enostavno. Janša je bil izredno učinkovit pri "kapitalizaciji" osamosvojitvenega posla in kasneje tudi pri politični kapitalizaciji nekdanjega Demosa. Pri tem so se pokazali neka-

ne vara, je bil glede tega takrat istih misli tudi predsednik Kučan."

Podobna zgodba se je in se še odvija na relaciji dveh "najboljših" prijateljev Janše in Bavčarja. In kot posledica, najbolj odmevna afera v zvezi z odkritjem orožja na mariborskem letališču. Nekateri od njenih vidikov imajo, kot kaže neposredno zvezo s konkurenco med represivnimi resorji (ki sta ju nekoč vodila) in na drugi strani med političnimi tekmeči. Se vedno nepotešen glede kapitalizacije osamosvojitvenih dosežkov, je Janša hotel tudi poleti 1993 dokazati, kako zelo vojaška policija prekaša civilno oziroma VIS. Janševa tajna služba Vomo je mariborsko letališče nadzorovala že pred prihodom Janše, Bizjaka in Koširja na kraj dogodka. Kako, zakaj, na kateri ukaz in s kakšnim namenom je ostalo vse do danes skrivnost, katere razjasnitve pa bi odgovorila na marsikatero vprašanje v zvezi z orožarsko afero.

Toda to še ni bilo dovolj. Ko je nova desnica z novim liderjem, ki je pridno sedel in kimal v Drnovškovi vladi, "odkrila" zlato jamo z orožjem, je dan za dnem skrbela za to, da se v pisarni Danila Slinvika (sedanjega šefa Maga) in v uradu predsednika države ne bi preveč dolgočasilo. Začel je izhajati tudi bilten "civilna iniciativa", katerega posledica je bil prostovoljni odhod predsednika državnega zbora Rigelnika, napovedan je bil pohod protikorupcijske lige (ki pa je zastal, očitno zato, ker so nekateri ugotovili, da bi odkrili preveč svojih kolegov), z nekaj stanovanji je bil podkupljen del časninarske in kulturne srenje in nenazadnje so se pojavile bolj ali manj uniformirane "aktivnosti" za strašenje kritikov in nasprotnikov takega početja. Skratka, zgodba o vladni stranki, ki vodi opozicijo na ta način, da si pomaga z vojaškim aparatom, z vsemi mogočimi gradivi, ki drugim navadnim državljanom in strokovnjakom niso dostopni, je stvarjala novo avantgardno gledališče, ki ga je pred leti z zlahko skromnostjo ustanovil kranjski režiser, znan po tem, da je "afne guncal". In vse to traja vse do danes. Gre za ravnanje, v kate-

ZAKAJ POLITIKI AFNE GUNCAJO!

smo se nekoč politikov bali. V tem je tudi nekaj resnice, saj je tisti, ki je užival naklonjenost politikov, lahko marsikaj pridobil: dobro službo, študij v tujini na državne stroške, tudi premoženje itd. In to mnogi od današnjih politikov, pa naj so rdeče, črne, zelene ali kakšne druge barve, dobro vedo. Le za osvežitev spomina je dobro, da omenimo le nekatere: Drnovšek je kot lokalni bankir postal zvezni poslanec in nato predsednik države, Peterle in Umek sta bila vseskozi državna uslužbenca, Janša s partijsko izkaznico uslužbenec v obrambi, pa mladinski funkcionar in še kaj, Bavčar, Školjč in še mnogi njuni vrstniki, ki danes predstavljajo velik del novega političnega razreda, se danes soočajo s problemom svoje "partijske preteklosti", tudi mnogi univerzitetni profesorji, kulturniki in umetniki so se sicer s partijo razšli in danes trdijo, da so bili somišljeniki partijske liberalne struje Staneta Kavčiča, vendar so bili zadovoljni s službami, ki so jih dobili v osvojenem sistemu (Capuder, dr. Žagožen, Grafenauer, Šeligo itd.). Ali je danes kaj drugače? V primerjavi z nekdanjimi politikami, so današnji po vsej priliki manj skromni, čeprav to na zunaj ni tako vidno.

Ni treba iti daleč od slovenskega parlamenta, vlade ali še kakšne druge državne institucije, kar na cesti lahko povprašamo mimoidoče, kaj si mislijo o tem vprašanju. Odgovori bodo bolj ali manj podobni. Ljudje se zgražajo nad fevdalizacijo kadrovskih stolčkov, opažajo podobnosti med slovenskim in italijanskim položajem (zahtevajo akcijo "čiste roke"). Nekateri pravijo, da je bilo vsaj v zadnjih letih komunistične oblasti bolje, kot je danes. Danes naj bi bile razmere takšne, kot so bile v najboljših časih komunizma: kdor ni naš, kdor ni član moje stranke, ne uživa nikakršne zaštite in nima nobene možnosti napredovanja. Korupcija ni samo na pohodu, ampak je postala "sistemska" rešitev delovanja. Slovenija počasi postaja dvotretjinska družba, v kateri se manjšini dobro godi, velika večina se s svojo iznajdljivostjo preživi in približno tretjina je na robu preživetja ali v tako imenovani revščini. Imamo razred fevdalcev in razred tlačanov.

Skratka, naš novi politični establišment je še najbolj podoben nestrpnim šoferjem, ki v podobi slovenskih politikov v času tranzicije (tranzicija je seveda idealen izgovor za lumparije vseh vrst in je svojevrstna slovenska pogurnjavščina) s svojim speljevanjem, različno hitrostjo in vožnjo

dem videti kot suho zlato. Za "trideseterico" so prišli drugi oblastniki, ki so bili še slabši. In nekaj takega bi lahko rekli danes za stanje pri nas.

Vem, da bodo seveda nekateri ugovarjali z argumentom, da so po letu 1990 v politični sloj v Slovenijo vstopili ljudje, ki prej niso imeli izkušenj s politiko, kar seveda še zdaleč ne drži. Pogledati je treba samo prve esalone vseh političnih strank na Slovenskem in kaj hitro ugotovimo, da je poleg žilavih komunistov v politiko vstopilo veliko profesorjev, kulturnikov, ki jih je za to, kar so, naredil prejšnji sistem, in seveda precej cerkvenih ljudi. Tudi slednji ne morejo reči, da nimajo političnih izkušenj, saj že od nekdaj ločijo ljudi na verne in na neverne. Tako kot se to počenja v politiki, na "naše" in "njihove". V obeh sferah gre za pridobivanje in usmerjanje duš in obe sferi sta strogo hierarhično urejeni. In ker so moderne cerkve vse bolj urejene kot države, se tudi po tej plati cerkvena in državna politika že spet približujeta.

Na prvi pogled se zdi, kot da je rešitev v tem, da se vrnemo v leto 1988 in da s civilnimi iniciativami spametujemo politike in jim jasno povemo, naj se ne zabavajo več. Dejstvo namreč je, da se danes pri nas soočata dve skupini spornih stališč v aktualni slovenski politiki. Na eni strani imamo politike, ki so bili v preteklosti, v času Jugoslavije, prikriti ali odkriti nacionalisti. Danes si štejejo v čast in nasplo domnevajo, da so pomagali ustanavljati samostojno slovensko državo, in še vedno kjerkoli je mogoče, izražajo t.i. državotvorna stališča. Po drugi strani pa imamo politike, ki so se že nekaj let odlikovali s svojimi nediscipliniranimi, požrtvovalnimi, anarholiberalističnimi, nekateri bi rekli, levičarskimi stališči. V tej drugi skupini so tisti, ki gojijo tradicijo kulturne nenasilnosti in ki so tudi v materialnem smislu najbolj iznajdljivi.

Tidve politiki sta si precej v laseh, čeprav se v njunem imenu zelo pogosto vodijo drugačne bitke, ideologije pa so samo priročno orodje. Najbolj odkrita transparentnost tega spopada je vidna v dveh osebah: Kučanu in Janši. Pri tem je potrebno pripisati, da gre za politika, ki se po načelnosti sicer močno razlikujeta, vendar pa imata skupno lastnost: kot sredstvo in orodje medsebojnega spopada uporabljata in izrabljata predvsem druge politike. In roko na srce, za sedaj obema ta formula tudi dobro uspeva. Trajala pa bo tako dolgo, dokler bodo ti "drugi", pripravljeni sodelovati. Vendar je potrebno dodati, da v tej igri (ko si pridobivaš politične

teri slovenski politiki pravi šolarčki (tu so prednjačili vsi liderji demosa s Pučnikom na čelu). Le za ilustracijo, kako je to bilo in kako še je.

Ceprav sta Peterle in Janša večkrat demonstrialno politično in drugačno bližino, sta si vendarle precej v laseh. Najprej je Janša že leta 1991 predlagal, naj Peterle odide z mesta predsednika vlade. Ko se je to aprila 1992 zgodilo, je Janša Peterleja mirno zapustil in šel v Drnovškovo vlado. V drugo Drnovškovo vlado je Janša prišel zaradi Peterletove zahteve (kajti rezultat SDSS in Janše je bil na volitvah katastrofalen). Po Janševem padcu je v SKD prišlo do nemira in delitev, ki jih je že spet sprovoval Janša. Vse kaže, da bi Janša hotel vse do danes radikalizirati SKD, nakar bi s pomočjo te stranke in SLS oblikoval novo desnico pod svojim vodstvom. Zato je seveda prav čudno, da sta Peterle in Podobnik tako naivna, ko sadove njegovega dela na lahek način pobira nekdo tretji.

Na prvi pogled se zdi, kot da je rešitev v tem, da se vrnemo v leto 1988 in da s civilnimi iniciativami spametujemo politike in jim jasno povemo, naj se ne zabavajo več. Dejstvo namreč je, da se danes pri nas soočata dve skupini spornih stališč v aktualni slovenski politiki. Na eni strani imamo politike, ki so bili v preteklosti, v času Jugoslavije, prikriti ali odkriti nacionalisti. Danes si štejejo v čast in nasplo domnevajo, da so pomagali ustanavljati samostojno slovensko državo, in še vedno kjerkoli je mogoče, izražajo t. i. državotvorna stališča. Po drugi strani pa imamo politike, ki so se že nekaj let odlikovali s svojimi nediscipliniranimi, požrtvovalnimi, anarholiberalističnimi, nekateri bi rekli, levičarskimi stališči. V tej drugi skupini so tisti, ki gojijo tradicijo kulturne nenasilnosti in ki so tudi v materialnem smislu najbolj iznajdljivi.

Naivna zato, ker je že od vsega začetka, še v časih SDZ in Demosa bilo vidno, da se je Janša kot eks (komunistični) politik najprej previdno, kasneje pa vse bolj očitno (politično in osebno) povezoval s krščanskimi demokrati in ljudsko stranko. Eden od ministrov v Peterletovi vladi je ob zaenitvi Peterleta v svojih zapisnikih zapisal: "Ko smo se pripravljali za odstop z ministrskih funkcij, ki bi nas odrešili dvoumne vloge predsedniških kritikov in sodelavcev, sta Bavčar in Janša očitno menila, da je treba varovati državotvorne resorje. (Tu je potrebno opozoriti, da gre za čas pred izbitjem orožarske afere.) Če me spomin

rem je opaziti veliko strast, celo željo po poravnavi nekaterih računov.

Zato je seveda še kako na mestu vprašanje: kje se danes na Slovenskem dela in dogaja politika? Če kolikor toliko redno spremljamo vsakodnevno politično dogajanje, bomo hitro našli tudi odgovor. Politika se dogaja v državi, cerkvi in v multinacionalkah, med njimi tudi v tistih, ki skrbijo za enotno mednarodno televizijo. Preostala večina državljanov pa ima ta privilegij, da to delo politike lahko le spremlja, se živcira in preklinja.

Sultan

Ko sem se včasih vsaj nekajkrat na teden peljal z vlakom iz Maribora v Ljubljano in potem nazaj domov, so študenti na vlaku rekli Ljubljani Močvirje, Mariboru pa mnogo lepše: Švica. Ali celo še bolj pesniško: Civilizacija.

Ko je potres leta trinajstdeset podri Skopje in je potem vsa Jugoslavija družno gradila novo Skopje, je zraslo nekaj, kar je spominjalo deloma na Jesenice, deloma na nekdanji Maribor. Že kadar je avion zakrožil proti mestu nad Vardarjem, sem lahko kar skozi okno štel bloke, zgrajene po principu najčudovitejše civilizacije v vesolju, Maribora petdesetih let.

Ko sem hodil v četrti razred osemletke, smo se učili o mariborski industriji. Nekateri sočolci so zbirali zvezde z mercedesa in deteljice z napisom TAM. Navdajal me je ponos, da ravno v Mariboru nastajajo tovarnjaki in avtobusi in ne morda osebni avtomobili. Zelo me je prizadelo, ko sem zvedel, da tudi še kakšna druga tovarna v Evropi izdeluje tovarnjake in avtobuse, in ne le TAM.

Maribor je bil nekoč po drugi svetovni vojni drugo industrijsko mesto Jugoslavije, precej za Zagrebom, vendar daleč pred drugimi mesti. Industrija pa je bila v zavesti moje generacije tisto najvažnejše za svobodo in neodvisnost naroda in države.

Z drugimi besedami, v osemletki smo se učili, da brez industrije in industrializacije ni mogoče ubežati izkoriščanju svetovnih velesil.

Maribor je tradicionalno delal za Ruse. Delal je tudi za JNA, tudi za Irak in Iran.

Ko se je Slovenija osamosvajala, je samo dr. Jože Men-



Franček Rudolf:

Praktični fundamentalizem

Civilizacija

inger, takrat podpredsednik vlade, mislil na Maribor. Izračunal je (strogo znanstveno), da bodo plače delavcev, če se Slovenija osamosvoji, tam neke okoli sto mark. Tudi se mu je zdel neprimeren predlog privatizacije. Zato, precej razumljivo, ni bil predolgo v vladi.

Ko danes razmišljamo, kako plače delavcev vseeno niso sto mark (kot še marsikje v vzhodni Evropi), si lahko tudi odgovorimo, zakaj je tako: klasičnih delavcev je že bistveno manj kot nekoč. Množično so se upokojili, odšli med brezposelne, novih ni in ni, ker niso potrebni. Veliko jih je bilo iz drugih delov Jugoslavije in so se vrnili domov.

Ko pri tem upoštevam podatke, da TAM potrebuje toliko denarja na leto za to, da lahko prodaja avtobuse Rusom, kot ga minister za kulturo porabi za deset tisoč delavcev v kulturi za to, da Slovenija deluje kot kulturna država, se spomnim na pridelovalce riža na Japonskem. Proizvodni stroški za riž, pridelan na Japonskem, so osemdesetkrat višji, kot je cena uvoženega riža. Vendar kaj je lepšega, kot peljati se s hitrim vlakom in gledati skozi okno kmetiča v gumastih škornjih, kako sadi riž.

Med izdelavo avtobusov za

Ruse, Pandurjevimi predstavami (goreča kanta za smeti se pelje čez oder) in japonskimi sadilci riža v principu ni posebnih razlik. Razlika je samo v tem, komu je toplo pri srcu, ko jih gleda.

Dr. Jože Mencinger je v času, ko je bil še podpredsednik Demosove vlade in zadolžen za gospodarstvo, predlagal, da naj Slovenci malo omejijo izdatke pri kulturi, zdravstvu, šolstvu, upravi - zato, da bo industrija lažje krenila naprej. Ker se je bilo potrebno osamosvojiti, so dobili prednost vojska, policija, zunanja politika.

Danes je proračun usmerjen v negovanje države, državne nadstavbe, velike in drage. Država Slovenija je samostojna. Vendar kako naj država ostaja samostojna brez industrije? Zato ni nič hudega, če proračun skrbi še za industrijo, za tiste panoge, ki nimajo te sreče, da bi lahko preživele strašne obdavčitve živega dela in neposredni stik z Evropo. Kamor Slovenija pač daleč največ izvaž.

Tu smo pri civilizacijskih vprašanjih. Živimo v družbi, ki hoče imeti knjigo in gledališče, pa tudi železarne in celo TAM. Živimo v družbi, ki hoče na vsak način zgraditi strašne avtoceste za tuje tovarnjake in

avtobuse, pri tem pa tvega, da bo ostala brez lastnih tovarnjakov in avtobusov. Živimo v družbi, kjer se splačajo samo nekateri izdelki - drugi izdelki pa prav gotovo ne.

Ko se enkrat natančno preudarimo, ugotovimo: živimo v državi, ki skuša ostati takšna, kot je bila. Kljub temu, da se je odločila za popolnoma nov sistem in da ta sistem energično uvaja na vseh področjih, tudi privatizacijo.

Stečaj Tama naj bi bil neprimeren, vendar v proizvodnji je potrebno priti z osem tisoč delavcev na dva tisoč. Pri taki spremembi se pravzaprav ni zgodilo drugega, kot da ista tovarna še naprej izvaž avtobuse Rusom, z ogromnimi, za ruski trg pač običajnimi provizijami vred. Se pravi, tovarna se bo spremenila, pa naj to stane, kar hoče: izvažala bo pa tisto, za kar je že tako jasno, da se ne splača.

Predstavimo si celoten model države Slovenije: tisti, ki uspešno izvažajo, plačujejo tako velike davke in težji jih tako zelo trden tolar, da niso več konkurenčni. Ali: so manj konkurenčni. In ko so manj konkurenčni, morajo še več izvažati, da bi zaslužili še več in bi tako preživel. In ker morajo zaslužiti še več, da bi poskrbeli še za tiste, ki tega ne morejo, so potem avtomatično še manj konkurenčni. In na koncu imajo več stroškov kot prihodka: in postanejo nevarni sami sebi. Ker pa država potrebuje izvoznike, da bodo lahko izvažali v vsakem primeru in reševali vse tiste, ki jih je pač potrebno reševati, zato država mora imeti industrijo: pa čeprav so njeni učinki ravno nasprotni temu, kar država hoče.

Krog postane začaran: TAM ne more v stečaj, čeprav ima dolgov več, kot je vreden, delavci naj delajo, čeprav potem ne dobijo plače, država bo podpirala segment svoje kulture (umetnost izdelave avtobusov posebej za Ruse), čeprav trgovanje z Rusi zahteva strašne provizije, gospodarski minister dela točno isto kot kulturni minister: podpira reči, ki ne dajejo rezultatov.

Popolnoma vseeno mi je, če je dr. Maks Tajnikar dal Rusom kakšno provizijo ali ne, in ne zdi se mi za ministra niti narobe, da jo je dal, niti da je ni, če je pač to način, da Tam preživi in nekaj tisoč delavcev ohrani za poslive. Grozljivo pa je, če je celotna Slovenija že davno pozabila na Jugoslavijo in Iran in Irak in Ruse, in se v skladu s tem slovenska politika sploh ne trudi s temi najljubšimi slovenskimi partnerji. Jih je pač že odmisli: če obenem Slovenci nismo prediskutirali v časopisih in drugih medijih najosnovnejše možnosti, kako bomo živeli v neki drugačni kulturi, postindustrijski, ne pa industrijski. Zahodnoevropski, ne več balkanskovzhodno evropski. Znanost je potrebno podpirati v industrijskih družbah - ker industrija drugače pozabi nanjo. V postindustrijskih dobah je znanost oblika borbe za preživetje vsake industrije posebej. Že Nemci med drugo svetovno vojno so na mestu zdajšnjega Tama gradili tovarno letal. Petdeset let kasneje pa mora Maribor na vsak način ostajati pri tovarnjakih in avtobusih in Rusih. Industrija ni kmetijstvo. Kmetijstvo lahko služi tudi samo ohranjanju narave in podeželskih pejzažev, kulturna produkcija je lahko

sama sebi namen, kvečjemu je obvezna zato, ker tudi druge države skušajo s kulturo najti zase nekaj posebnih značilnosti in nekaj turistične promocije. Vendar samo iz kmetijstva in kulturne produkcije ni mogoče snovati preživetja naroda in države. Vsaj danes ne več. Od ministrov bi pričakoval, da se bodo skoncentrirali na razvoj tistega (seveda ne vem, kaj naj bi bilo tisto), kar bo Slovence peljalo k dobičku in bogastvu. Ne samo k preživetju.

Če ministri Združene liste skrbijo (ali to samo polzkušajo?), da Slovenija vsaj ne razsuje vsega tistega, kar ima, točneje, kar je preteklih desetletjih imela in ji je bilo najbolj v ponos, potem delujejo komično v vladi, ki rine v Evropo, pri tem pa Evropa potrebuje na ozemlju Slovenije kvečjemu nekaj prostora za svoje manjšine in vikende. In pri tem vlada ne kaže znakov, da bi načrtno povezovala Slovenijo s kakršnimkoli gospodarskim partnerjem, ki bi ji dovoljeval kaj več kot izvoz nekaterih potrošnih dobrin in dodelavne posele.

Tisti hip, ko se začne javnost spraševati o tem, kaj počne dr. Maks Tajnikar, minister za gospodarstvo, bi se morebiti lahko povprašala, ali je kakšna razlika med ministrom, ki izvaž ob provizijah avtobuse v Rusijo, in vlado, ki noče dati provizij, ko neuspešno rine Slovenijo v Evropo. Oboje kaže na žalostno dejstvo, da so desetletja dolgo za povezovalo Slovencev s svetom skrbeli iz nekega drugega glavnega mesta in da se Slovenija še kratkolimno ni navadila na lastno lobiranje ne v svetu, ki jo obdaja, ne po celinah, ki obdajajo Evropo.

Iz poročila o delu republiškega inšpektorata za delo (6)

ZAKONE NAJ PIŠEJO TUDI INŠPEKTORJI

V dosedanjih petih prispevkih smo podrobneje orisali »zadeve«, s katerimi so se inšpektorji za delo najpogosteje srečevali v lanskem letu. V zadnjem nadaljevanju pa objavljamo predloge in usmeritve republiškega inšpektorata za delo v letošnjem letu.

Med prednostnimi nalogami je na prvem mestu zapisano »sodelovanje in delo pri spremembi zakonodaje«. Inšpektorat za delo si namreč želi tesnejšega sodelovanja s komisijami in drugimi strokovnjaki, ki pripravljajo spremembe stare ali nove zakonodaje s področja delovnih razmerij in varstva pri delu. V mislih imajo predvsem pripravo novega zakona o varnosti pri delu in iz njega izhajajočih predpisov ter pripravo slovenskih standardov. Prizadevali si bodo tudi za spremembo zakona o delovnih razmerjih – predvsem 132. in 133. člena, ki govorita o kazenskih določbah –, vsekakor pa bodo predlagali tudi spremembe zakona o inšpekciji dela (na primer 20. in 21. člena).

»Mnenja smo, da se moramo intenzivneje vključiti v pripravo predpisov, saj prav inšpektorji pri svojem delu na terenu iz dneva v dan ugotavljajo pomanjkljivosti v zakonodaji,« piše v poročilu, ki ga je podpisal dipl. iur. Borut Brezovar, glavni inšpektor RS za delo. »Ocenjujemo namreč, da bi predvsem na področju delovnopravne zakonodaje naš Inšpektorat lahko povečal svojo učinkovitost, če bi v novonastali zakonodaji predvideli pooblastilo, s katerim bi smel inšpektor v primeru nezakonitega ravnanja delodajalca tak akt zadržati do odločitve delovnega sodišča.«

Posebno pozornost nameravajo posvetiti tudi že omenjenemu 21. členu zakona o inšpekciji dela, ki v določenih primerih predvideva možnost odvzema dovoljenja za delo delodajalcu. Ta ukrep se je namreč v praksi pokazal za neizvedljivega; treba bi ga bilo spremeniti (izbris iz registra) in ga utemeljiti tudi v drugih predpisih – na primer v zakonu o gospodarskih družbah.

Novi temelji
Inšpektorat RS za delo se bo v letošnjem letu lotil tudi obsežne

reorganizacije, ki bo potekala v več etapah. Najprej naj bi imenovali nove regijske enote in izpostavili Inšpektorata, nato pa izdelali akt o sistemizaciji delovnih mest Inšpektorata RS za delo, s katerim bodo določili nova območja



»Z modernizacijo Inšpektorat ne bo postal le sodoben, temveč tudi učinkovitejši upravni organ,« je našemu novinarju zatrdil dipl. iur. Borut Brezovar, glavni inšpektor RS za delo.

nadzora enot. Tako bodo izdelani temelji nove organizacije dela upravnega organa.

Sledila naj bi imenovanja pomočnikov predstojnika, ki bodo vodili enote, prevzeli odgovornost za delo zaposlenih in skrbeli za izvajanje sprejetih smernic za delo. Pomočniki bodo na podlagi posebnih pooblastil neposredno odgovorni glavnemu inšpektorju RS za delo – podobno kot svetovalci predstojnika, ki bodo specialisti za nadzor posameznih dejavnosti in usmerjenih nalog Inšpektorata.

V nadaljevanju pa bodo morali izdelati evidenco vseh subjektov nadzora (družb, podjetij, samostojnih podjetnikov, obrtnikov, zavodov itd.), jih razvrstiti po uredbi o uvedbi in uporabi standardne klasifikacije dejavnosti (Ur. l. RS, št. 34/94) ter razdeliti v pristojnost nadzora novih regijskih enot. To delo je izredno zahtevno; potekalo bo več mesecev, saj gre za usklajevanje vsake posa-

mezne enote z registri, dejavnostjo, strokovnostjo delavcev enote ter prevzemanjem določenih nalog bivšega republiškega inšpektorata za delo.

Informatizacija in usposabljanje

Skladno s sklepi Centra Vlade za informatiko in nekaterih drugih organov ta čas na republiškem

inšpektoratu za delo nadaljujejo že v lanskem letu začeto posodabljanje in opremljanje z računalniško in programsko opremo. Instaliran bo program kadrovske evidence inšpektorata ter program

Datacan Zavoda RS za statistiko. Dokončno naj bi bil urejen program evidenc, ki bo najprej potekal v poskusni verziji. S tem programom bodo vodili evidenco vseh 147.000 subjektov nadzora, kolikor jih nadzirajo v Sloveniji.

Za kasneje pa načrtujejo še pripravo podatkovnih baz oziroma podatkov, ki bodo potekali po interni mreži, in povezavo interne mreže prek modemov z drugimi državnimi organi (ministrstvo za delo, za notranje in zunanje zadeve itd.). V sodelovanju z vladno službo za informatiko in pooblaščenimi izvajalci bo – kajpak istočasno – teklo tudi usposabljanje delavcev za delo na računalnikih in v mreži ter izobraževanje za uporabo posameznih programskih paketov, ki bodo na inšpektoratu v uradni uporabi.

Namen take modernizacije je seveda jasen: povečati učinkovitost Inšpektorata RS za delo. Za to smo pa najbrž vsi, ki (še) imamo službo...

Pripravil: Damjan Križnik

Kaj nameravajo?

- Za leto 1995 načrtujejo inšpektorji opraviti še več rednih pregledov kot doslej, odpraviti nesorazmerje med številom poškodb in podanih prijav oziroma ovadb organom kaznovanja ter izboljšati kakovost svojega dela.
- Planirajo 6 samostojnih akcij s področja delovnih razmerij in 3 s področja varstva pri delu, dve skupni pa načrtujejo z Ministrstvom za notranje zadeve in Zdravstveno inšpekcijo. Večina akcij bo potekala vse leto (na primer zaposlovanje tujcev, nadzor nad pogodbami o zaposlitvah, varstvo pri delu v obrti ipd.), nekatere pa v času sezonskih del (na primer v gostinstvu in turizmu, šolstvu ipd.). Načrtujejo pa tudi več t. i. usmerjenih akcij, v katerih bodo vzeli pod lupo določeno problematiko ali panogo dejavnosti.
- Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve bodo poslali informacijo o problematiki poklicnih zdravstvenih okvar delavcev. S to informacijo ga hočejo opozoriti na neurejeno stanje na tem področju, na neizvajanje 35. člena zakona o varstvu pri delu ter mednarodnih in domačih predpisov.

PODALJŠANA "ZAČASNOST"?

»V predlogu proračuna Republike Slovenije za leto 1996 ni nobenega denarja ne za uređitev, začasnih' mejnih prehodov s Hrvaško ne za razreševanje stanovanjske problematike naših delavcev,« je na ponedeljkovi tiskovni konferenci Policijskega sindikata Slovenije (PSS) kar naravnost »udaril« njegov predsednik Maks Rakuša. »Zato ni nič čudnega, da je naša potrpežljivost že močno načeta...«

Kot smo v DE že večkrat poročali, je Republika Slovenija leta 1991 določila mejne prehode s Hrvaško in v začasnih objektih vzpostavilačasne delovne razmere. To »začasno« obdobje pa se je podaljševalo in še vedno traja. Zaradi tega še vedno ni urejena lastnina zemljišč, kjer so mejni prehodi; gradnje in postavitev so brez ustreznih dovoljenj, vrh vsega pa so objekti časasnega tipa – kontejnerji – čedalje manj primerni za delo in bivanje v njih. Da o njihovi opremljenosti niti ne govorimo... »In to naj bodo vrata v Evropo, kakor radi rečemo naši južni meji!« se je ob teh podatkih grenko zasmel Vlado Marinič. »Ne vzdržna je zahteva države, da njeni uradniki iz leta v leto delajo na tuji posesti, v črnozlatnih in v nesprejemljivih delovnih razmerah,« je nadaljeval izvršni sekretar Zdravko Melanšek in mimogrede omenil, da bi inšpektorji za delo gotovo zaprli vsaj polovico mejnih prehodov, če bi jih le poklicali na ogled. »Zato je še toliko bolj nesprejemljivo, da vlada za urejanje te problematike ne namenja niti tolarja za urejanje mejnih prehodov. Po štirih letih čakanja nam popušča potrpljenje.« In kaj predlagajo? Da ministrstvo za finance ali ustrezna vladna služba namenijo določena

sredstva za razreševanje teh zadev že v letu 1996!

Med obravnavanjem predloga republiškega proračuna je vodstvo PSS z osuplostjo ugotovilo, da na proračunskih postavkah Ministrstva za notranje zadeve (MNZ) za prihodnje leto ni nobenih sredstev niti za razreševanje stanovanjskih vprašanj (za letos je bilo na navedenih postavkah skupno 290 milijonov tolarjev)! Po njihovem mnenju bi to lahko pomenilo začetek konca stanovanjskega fonda MNZ, ki bi imelo daljnosežne posledice za delo policije. Posebnosti njene narave dela so pač takšne, da je zaradi prerazporeditev, operativnih potreb službe itd. treba reševati tudi stanovanjska vprašanja zaposlenih. Predvidena vladna rešitev – združitev vseh stanovanjskih fondov izvršilne oblasti v servisu skupnih služb vlade – po njihovem mnenju ni ustrezna, ker postavlja policiste v slabši položaj. Praktično bi jim bilo onemogočeno pridobiti si stanovanje pri delodajalcu, zaradi obveznosti slediti operativnim potrebam službe kjerkoli v državi pa bi se jim delovne in življenjske razmere še dodatno poslabšale. »Opažamo, da veliki brezposelnosti navkljub za delo v uniformirani policiji ni več nobene velikega zanimanja,« je povedal predsednik Rakuša in pripomnil, da ga zaradi takega odnosa do zaposlenih najbrž tudi ne bo. Zato PSS predlaga, da na postavko MNZ 1773 prerazporedijo sredstva v višini 290 milijonov tolarjev, in sicer iz postavke servisa skupnih služb vlade št. 8847.

Nazadnje je vodstvo PSS spregovorilo še o nepravilnem obračunavanju dodatka za de-

lovno dobo. Kot se je izkazalo, je MNZ pri obračunu oktobrskih plač, ki so jih dobili 3. t. m., dodatek obračunalo v nasprotju z 2. odstavkom 8. člena pravilnika o plačah in drugih prejemkih delavcev Ministrstva za notranje zadeve (št. 0432-14-s-401/78-94 z dne 1. 8. 1994). Namesto da bi v skladu z navedeno določbo štelopokojninsko dobo, je štelodejansko oziroma efektivno delovno dobo. S tem je kršilo veljavno določbo veljavnega pravilnika in kršilo pravice večini zaposlenih v MNZ, saj jim je obračunalo in izplačalo nižje plače, kot jim pripadajo. Kot so zvedeli, se je ministrstvo odločilo spremeniti dosednji način obračuna dodatka za delovno dobo na podlagi sklepa Računskega sodišča RS, ki trdi, da določbe 38. člena KP za negospodarske dejavnosti neposredno veljajo tudi za zaposlene v MNZ. Računsko sodišče kljub izrecnemu opozorilu ne priznava dejstva, da za zaposlene v državnih organih velja zakon o delavcih v državnih organih, ki v 60. členu ne določa efektivne delovne dobe. Prav tako ne priznava pravilnika o plačah in drugih prejemkih delavcev MNZ, ki je izdan na podlagi 68. člena navedenega zakona. S tem po mnenju PSS sodišče mimo svojih pristojnosti razsoja o veljavnosti različnih predpisov, MNZ pa izvršuje njegovo nepravilno odločitev in ne izpolnjuje določbe lastnega veljavnega predpisa. Zato PSS poziva svoje člane, naj vložijo ugovor na izplačano plačo, vodstvo pa se je odločilo poklicati Inšpektorat RS za delo, naj preveri kršitve.

D. K.

RAZPIS IZOBRAŽEVALNEGA SEMINARJA

Proces privatizacije se približuje zaključni fazi, zato potrebujejo sindikati gospodarskih družb vse več strokovne pomoči tudi na področju organiziranja notranjih delničarjev ter vloge in nalog sindikata pri tem. Zaradi aktualnosti problematike in velikega interesa za strokovno usposabljanje na tem področju Zveza svobodnih sindikatov Slovenije ponovno organizira seminar s temo

SINDIKAT IN DELAVSKO DELNIČARSTVO V GOSPODARSKIH DRUŽBAH

Kraj:

Sindikalni izobraževalni center ZSSS, Radovljica, Gradnikova 1

Čas:

11. in 12. december 1995

PROGRAM SEMINARJA

Ponedeljek, 11. december 1995
ob 10. uri:

Tema I: Delničarstvo zaposlenih

- obseg delničarstva zaposlenih v svetu in v Sloveniji
- sedanji trendi in dejavniki razširjanja delničarstva zaposlenih
- prednosti in pomanjkljivosti delničarstva zaposlenih

Tema II: Lastniška kultura zaposlenih

- prehod iz delavske v lastniško mentaliteto
- nove vloge v podjetju
- sindikat, svet delavcev in delavski direktor v podjetjih v lasti zaposlenih
- pravice in odgovornosti zaposlenih lastnikov
- načini oblikovanja lastniške kulture zaposlenih

od 13. do 14. ure: odmor
ob 14. uri:

Tema III: Organiziranje notranjih delničarjev

- interesne skupine po opravljenem lastninjenju
- delniški sporazum in druge oblike organiziranja notranjih delničarjev
- izkušnje in načini organiziranja notranjih delničarjev v Veliki Britaniji (pomen trustov)

Tema IV: Notranji trg delnic

- udeleženci trgovanja
- način in pravila trgovanja
- določanje cene delnic
- financiranje in likvidnost notranjega trga delnic

Tema V: Izobraževanje in komuniciranje v podjetju v lasti zaposlenih

- komunikacijski sistem v podjetju (oblike, mediji, udeleženci)
- kontinuirani proces izobraževanja (vsebine, načini, izvajanje)

Nosilec:

mag. Aleksandra Kanjuo-Mrčela, raziskovalka na Inštitutu za družbene vede pri FDV

Torek, 12. december 1995
ob 9. uri:

Tema VI: Naloge sindikata pri organiziranju in delovanju notranjih delničarjev

Nosilec:

Gregor Miklič, član predsedstva Sveta ZSSS

od 12. do 14. ure: odmor
ob 14. uri:

Tema VII: Abeceda delničarstva

- oblike gospodarskih družb
- delniška družba (pravna definicija, oblike, organizacija, organi in pristojnosti, ustanovitev in prenehanje)
- delničar (pravice, odločanje)
- delnica (vrste, vrednost, trgovanje)

Tema VIII: Abeceda računovodstva

- računovodska poročila - kako jih beremo in kaj nam povedo
- izkazi stanja, uspeha in finančnih tokov

Nosilec:

dipl. oec, Nadja Cvek, svetovalka Združenja za lastništvo zaposlenih Slovenije DEZAP

predvidoma ob 18. uri: zaključek seminarja.

Prijave za seminar na izpolnjeni prijavnici pošljite na naslov Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, Dalmatinova 4, Ljubljana, najkasneje do 30. novembra 1995.

Seminar bomo izvedli, če bo najmanj 35 prijav, če pa bo prijav več kot 40, bomo preostale prijavljene uvrstili na naslednji seminar.

Kotizacija za seminar, ki vključuje tudi obsežno strokovno gradivo, znaša 11.000 SIT za posameznega udeleženca. Prijavnici za seminar je treba priložiti tudi potrdilo o vplačani kotizaciji (kopijo virmana).

Številka ŽR je 50100-678-47511, namen nakazila na virmanu "seminar Zveze svobodnih sindikatov Slovenije", sklic na št. 05.

Za udeležence, ki žele še nastanitev in prehrano v SIC (vključuje en polni penzion in eno kosilo), znašajo celotni stroški seminarja 17.200 SIT. Če udeleženci ne bodo nastanjeni v SIC, je to treba navesti pod rubriko "opomba" na prijavnici.

Odgovore na dodatna vprašanja in pojasnila v zvezi s tem seminarjem lahko dobite pri Vandi Rešeta na telefonski številki 061/316-489.

MILAN UTROŠA, član predsedstva Sveta ZSSS

Vlada dovolila povečati plače v najbolj uspešnih podjetjih

OBLIZEK ZA NAJBOLJ USPEŠNE

Po petih mesecih pregovarjanja, prerekanja, groženj z odstopom od dogovora, taktiziranja je bil pred dnevi končno dosežen sporazum o spremembi dogovora o politiki plač in drugih prejemkov zaposlenih v gospodarstvu v tistem delu, ki govori o zgornji meji plač. Proti omejevanju plač so bili najbolj na Gospodarski zbornici, kjer jim je šla v nos tudi omejitev direktorskih plač na »borih« 700 tisočakov bruto. Pridružili so se jim sindikati, in vlada je nazadnje popustila pritiskom obeh partnerjev v socialnem sporazumevanju. Navsezadnje sprememba dogovora, ki so jo izsilili sindikati in zbornica (ter združenje delodajalcev), ne bo kdo ve kako vplivala na rast skupne mase plač. Pomembneje od sedanjega popuščanja je za vlado ohranitev ravni sporazumevanja in zaupanja med socialnimi partnerji. Pred vrati je namreč sklepanje socialnega sporazuma za

prihodnje leto, ki je pomemben za željene spremembe v strukturi porabe. Povečal naj bi se delež sredstev za naložbe. Poleg tega želi vlada v prihodnjem letu še znižati stopnjo inflacije, za ta namen pa potrebuje tudi stabilno politiko plač in tako raven plač, ki ne bo spodbujala inflacije. Zaradi podobnih razlogov so se tudi letos pogajanja vlekla ko jara kača, vlada pa je na koncu le morala priznati, da je treba dati spodbudo tistim, ki zares delajo dobro in bolje kot doslej, tudi v obliki možnosti, da si povečajo plače. Na to je pristala tem laže, ker takih podjetij ni veliko, kvečjemu nekaj deset. To pa je druga, temnejša stran zgodbe o prizadevanjih za boljše plače. Zelo malo je podjetij, ki bodo lahko po merilih za realni poslovni uspeh dvigovala plače na račun tega uspeha. Dosti več jih je, ki še danes ne zmorejo izpolnjevati dogovora o politiki plač

glede najnižje plače v višini 45 tisočakov bruto.

Zato ni presenetljivo, da na podpisovanje omenjenega dodatka k dogovoru o politiki plač druga dva socialna partnerja, zbornica in sindikati, gledata malo drugače. Miran Goslar, predsednik Združenja delodajalcev, je denimo ob podpisu spremembe dogovora dejal, da je ta sprememba sicer majhna, pa kljub temu pomembna za vzdušje med socialnimi partnerji. To pa je spet pomembno pred dogovarjanjem o politiki plač za prihodnje leto. Sindikati želijo uresničevanje

dogovora tudi pri najnižjih plačah, je bilo moč razumeti predsednika obeh največjih sindikatov: Semo-liča, predsednika največje zveze sindikatov po številu članov, in Tomšiča, predsednika največjega sindikata, merjeno po zgovornosti njegovega šefa.

Skratka, socialni partnerji so podpisali dogovor o spremembi dogovora o politiki plač v gospodarstvu vsak s svojimi mislimi o majhnem koraku, ki pa bo morda spremenil način sporazumevanja med socialnimi partnerji v prihodnje.

B. R.

Dovoljeno povečanje do deset odstotkov

V dogovoru o spremembah in dopolnitvah dogovora o politiki plač in drugih prejemkov zaposlenih v gospodarstvu (ki je separat socialnega sporazuma) je najpomembnejši drugi člen.

V njem je rečeno, da (citiramo): »Ne glede na omejitve 2. točke in prvega odstavka te točke delodajalci, ki v devet ali dvanajst-mesečnem obdobju leta izkazujejo pozitivni poslovni izid, ki je realno večji od poslovnega izida v enakem obdobju preteklega leta, lahko v okviru doseženega rezultata izplačujejo plače v skladu s podjetniškimi pogodbami oziroma internimi akti. Za plače lahko namenijo ugotovljeno pozitivno razliko poslovnega izida obeh primerjalnih obdobji. Mesečno znesek ne more preseči deset odstotkov ravni plač, izračunanih v skladu z 2. točko in prvim odstavkom te točke.«

Spremembe v dogovoru se uporabljajo od prvega oktobra letos dalje, podjetja, ki imajo pravico povišati plače, pa si jih bodo lahko izračunala šele potem, ko bo ministrstvo za delo izdalo »navodilo o spremembah in dopolnitvah navodila o ugotavljanju mase plač«. Podjetij, ki so oziroma bodo upravičena do omenjenega povišanja plač, še niso prešteli. Predsednik Gospodarske zbornice Jožko Čuk je dejal, da se jih je doslej oglasilo 38, kar pa nedvomno ne bo končno število.

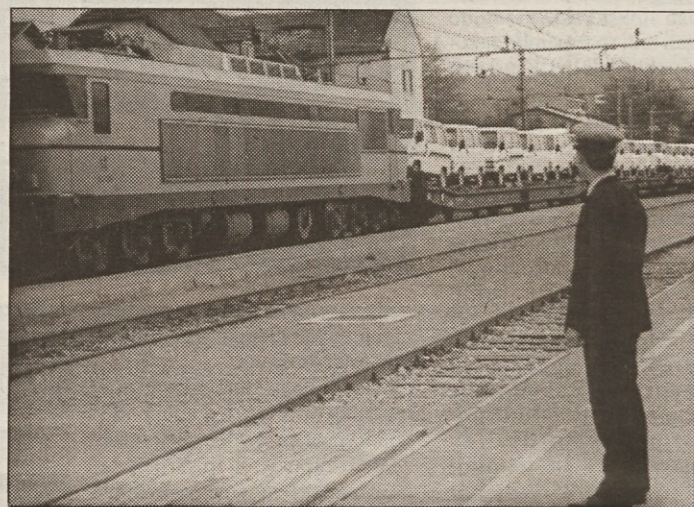
DEFICIT LEZE PROTI MILIJARDI DOLARJEV

Slovenska zunanjetrgovinska bilanca tudi v začetku jeseni ni pozitivna, tako kot vse mesece prej ne, in slej ko prej napoveduje velikanski presežek stroškov za uvoz materiala nad dohodki od izvoza. Ali jih bodo drugi prihodki od neblagovne menjave (storitve itd.) popravili tako kot zadnja leta, da bo plačilna bilanca s tujino pozitivna? Statistični urad je objavil podatke o zunanji trgovini v septembru, ko je bil deficit blagovne menjave v primerjavi s predhodnimi meseci izjemno majhen, dosegel je vrednost komaj 24,3 milijona dolarjev. Od aprila do julija mesečni primanjkljaj v trgovinski bilanci nikoli ni bil manjši od stotih milijonov dolarjev, maja pa je bil tako ali tako rekorden z dvesto-milijonskim primanjkljajem. Vendar pa lahko omenimo tudi, da je bila

trgovinska bilanca v septembru zadnji dve leti vedno pozitivna. Ker je industrija v poletnih mesecih, zlasti avgusta, naredila precej manj (ter zato tudi manj izvozila in uvozila), je bil septembrski dvig izvoza posledica oživiljanja proizvodnje po dopustih. Če je bilo tudi letos tako, potem septembrska pozitivna zunanjetrgovinska bilanca ni znanilka izboljševanja zunanjetrgovinskih rezultatov v mesecih do konca leta.

Septembra je slovensko gospodarstvo zaslužio z izvozom 711,7 milijona dolarjev, vendar pa hkrati v tujini nakupilo blaga za 736 milijonov dolarjev. Rast izvoza v primerjavi z enakim mesecem preteklega leta pa je manjša od rasti uvoza (indeks 108,4 proti indeksu 114,4). Zato »bombastični« rezultati septembrske zunanjetrgovinske bilance v primerjavi z avgustovsko - izvoz je bil večji kar za 34,6 odstotka, uvoz za 22,4 odstotka, deficit pa trikrat manjši, kot avgusta - nimajo prave vrednosti.

Skupaj je bi letos deficit do konca septembra vreden 803,7 milijona dolarjev, kar obeta do konca leta več kot milijardo dolarjev zunanjetrgovinskega deficita. Z drugimi besed-



Plaki vozijo polno naloženi, lahko pa bi jih bilo več, zlasti tistih, namenjenih v tujino

dami, naša plačilna bilanca s tujino je vse bolj odvisna od storitvene sektorja, turizma itd. Pokritost uvoza z izvozom je bila letos le 88-odstotna, to je sedem odstotnih točk manj kakor lani v enakem primerjalnem obdobju, se pravi v prvih devetih mesecih leta. Neugodno je tudi, da tudi letos uvoz raste za približno deset odstotkov hitreje kakor izvoz. Letos je izvoz v primerjavi z lanskimi devetimi meseci zrasel vrednostno, izraženo v dolarjih, za 26,1 odstotka, uvoz pa je bil za 35,2 odstotka večji.

Spremembe na lestvici najpomembnejših dejavnosti v izvozu so letos majhne. Izdelovalci električnih strojev in aparatov še vedno prispevajo k izvozu največ (14,5 odstotka od skupnega izvoza), za njimi so izdelovalci prometnih sredstev z 12,5-odstotnim deležem, tekstilci so z devetodstotnim deležem tretji, za njimi predelovalci kemičnih izdelkov, predelovalci kovin in na desetem mestu črna metalurgija. Ta je z desetega mesta izrinila proizvodnjo živilskih izdelkov, kar dokazuje uspešnost sanacije železarstva in vse večje težave v kmetijstvu ter nekonkurenčnost živilske industrije.

V katere države največ izvažamo in kje največ kupujemo? Naš najpomembnejši trgovinski partner je kajpak Evropska unija, znotraj te petnajsterice pa Nemčija s 45-odstotnim deležem. Za njo je v spoštljivi razdalji Italija z eno petinskim de-

ležem, Francija z enoosminkinskim, Avstrija z devet odstotnim in Velika Britanija s štirimi odstotki vse prodaje slovenske industrije Evropski uniji. Od Nemcev in Britancev kupimo manj, kakor jim prodamo, od vseh drugih članic unije pa kupujemo precej več, kakor jim prodajamo. Od Špancev smo letos kupili kar za petkrat več izdelkov, kakor smo jim jih prodali, od Avstrijcev za 70 odstotkov več, od Italijanov pa za 43 odstotkov več, kot smo jim uspeli prodati, kar je glede na ceneno liro presenetljivo nizko razmerje. Skoraj trikrat toliko, kakor smo prodali, smo kupili od Švicarjev, ki so člani druge ekonomske skupine, EFTE. K tej skupini smo se zelo štulili, vendar se pri prodaji to ne pozna, saj je njen indeks rasti celo manjši od povprečja.

Zunanjetrgovinsko bilanco rešuje pred še slabšimi rezultati močno pozitivna bilanca v trgovanju državami, nastalimi iz bivše Jugoslavije. Najpomembnejši partner iz te grupe je Hrvaška, ki po višini nakupov v Sloveniji presega večino zahodnoevropskih držav: po izvozu slovenskega blaga je naš tretji partner, pri uvozu pa na petem mestu. Pri tem pa je bilanca za 220 milijonov dolarjev v dobro slovenskega izvoza, kar je pomembno prispevalo k samo 800 milijonov dolarjev deficita v zunanjetrgovinski menjavi v prvih devetih mesecih.

B. R.



Rina Klinar, ministrica za delo: Soglasje je dokaz, da smo se socialni partnerji sposobni dogovoriti tudi v prihodnje

OPOZICIJA SI LOMI ZOBE

Državni zbor je na izredni seji, posvečeni proračunu za prihodnje leto, z veliko večino glasov prisotnih poslancev zavrnil predlog opozicije, naj predlog proračuna 96 vrne vladi in ji naloži, naj v najkrajšem času pripravi novega, boljšega, češ da je nepregleden in da zato ne omogoča dobrega nadzora nad porabo, da sredstva niso enakomerno porazdeljena na vsa področja in predvsem, da je preveč potraten. Državni zbor je po celodnevni burni in bučni seji vladi naložil le, naj v tednu dni pripravi vpogled v vse sklade in organizacije, ki trošijo proračunski denar. Proračunska razprava pa naj le teče naprej. Vihar, ki ga je dvignila opozicija v parlamentu in ki ga je pomagal pripraviti tudi državni svet, saj je parlamentu svetoval enako kot opozicijski poslanci, se je tako kot večina drugih velikih tem v parlamentu, ki so bile vredne izrednih sej in interpelacij, nenavadno hitro in močno umiril.

Opozicija se na vse kripnje trudi, da bi oslabilo vladno koalicijo, in pri tem postaja vse bolj inovativna. Potem ko je Drnovšek gladko zavrnil, da bi interpelacija zoper ministra Tajnikarja (češ da je nenamensko trošil državna sredstva, namenjena sanaciji Tama in Avtomontaže, podpisoval naloge za izplačila provizij malone rusko-srbskim mafijašem in se kdo ve, nemara tudi sam kaj okoristil) kakorkoli vplivala na sanacijo Tama, in ko je postalo jasno, da o interpelaciji ne bo mogoče razpravljati prej kakor v januarju, je prišel na vrsto proračun. Oziroma pogoltnost, nestrokovnost in nedržavotvornost sedanje koalicije. Ja, tudi nedržavotvornost so ji očitali. Zmago Jelinčič je namreč dejal, da je vlada v predlogu proračuna 96 namenila ustavnemu sodišču in varuhu človekovih pravic približno prav toliko denarja kot vsej slovenski kulturi, ki je med drugim tudi eden stebrov slovenstva in slovenske državnosti...

Opozicija je tokrat imela dokaj ugodno ozračje za izpeljavo nakane. Na roke ji je šla tudi koalicija sama, saj se je dolgo in mučno pogajala med seboj o posameznih proračunskih postavkah in o skupni višini proračuna, po uskladitvi pa je del koalicije še javno razglašal, da ni zadovoljen. Močan zagon pa je opo-

zicija dobila po seji državnega sveta, ki je izrazil hudo nezadovoljstvo s predlogom proračuna in na koncu državnemu zboru predlagal, naj vladi naloži pripravo novega v mesecu dni. Opozicija se je potem verjetno lotila računice, preštevanja glasov, ki bi jih pridobila v državnem zboru za svoj predlog, pri čemer je morala nujno računati tudi na nekatere glasove tistega dela opozicije, ki je glasno negodoval zaradi proračuna. No, račun so očitno delali brez krčmarja, saj je na izredni seji državnega zbora o proračunu za predlog opozicije glasovalo le enajst poslancev.

Kajpak ni mogoče trditi, da je predlog proračuna za prihodnje leto idealno sestavljen. Vrsto postavk v njem bi bilo mogoče spremeniti, malo tudi kje odvzeti in dati kam drugam, toda kdo naj sestavi strokovno neoporečni seznam javne porabe? Koaliciji, sestavljalci proračuna, lahko sicer očitamo prav to, da je proračun sestavljen na politični, ne pa na strokovni podlagi, vendar so taki očitki jalovi, kajti kot smo zapisali, le kdo naj vrže kamen? Drugo, kar bi lahko na splošno očitali, pa je nerodno dejstvo, da je vlada pri sestavljanju višine proračuna šla prav do skrajne meje. To je v parlamentu posebej poudaril minister za finance Mitja Gaspari in hkrati



Proračun ni idealen, toda primeren za nadaljnjo razpravo, je sklenil državni zbor

dnega dohodka, ki pa šele bo. Ali pa je tudi ne bo, kar je priznal sam Gaspari in dodal, da bo pač v tem primeru treba nekatere postavke »rezati«. Katere, lahko zasluţimo iz ministrovega seznama postavk, ki se bodo v prihodnjem letu morale uresničiti, če naj bi proračun strokovno ne padel. Prav v vrhu seznama so kajpak plače, ki da so letos za eno odstotno točko presegle dopustno mejo rasti, kar pa se v prihodnjem letu ne sme ponoviti. Takoj zraven pa so socialni transferji, predvsem pokojninski sistem, ki ga je treba po ministrovem mnenju temeljito spremeniti. Zdaj so namreč tisti, ki plačujejo manj, deležni relativno več pravic od tistih, ki za svojo socialno varnost po upokojitvi plačujejo več. To pa je, tako minister, katastrofalna sistemska napaka...

B. R.

Protestantski katekizem

Po več stoletjih ponovno PROTESTANTSKI KATEKIZEM na Slovenskem. Knjiga s 500 stranmi kot

- dialog med posameznikom in religijo,
- med teologijo in humanistično znanostjo in
- med cerkvijo in družbo.

Dodatek v Protestantškemu katekizmu prinaša:

- vse predgovore v delih slovenskih protestantskih v sodobnem slovenskem knjižnem jeziku (Trubar, Dalmatin in prekmurski protestantski esej),
- fotografije vseh slovenskih evangeličanskih cerkev s temeljnimi zgodovinskimi podatki.

Založnika sta ČZP Enotnost in Evangeličanska cerkev v Sloveniji. Maloprodajna cena je 10.000 SIT (+ 5% p. d.). Možnost plačila v dveh obrokih: prvi ob prevzemu knjige in drugi s položnico naslednji mesec.

Naročilo pošljite na naslov ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4. Knjigo lahko naročite lahko tudi po telefonu 061/321-255, 061/1310-033 in po faksu 311-956.

Slovenski davčni raj

MNOŽIČNO PRIKAZOVANJE LAŽNIH IZGUB

Medtem ko morajo v naši državi navadni delavci plačevati dohodnino, pa čeprav nimajo kaj dati v usta in hodijo po svetu odeli v stare cunje, prenekateri podjetniki in obrtniki na debelo goljufajo davkarjone. Ja, natančno tako je to. Ker država ni sposobna oziroma dovolj motivirana, da bi pobrala tisto, kar ji gre, od zares premožnih Slovencev, se zelo dosledno in s pikolovsko natančnostjo spravlja nad siromake. Njih je še najlažje obirati, saj nimajo kaj prikrievati, kaj šele pokazati. Težje pa je stopiti na prste tistim, ki imajo nekaj pod palcem. V nasprotnem primeru zasebniki, ki živijo na veliki nogi, ne bi slovenski davkarji dokazovali, da zaslužijo le po nekaj deset ali sto tolarjev na mesec. Seveda, če omenjenih navdse absurdnih primerov ne bi bilo toliko, kot jih je, potlej o omenjenem problemu tudi ne bi kazalo izgubljati besed.

Še največ nepravilnosti in izmišljanja je pri plačevanju prometnega davka. Pri tem početju kažejo samostojni podjetniki in obrtniki zelo bujno domišljijo in veliko iznajdljivosti. Kajpak računajo na »srečo« in da nikoli ne bodo med tistimi, ki jih davkarja vzame v precep.

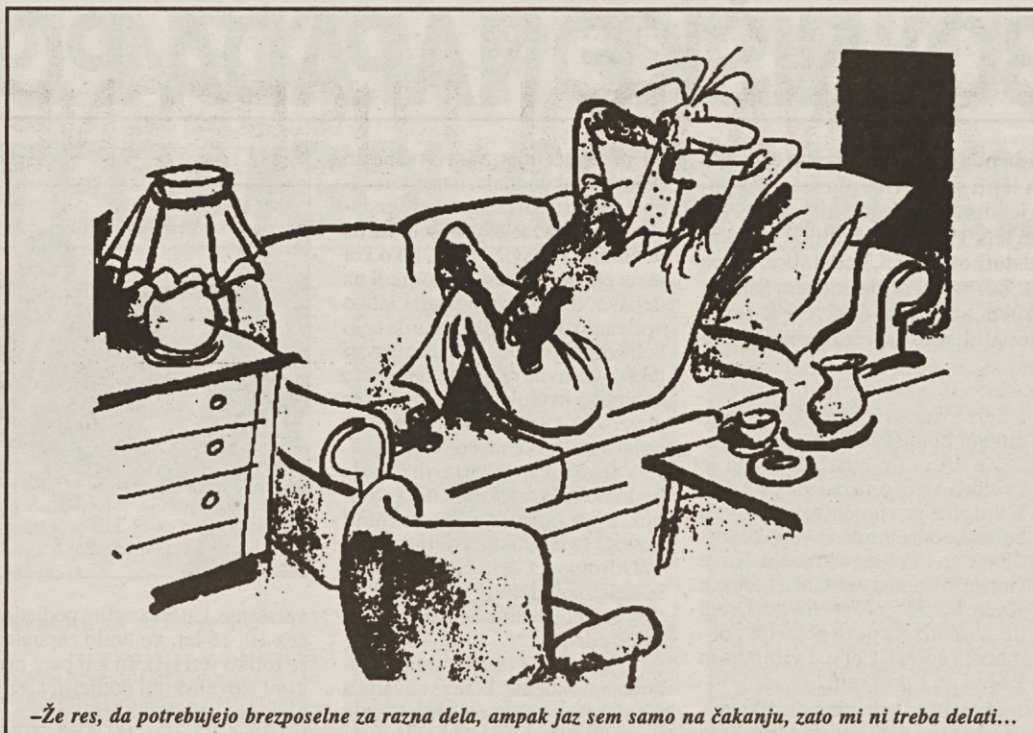
Iz poročila o polletnem delu republiške uprave za javne prihodke je razvidno, da so inšpektorji, ki so odkrivali davčne utaje, predlagali postopek pri sodniku za prekrške za 1500 zavezancev. Med »mojstri« vodenja poslovnih knjig so tudi taki, ki v glavi očitno nimajo vseh koles, saj bi bili v nasprotnem primeru vsaj malce prepričljivi. Inšpektorjem pa so nakladali take stvari, da jim še osnovnošolec ne bi nasedel. Kaj šele človek, ki o davkarji nekaj ve.

Neki zasebnik, ki se ukvarja z napeljevanjem centralne kurjave, je možem postave natvezil, da je imel v letu dni za 5,7 milijona tolarjev prihodkov in od tega le 350 tisoč tolarjev dobička. To pomeni, da je garal za nekaj manj kot 30 tisoč tolarjev na mesec. Kajpak mu davčni inšpektorji niso verjeli. Primer so proučili in ugotovili, da je imel omenjeni zasebnik dejansko skoraj pet milijonov tolarjev dobička.

Neki drug modrec, ki opravlja menjalniško dejavnost, pa je za preteklo leto prijavil okroglih 22 milijonov tolarjev celotnega prihodka. Potem so inšpektorji ugotovili, da je celotni promet omenjenega poslovnega znanal več kot 7 milijard tolarjev, to je 350-krat več, kot je bilo razvidno iz napovedi. Zavezanec je namreč knjižil prihodke v čistih zneskih, kolikor je pač navrgla menjalniška marža, ne pa dejanskega prihodka. No, inšpektorji so mu nemudoma odmerili še za 1,8 milijona tolarjev prometnega davka. K temu naj dodamo, da znaša prometni davek pri menjalnih storitvah samo 5 odstotkov od davčne osnove.

Zasebni gradbenik je v svoji davčni napovedi zapisal oziroma prikazal, da je njegov letni dobiček 302 tolarja. To naj bi pomenilo, da je moral človek shajati s 25 tolarji na mesec. Pri strokovnem pregledu poslovanja so predstavniki davkarje ugotovili, da je imel omenjeni »reže« za več kot 2,1 milijona tolarjev dobička.

Pri nekem krovcu, ki je prikazal 600 tisoč tolarjev letnega dobička in se je prevažal v lepem avtomobilu, pa so davčni inšpektorji med drugim ugotovili, da je med odhodke



—Že res, da potrebujejo brezposelne za razna dela, ampak jaz sem samo na čakanju, zato mi ni treba delati...

knjižil za več kot 6 milijonov tolarjev izdatkov za osebno porabo. Dejanski dobiček krovcu pa ni bil 600 tisoč tolarjev, temveč desekrat večji oziroma natančno 6,2 milijona tolarjev. Ltd., itd...

Pravijo pa, da se v prihodnje obeta vsem nepridipravom, ki se izogibajo svojim davčnim obveznostim, manj rožnati časi. Rojeva se namreč nova davčna služba, ki bo imela za osnovo davčnega zavezanca. Poleg tega je v pripravi davčna številka, ki jo bo dobil sleherni davčni zavezanec. V postopku pobiranja davkov bo nadomestila sedanjo enotno matično številko in bo sestavni del registra davčnih zavezancev. S pomočjo davčne številke bo možna navzkrižna kontrola najrazličnejših davkov, ki jih bo plačeval davčni zavezanec. Nova organizacija davčne službe bo tako zagotavljala celovit pregled nad premoženjem davčnega zavezanca, saj bo mogoče tudi ugotavljati, kje ima zavezanec svoj denar naložen kot delničar. Kajpak bo učinkovit nadzor nad plačevanjem davkov omogočil med drugim tudi takojšnjo uvedbo postopka zaradi neplačevanja obveznosti.

Andrej Ulaga

Angleška znanstvena raziskava

PODALJŠANJE DELOVNIKA NE KORISTI STORILNOSTI

Podjetje nima nobene koristi, če uradniki presedijo skoraj ves dan v uradu, ker pade storilnost. Prizadeti pa so tudi uradniki, ker so ob zdravju in zanemarjajo svojo družino. V Veliki Britaniji že nekaj let prevladuje težnja po daljšem delovnem urniku, kar pa po ugotovitvah zadnje raziskave nekega velikega podjetja za zaposlovanje škodi gospodarskemu napredku.

Iz raziskave izhajajo, da 70 odstotkov uradnikov dela po 40 ur na teden, kar tretjina pa po 50 ur na teden, ne da bi jim plačali nadurno delo. Produktivnost pa se ne zviša, ker napetost in utrujenost znižata storilnost.

»Skoraj polovica od približno milijona anketiranih oseb je priznala, da se doberšen del svojega bivanja v uradih trudi dajati vtis, da ima ogromno dela,« je povedala Anne Riley, ena od odgovornih pri družbi za zaposlovanje Austin Knight.

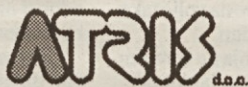
v podjetjih, ta pa nimajo nobenega načrta za povečanje delovne moči. Prav tako ne predvidevajo dodatnega plačila za prekomerno delo.

Delo pod pritiskom ne prizadene samo storilnosti. Če so uradniki preutrujeni, to negativno vpliva tudi na medčloveške odnose na delovnem mestu.

Še bolj negativno tako stanje vpliva na uradnice, ki se morajo odredi družinski sreči, če hočejo ohraniti delovna mesta.



Svobodni Sindikati Slovenije



Borza sindikalnega turizma

BORZNO SPOROČILO ŠTEVILKA 44

ATRIS – BORZA SINDIKALNEGA TURIZMA, Ljubljana, Dalmatinova 4, sprejema ponudbe prostih počitniških možnosti, posreduje proste zmogljivosti, organizira zamenjavo, nakup ali prodajo počitniških objektov, stanovanj, bungalovov, prikolic in drugih možnosti.

Pišite nam ali telefonirajte na 061/131 00 33, int. 384, 385, 061/326-982 ali 322-975; naš telefaks je 061/326-982 ali 317-298, žiro račun 50101-601-92077 – Atris. Poslovni čas za stranke vsak delovnik od 9. do 15.30 ure.

A. POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI VAM JIH NUDIMO

- BOHINJ** – počitniški hišici v UKANCU – za 6 oseb – tri spalnice, kuhinja, dnevna soba, kopalnica, 150 m od jezera. Cena 90 DEM. Termini od 22. 12.
- ROGAŠKA SLATINA** – privatna hiša, kuhinja, tri dvoposteljne sobe, TWC. Cena za 4 osebe 50 DEM, za 6 oseb 80 DEM, turistična taksa ni vključena.
- VRŠNO**, gostišče GREGORČIČ – dvoposteljne sobe, sedemdnevni paketi ali vikend program, cena polpenzion 3.300 tolarjev, polnega pa 3.600 tolarjev.
- VELIKE BLOKE** – počitniški dom s 105 ležišči, štiriposteljne sobe. Cena polnega penziona je 25 DEM. Popusti za skupine.
- BLED** – HOTEL JELOVICA – dvo- in triposteljne sobe, polpenzion 44 DEM, doplačilo za polni penzion 12 DEM. Popusti: otroci do 2 let gratis, od 2 do 12 let 30% popusta. Zelo ugodni pogoji za seminarsko delo.
- ROGLA** – garsonjara oz. dvosobno stanovanje, 55 oz. 65 DEM dnevno – termini od 20. 11. do 18. 12.
- KOPE** – garsonjera za 4 osebe, cena 52 DEM dnevno – termini od 20. 11. do 23. 12.
- KRANJSKA GORA** – garsonjere za 4 osebe, cena dnevnega najema 65 DEM. Stanovanje za 6 oseb 72 DEM.
- RADOVLJICA** – počitniški dom za ca. 40 oseb, dvoposteljne sobe, polpenzion 3.950 SIT, možnost za šolo v naravi.
- KRANJSKA GORA** – PENZION SATURN – nad jezerom Jasna, dvo-, tri- ali štiriposteljne sobe, TWC, polpenzion 39 DEM.
- ČATEŽ** – POČITNIŠKE HIŠICE – od 4 do 5 oseb, termini od 24. 11. do 22. 12., cena od 72 DEM dnevno.
- MORAVŠKE TOPLICE** – bungalov za 4 osebe, v času do 20. decembra, enotedenski paketi – cena 54 DEM na dan.
- MORAVŠKE TOPLICE** – zasebna hiša, 2-, 3- in 4-posteljne sobe. Cene: nočitev z zajtrkom 1.700 SIT, polpenzion 2.600 SIT, polni penzion 2.950 SIT.
- PODČETRTEK** – Atomske toplice – apartma za 4 osebe, prosto v času od 24. 11. do 22. 12. in od 12. 1. 1996 dalje. Cena najema 65 DEM (vključuje 2 vstopa v bazen).
- POKLJUKA** – DVO ALI ŠTIRIPOSTELJNI APARTMAJI – spalnica, kuhinja, kopalnica. Cena dnevnega najema 55 oz. 72 DEM.

- 16. POKLJUKA** – počitniška hiša za 5 oseb, kuhinja z jedilnico, dve spalnici, kopalnica, 500 m od ŠPORT hotela. Dnevni najem 110 DEM.
- 17. BOVEC** – Kaninska vas – garsonjere oz. enosobna stanovanja, cena 55 oz. 72 DEM.
- 18. VELIKA PLANINA** – planinske koče za 4 ali 8 oseb, cena od 50 do 85 DEM.
- 19. KRVAVEC** – garsonjera, dnevni najem 50 DEM, ali apartma za 5 oseb, najem 70 DEM. Cene veljajo do 22. 12. 1995.
- 20. RATEČE** – PLANICA – počitniški dom s 23 ležišči, cena polpenzion 35 DEM, polnega penziona pa 41 DEM. Termini od 27. 11. do 28. 12. 1995.
- 21. NOVIGRAD** – trisobno stanovanje, možnost bivanja za 5 oseb. Termini po 20. novembru, cena 45 DEM.

POČITNIŠKE ZMOGLJIVOSTI, KI JIH POTREBUJEMO

- Počitniške hišice** v Čatežu, Atomskih toplicah ali Moravskih toplicah, Banovcih, Ptujskih toplicah, Rogli, Krvavcu, Kaninu, Bohinju ali Kranjski Gori za vsa obdobja.
- Lastnike počitniških domov v slovenskem Primorju ali v hrvaški Istri**, ki bi dali objekte v najem, vabimo, naj nam posredujejo ponudbe tudi že za leto 1996.

B. SINDIKALNI IZLETI

Sindikalne organizacije ali kar tako oblikovane skupine vabimo, naj nam posredujejo svoje želje za družabni ali strokovni izlet ali potovanje doma ali v tujino. Možnost plačila v 2 obrokih.

- BUDIMPEŠTA** – tridnevni izlet za vikend ali pa kar tako za skupine 40 do 50 oseb. Avtobusni izlet v Budimpešto, ogled znamenitosti madžarske prestolnice, poldnevni obisk tipične kmetije v madžarski stepi z družabnim delom izleta, tretji dan na povratku v Ljubljano ali v kraj, od koder je skupina, kosilo v čardi. Cena 245 DEM, plačljivo v dveh obrokih.
- ENODNEVNI IZLET PO BELI KRAJINI** preko Muljave in Žužemberka, obisk metliške kleti, naselja Adlešiči, kosilo na poznani kmetiji pri ŠKALOVIH v Cerovcu. Idealno za 45 oseb.
- OTOČEC** – hotel Šport – posebni programi oddiha in rekreacije. Teniška igrišča, jahanje, čolnarjenje, gorska kolesa, ribolov, rafting, plavanje, plesne zabave in igranica. Tridnevni program s polnim penzionom 200 DEM, štiridnevni pa 245 DEM.
- VIPAVA** – ogled Vipavskega križa, Biljanskih vinogradov, grobnice Burbonov. Doživeli boste gostoljubnost domačinov in njihovih bogato založenih kašch in kleti. Po večerji odhod proti domu. Cena 2.500 tolarjev na osebo brez prevoza.
- ISTAMBUL – BURSA** – štiridnevni izlet, avionski prevoz, nočitve z zajtrkom. Cena 505 DEM na osebo.
- GOSTILNA PRI TONETU** – Breg na Ptuj, možnost nočitve za 24 oseb, odlična gostinska ponudba tudi za večje skupine. Pokličite 062/772-376.
- LETUŠ – Šmartno ob Paki** – gostišče PIRNAT – ugodni meniji za izletniške skupine. Telefon 063/885-143.
- ŠPANIJA ZA MLADE – LLORET DE MAR** – cena polnega penziona 18 DEM. Termini od 1. do 30. aprila 1996. Primerno za maturantske ali sindikalne skupine, bivanje v večposteljnih sobah.

C. ORGANIZACIJA SEMINARJEV

Posebna ponudba ATRISA in Hotela KOMPAS v Bohinju. Organiziramo eno- ali večdnevne seminarje za 15 do 70 udeležencev. Cena penziona 4.350 tolarjev. Tehnična oprema je zagotovljena.

D. SEJMI IN STROKOVNA POTOVANJA

- DÜSSELDORF – MEDICA** – svetovni medicinski forum, medicinski sejem in kongres v času od 22. do 25. novembra. Štiridnevna udeležba, avionski prevoz, cena 1.350 DEM.

E. NAJEM ALI NAKUP POČITNIŠKE ENOTE

- Za več let najamemo počitniški dom v slovenskem Primorju, na Gorenjskem ali v hrvaški Istri.
- Kupimo počitniško stanovanje v Strunjanu, Simonovem zalivu ali v Luciji pri Portorožu.

F. REZERVACIJE AVIONSKIH ALI LADIJSKIH VOZOVNIC

G. VELIKA POTOVANJA – Evropa, Azija, Daljni vzhod, Srednja Amerika.

- ZAHODNI PACIFIK – LOS ANGELES, HAVAJI, NOVA ZELANDIJA, FIDŽI in TAHITI.** Potovanje traja 25 dni, odhod 27. decembra, cena na osebo 7.500 DEM.
- JUŽNA AMERIKA – PERU, BOLIVIJA in BRAZILIJA.** Potovanje traja 16 dni. Odhod 20. decembra, cena 4.300 DEM na osebo.
- KARIBI** – 10-dnevno križarjenje, odhod iz Trsta 24. novembra. Cene od 2.550 do 3.200 DEM.

H. POSEBNA POSLOVNA POTOVANJA – organiziramo ob skupni pripravi vašega osebnega programa.

I. SILVESTROVANJE

Informacija gostom: organiziramo Silvestrovanje v Pragi, Budimpešti, New Yorku in Parizu.

J. SMUČANJE

- VAL THORENS** – apartmaji za 2, 4 ali 6 oseb, cena petdnevnega najema in avtobusnega prevoza 440 do 580 DEM. Termini od 10. do 17. 12. 1995.
- BAD-KLEINKIRCHHEIM** – najem apartmaja za 3 dni, cena na osebo od 1.530 do 2.100 šilingov, vključena tridnevna smučarska karta in uporaba ogrevanega bazena. Termin 14. do 17. 12. 1995.

Informacija gostom Atrisa

PLAČILNI POGOJI: Ob potrditvi rezervacije zahtevamo plačilo 40% celotnega zneska. Pri odgovori nad 20 dni pred odhodom za rezerviran termin zaračunamo stroške poslovanja in druge stroške; najmanjši znesek stroškov odpovedi je 4.000 tolarjev, pri krajši odpovedi zaračunamo stroške in 30% celotnega zneska. Cene veljajo le za že v celoti plačane aranžmaje, če se te ne spreminjajo za več kot 7%. Po plačilu gostje prejmejo našo napotnico. V primeru, da naše napotnice ne prejmete z dni pred odhodom, nas nujno pokličite.

Pri posebnih akcijah znižano ceno aranžmaja je potrebno takojšnje 10% plačilo, ki se obravnava kot kavcija, ob odpovedi se znesek ne vrača.

Program v tujini obravnavamo v skladu s splošnimi navodili potovalne agencije, ki je organizator potovanja, in jih gostje prejmejo ob prijavi. Prijava je sprejeta, ko je vplačanih 30% cene aranžmaja. Reklamacije v skladu s turističnimi uzancami rešujemo sporazumno.

ATRIS je povsod, kjerkoli ste.

Metod Zalar, direktor borze

VIRUS BOLNIŠKE NAPADA PODJETJA

Virus bolniške vse pogostejše napada podjetja. Absentizem oziroma zadržanost z dela je v zadnjih treh letih skokovito porasla. Po podatkih Inštituta za varovanje zdravja je zdravstveni absentizem, merjen z odstotkom izgubljenih dni dosegel leta 1991 4,9 odstotka, leto kasneje 4,8 odstotka, leta 1993 že 5 odstotkov, lani 5,3 odstotka, samo letos v prvem polletju pa 5,2 odstotka. Zdravstveni absentizem zajema najmanj 1,5 odstotka bruto družbenega proizvoda. Če k temu prištejemo še del stroškov za nacionalni zdravstveni program, je omenjena številka nekajkrat večja.

Lani je bilo v Sloveniji zaradi bolniške izgubljenih 12,7 milijona delovnih dni. To pomeni, da je v povprečju vsak zaposleni izostal z dela zaradi bolezni, poškodbe oziroma nege več kot 16 delovnih dni. Dnevno ni delalo 41.100 delavcev. Za nadomestila bolniške smo porabili 27 milijard tolarjev oziroma 430 milijonov mark. Na račun delodajalcev, ki plačujejo bolniško do 30 dni, je šlo 15 milijard tolarjev, na račun Zavoda za zdravstveno zavarovanje, ki plačuje bolniško nad 30 dni pa 12 milijard tolarjev.

Problem bolniške torej ni le problem delodajalcev, pač pa tudi Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, ki plačuje 45 odstotkov vseh nadomestil, Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, ki prinaša pritisk na invalidsko upokojevanje, in ne nazadnje celotne družbe, ki zapravljajo lep kos domačega družbenega proizvoda.

Epidemija bolniške

Podrobnejši podatki o višini zdravstvenega absentizma po nekdanjih občinah v Sloveniji kažejo, da je bil lani najvišji odstotek odsotnosti z dela v Velenju (7,9 odstotka), Črnomelju (7,6 odstotka), Hrastniku (7,4 odstotka), Kočevju (7,1 odstotek), itd.

Najmanj bolniške odsotnosti pa je bilo v nekdanjih občinah Lenart (3,5 odstotka), Gornja Radgona (3,6 odstotka), Škofja Loka in Sežana (3,8 odstotka) ter Nova Gorica in Piran (3,9 odstotka).

Podatki tudi kažejo, da imamo v Sloveniji dva značilna tipa zdravstvenega absentizma. Za prvega je značilna zelo pogosta zadržanost

z dela s kratkim povprečnim trajanjem bolniške odsotnosti.

Za drugi tip absentizma pa je značilna nepogosta zadržanost z dela z dolgim povprečnim trajanjem bolniške odsotnosti. Prvi tip absentizma se kaže na območju Nove Gorice in deloma v območjih enotah Kranj, Koper ter Novo mesto. Drugi tip absentizma pa se pojavlja v območjih enotah Celje, Ljubljana in Ravne na Koroškem.

Za takšna gibanja bolniške odsotnosti z dela lahko obstajajo različni razlogi. Povezani so z odnosom delavcev do bolezni oziroma dela, z ravnanjem zdravstvene službe in njenimi kriteriji pri ocenjevanju začasnih zadržanosti z dela. Kljub temu je težko razumeti malone 90-odstotne razlike v številu odsotnosti z dela, ki so denimo med Ljubljano in Novo Gorico. Ali pa kar 160-odstotno razliko v povprečnem trajanju bolezenske odsotnosti z dela med Novo Gorico in Ravnami na Koroškem.

Iz tega je moč sklepati, da je področje zdravstvenega absentizma pri nas še neraziskano in da ga posamezne službe obravnavajo vsaka po svoje ne glede na posledice. Ali na kratko: na tem področju vlada popolna zmeda.

Revoz proti bolniški

Kako obvladati bolniško – je bila zato osrednja tema enodnevnega posvetovanja na Otočcu, ki ga je prejšnji teden organiziral novomeški Revoz. Za skupno mizo so prvič sedli delodajalci, predstavniki zdravstva, zavoda za zdravstveno zavarovanje, pokojninskega zavoda in sindikatov. Andrej Kožar iz Revoza je takole povedal: »Želimo opozoriti

na nedorečenost zdravstvene in delovne zakonodaje, na nedorečenost zdravstva in zdravstvenega zavarovanja, na zaostalo miselnost, da je bolniška pravica ljudi, tako kot je na primer dopust, kakor tudi na dejstvo, da tudi delodajalci lahko vplivamo na bolniško, morda celo bolj kot drugi. Če delodajalec ustvari takšne delovne razmere, da je delo zanimivo in človeka vredno ter ne povzroča okvare zdravja, potem do pojava bolniške ne bo prišlo.«

V Revozu so si zastavili cilj, da bodo bolniško zmanjšali na stopnjo, ki jo lahko z zdravstvenimi razlogi še lahko opravičijo.

Odsotnost z dela zaradi bolezni in nesreč pri delu se je leta 1992 v tem podjetju namreč gibala med 12 in 14 odstotki.

V letih 1993 in 1994 so z angažiranjem skupine, ki se je ukvarjala z zmanjševanjem nesreč pri delu uspeli odsotnost z dela znižati na 8 odstotkov, vendar pa je bila ta številka še vedno za več kot trikrat večja kot v preostalih Renaultovih tovarnah.

»Ob ugotovitvi, da se je odsotnost v našem podjetju gibala okoli 8 odstotkov pri povprečni starosti 30 let, si lahko resno postavimo

Nekaj ugotovitev iz posveta o vplivu delodajalcev, zdravstva in zakonodaje na zdravstveni absentizem:

– Zdravstveni absentizem je velik družbeni problem, ki zasluži večjo pozornost ministrstva za delo, ministrstva za zdravstvo, gospodarske zbornice, združenja delodajalcev, pa tudi zavoda za zdravstveno zavarovanje, zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje in drugih.

– Nadomestila za čas odsotnosti do 30 dni plačuje delodajalec, zato bi pri presoji delazmožnosti in upravičenosti bolniške moral imeti večji vpliv.

– Pri določanju delazmožnosti je nujna pomoč medicine dela, ki je iz sedanjega zakonodaje povsem odnena in to na račun osebnega zdravnika.

– Delodajalci plačujejo enako prispevno stopnjo za zdravstveno zavarovanje delavcev, ne glede na vlaganje v urejenost delovnih pogojev, stopnjo bolniške odsotnosti, nesreč pri delu, ergonomsko ureditev.

– V zdravstvu so nedopustno dolge čakalne dobe, tako za specialistične preglede kot tudi pred vrati osebnih zdravnikov, zaradi česar delavci izgubljajo izredno veliko dragocenega časa. Ravno tako so predlogi postopki za oceno delazmožnosti pred invalidskimi komisijami.

– Nedopusten je odnos zavarovalnic, ki pri nezgodnem zavarovanju za odškodnino jemljejo bolniški list in tako povečujejo bolniško odsotnost.

– Širokogradno določanje beneficirane dobe omogoča nedopustne zdravstvene privilegije.

– Delodajalci pogrešajo enoten sistem prikazovanja bolniške odsotnosti v gospodarstvu.



Posvetovanje o zdravstvenem absentizmu na Otočcu.

vprašanje, kaj bo z našim podjetjem čez 10, 15 let, ko bodo zaposleni še toliko starejši. In kaj bo z drugimi slovenskimi podjetji, kjer je podobna starostna struktura,« se je vprašal Anton Repovž, direktor Revoza.

Analiza, ki so jo naredili v Revozu, je pokazala, da so zaradi bolniške samo v prvi uri vsake izmene izgubili 7 do 10 vozil, ali drugače povedano, izguba je dnevno dosegla 5 odstotkov dnevne proizvodnje. To pa tudi pomeni, da



organizacijo v obratih in sektorjih, z zmanjševanjem stroškov, ki nastajajo zaradi odsotnosti, z boljšim načrtovanjem dopusta itd.

Njihov končni cilj pa je zmanjšati bolniško na stopnjo, ki jo z zdravstvenimi razlogi še lahko opravičijo, to je na manj kot štiri odstotke. Takšno znižanje bolniške pa ni odvisno le od Revoza, ampak od splošnih družbenih razmer, ki urejajo to področje: torej tudi od delovno-pravne zakonodaje in boljše organiziranosti zdravstvene službe.

Podrobna analiza vseh odsotnosti z dela, povezanih z zdravjem ljudi, je namreč pokazala, da je vse preveč nepotrebnih izhodov delavcev zaradi zbiratiziranosti zdravstva. V Revozu predlagajo takšno reorganizacijo zdravstva, da bi bile vse zdravstvene storitve na voljo tako dopoldan kot popoldan.

Vse preveč je čakanja na sprejem pri zdravniku, kar bi se lahko uredilo, saj danes obstajajo različni načini urejanja pretoka ljudi in informacij. Z malo truda bi tudi zdravstvene organizacije lahko uredile in zmanjšale čakanje pred ordi-

nacijami. Da je to moč urediti, dokazujejo zasebne ordinacije, kjer praktično ni čakanja.

Slabšanje delovnih razmer

Naraščanje zdravstvenega absentizma kaže tudi na slabšanje delovnih razmer delavcev, zanemarljivo preventivno zdravstveno varstvo delavcev, na lakomnost večine delodajalcev, ki imajo pred očmi le hitri dobiček, drugo pa jih ne zanima. Tudi zakonodaja je takšna, da delodajalcev ne spodbuja, da bi zboljšali delovne iz zdravstvene razmere delavcev.

Najbolj žalostno pa je to, da je ravno novi zakon o zdravstvenem varstvu in zavarovanju izpred treh let onemogočil nadaljnji razvoj medicine dela, pomagal ukinjati obratne ambulante, v zameno pa ponudil nedodelan pojem pooblaščenega

zdravnika. Ravno tisti, ki so pomagali oblikovati takšen zakon, zdaj zahtevajo ponovno uveljavitev medicine dela, ki naj ima ustrezno mesto v podjetjih in v zavodih. Skratka, iskali naj bi rešitve, ki bi zavarovance spodbujale k delu in ne k odsotnosti z dela.

Zdravstveni absentizem je večplasten problem, ki zajema družbeno, socialno in zdravstveno področje človeškega delovanja. Med neposrednimi in posrednimi vzroki za bolniško odsotnost najpogostejše navajajo delovne pogoje (mikroklima, svetloba, hrup, tehnologija, uporabne surovine, ergometrične rešitve), stanovanjske razmere, osebni in družbeni standard, prometne razmere, socialno politiko države, stopnjo kulture, ekološke razmere, medčloveški odnosi na delovnem mestu, motiviranost za delo, ustvarjalnost.

Revoz iz Novega mesta je pokazal, da pri bolezenski odsotnosti z dela lahko tudi delodajalec deluje preventivno, če poskrbi za zdrave delovne razmere, ustrezno izobraževanje in motivacijo delavcev.

Marija Frančeskin

AKTUALNO

milan divjak

Šola
-morala-
cerkev
na
slovenskem

Pri ČZP
Enotnost je
izšlo obsežno
delo znanega
pedagoškega in
raziskovalnega
delavca dr.
Milana Divjaka
z naslovom
»Šola, morala,
cerkev«.

Gre za del
obširnega
raziskovalnega
projekta, ki
obravna
razvoj laičnega,
moralnega in
družboslovnega
pouka na
Slovenskem od
začetka do
danes.

Knjigo lahko naročite po telefonu na 061/321-255
ali telefaksu 311-956

bi pri letni proizvodnji 80.000 vozil lahko naredili 4.000 vozil več ob istih stroških.

Zmanjšati bolniško na manj kot 5 odstotkov

Takšno zmanjšanje bolniške bodo letos v Revozu dosegli z izboljšanjem ergonomskih in ekoloških delovnih razmer, pa tudi z boljšo

ZDRAVNIKI NAPOVEDALI STAVKO

Fides, sindikat zdravnikov in zobozdravnikov, je te dni objavil shemo morebitne zdravniške stavke in pogajanj z ministrstvom za zdravstvo vse do marca prihodnjega leta.

V primeru zavlačevanja uresničevanja njihovih zahtev – da je treba poklic zdravnika in zobozdravnika izločiti iz veljavnega zakona o razmerjih plač v javnih zavodih, da mora plače zanje urejati kolektivna pogodba, da mora biti plača zdravnika in zobozdravnika vsaj znesek trikratne povprečne plače v gospodarstvu in da morajo biti pogajanja o tem sklenjena do poteka veljavnosti sedanje kolektivne pogodbe, to je do marca prihodnjega leta – bodo sredi decembra organizirali enodnevno opozorilno stavko.

Med opozorilno stavko bo normalno opravljala svoje delo urgencia, v bolnišnicah pa bodo poskrbeli za vse tiste bolnike, pri katerih bi morebitna prekinitev zdravljenja povzročila slabšanje zdravstvenega stanja.

Sledila bodo pogajanja do konca leta. Če opozorilna stavka ne bo pomagala, bo Fides razglasil ponovno, kombinirano stavko. Med to stavko bodo bolnišnice delale v skladu z zakonom določenim 40-urnim tedenskim delovnikom, to pa pomeni veliko manj, kot delajo sedaj. Fides namerava tako dokazati, da so nenehni očitki o preveč ali dovolj zdravnikov neupravičeni. Zdra-

vstveni domovi pa bodo imeli v tem času administrativno stavko, to pomeni, da bolniških listov, zdravniških spričeval in statističnih podatkov ne bodo izročali v nadaljnjo obdelavo.

Zdravila bodo predpisovali samo na bele recepte, kar pomeni, da bo treba takšna zdravila plačati. Zdravniki želijo tako protestirati proti Zavodu za zdravstveno zavarovanje Slovenije, ki z vedno novimi pravili ruši odnos med bolnikom in zdravnikom.

Če takšna kombinirana stavka ne bo obrodila zelenih sadov, bodo zdravniki in zobozdravniki določili



Dr. Konrad Kuštrin, predsednik Fidesa

datum splošne stavke, ki bo trajala vse do izpolnitve njihovih zahtev. V času splošne stavke bo delo potekalo tako kot ob nedeljah.

Predsednik stavkovnega odbora dr. Konrad Kuštrin je obtožil ministrstvo za zdravstvo, da z raznimi polresnicami namenoma povzroča razdor med zdravstvenimi sindikati in zdravstvenimi delavci. Fides namreč meni, da je po odločbi ministrstva za delo njihov sindikat edini reprezentativni sindikat za poklic zdravnik in zobozdravnik, ne pa tudi drugi zdravstveni sindikati, kot trdi ministrstvo za zdravstvo. Prav tako Fides zavrača mnenje ministrstva za zdravstvo, da zdravniška zbornica nasprotuje predlogu, da bi zdravniške plače izločili iz zakona o razmerjih plač delavcev v javnih ustanovah in jih določili v okviru kolektivne pogodbe. Tudi zdravniška zbornica se zavzema za določitev plač v kolektivni pogodbi, saj je do posebnega zakona o zdravnikih še dolga pot.

M. F.

Dejan Majkič
iz podjetja Auto
Makar plačuje
račun za gnilobo
slovenske države

V DISCIPLINSKEM POSTOPKU ZARADI RAZKRITEGA GOLJUFANJA KUPCEV

Letos maja smo v našem časniku pisali o anarhiji na slovenskem avtomobilskem trgu. V članku z naslovom Tujec v lastni državi smo razgalili (stran)poti slovenskih avtomobilskih trgovcev. Dejan Majkič iz podjetja Auto Makar nam je pripovedoval o ponižujočem odnosu italijanskih lastnikov do delavcev, o goljufanju kupcev in mahinacijah, ki si jih s homologacijami in drugimi predpisi dovolijo v tej firmi. Ze takrat smo se spraševali, ali bo njegov javni nastop dosegel svoje ali pa se bo vnovič potrdila stara resnica, da je kriv tisti, ki je o umazanijah govoril, ne pa oni, ki jih je povzročil. Vse kaže, da se je stara resnica potrdila tudi tokrat.

V članku smo zapisali: »Gorje tistemu, ki se skuša na tak ali drugačen način postaviti po robu tej anarhiji. Čaka ga utečen mehanizem najrazličnejših pritiskov in šikan, ki ga v končni posledici lahko spravijo na cesto.« Kot tudi: »Slovenska država pa se glede tega vede, kot da jo stvar sploh ne zanima. Scenarij se je tudi tokrat ponovil do potankosti. Namesto da bi inšpekcije, davkarja in druge pristojne državne službe na javne zapise in konkretne prijave reagirale tako, kot se za resno državo spodobi, se je iz vsega skupaj izcimil zgolj disciplinski postopek zoper Majkiča. Ta naj bi po mnenju direktorja podjetja Auto Makar Francesca Scalise zaradi neresničnih izjav novinarju Slovenskih novic hujše kršil delovne obveznosti, za kar se lahko izreče ukrep prenehanje delovnega razmerja. Mimogrede: na naš članek je vodstvo firme Auto Makar re-

agiralo zgolj z zahtevo po objavi njihovega odgovora, ki pa ga kljub naši urgenci v redakcijo nikoli nismo dobili. Majkič naj bi težje kršil delovne obveznosti, ko je dejal: »Nekateri prodajalci avtomobilov, ki so prepredili naš trg, poslušajo v slogu kolonialistov in se požvižgajo na spoštovanje predpisov. Auto Makar, d. o. o., generalni zastopnik italijanskega Fiata, Alfa Romea in Lancie, ki z nespoštovanjem homologacijskih predpisov služi na račun tehnično nepodkovanih slovenskih kupcev, uspeva tudi zaradi slabega nadzora države.« Prav tako naj bi Majkič storil firmi precejšnjo škodo, ko je izjavil, da so kupci vozil opeharjeni pri izdaji homologacijskih certifikatov, da so prejeli avtomobile Panda z 900 ccm, v prometnih dovoljenjih pa je zapisana moč avtomobila 1000 ccm, da se reklamacije kar vrstijo,

s čimer se dejansko dela škoda Fiatu, saj Auto Makar slovenskim kupcem vsiljuje vozila, ki so bila izdelana za druge trge in ne ustrezajo našim predpisom.

Sramota za državo

Prav značilno je, da je direktor tej obtožbi pritaknil še tri neupravičene Majkičeve izostanke z dela po končanem dopustu. Posebej pa bo v oči direktorjeva cinična ugotovitev, da je za uvedbo disciplinskega postopka dalo soglasje tudi 14 od skupaj 17 zaposlenih delavcev, kar naj bi nadomestilo soglasje sindikata. Cinizem svoje sorte je njegova ugotovitev, da zahteva za uvedbo postopka ni posledica kakršnekoli sindikalne dejavnosti. Če to drži, potem bi bilo od Italijana prav zanimivo slišati, zakaj so razen dveh vseh delavci izstopili iz podjetniškega sindikata. To vprašanje utegne seveda še posebej zanimati vodstvo sindikata trgovine v ZSSS.

Drugi del odgovora na zastavljena vprašanja pa nam ponuja delovanje inšpekcijskih služb, ki se do podjetij v rokah tujega kapitala vedejo ponižno in sramotno za slovensko državo. Tako v dopisu republiškega inšpektorja za delo Janeza Žvana centrali ZSSS beremo: »Pregleda na podlagi vašega zaprosila še nismo opravili, ker družba ni bila v stanju zagotoviti inšpektorju rednega pregleda. Dejanja so bila začeta dne 2. 8. 1995, vendar do danes niso predložili vse zahtevane dokumentacije. Dne 11. 10. 1995 je na inšpektorat vabljen odgovorna oseba, da predloži vse zahtevane listine. O ugotovitvah in ukrepih vas bomo seznaili.« Tako torej inšpektor medeljuje za listine in čaka, da bodo italijanski delodajalci morebiti premoogli nekaj časa in dobre volje za njegove zahteve. Analogno z inšpektorjevo logiko lahko to tudi pomeni, da Italijani te dobre volje preprosto ne bi premoogli. Se pravi, da pregleda ne bi bilo mogoče izpeljati. Kolikor pa je meni znano, v resnih državah inšpekcije ne prosijo in ne čakajo na dobro voljo potencialnih kršiteljev, temveč one same določajo okoliščine in pravila igre. Me prav zanima, kako bi se vedli Italijani, če bi jih naš inšpektor obvestil, da morajo do takrat in takrat pripraviti vse potrebne listine, sicer jim bo primeru zaprl firmo.

Sindikata – zadnje upanje

Podobna zgodba se je spletla na relaciji tržni inšpektorat – urad za stan-



Dejan Majkič: »Upam, da mi bodo vsaj kazen izrekli v slovenskem jeziku!«

dardizacijo in meroslovje - Auto Makar. Tako iz dopisa urada za standardizacijo in meroslovje podjetju Auto Makar beremo, da jih je tržni inšpektorat obvestil o več vozilih znamke Fiat Ducato v carinskem skladišču, ki niso skladna z našimi predpisi. Urad prosi Italijane, naj ga obvestijo, kaj

Zoper Dejana Majkiča je te dni direktor podjetja Auto Makar odredil še sklep o začasnem odstranitvi iz službe in ga utemeljil s tem, da je proti Majkiču uveden disciplinski postopek. Zanimivo, da se je to zgodilo isti dan, ko je disciplinska komisija Majkiču že izrekla javni opomin in kazen »prenehanja delovnega razmerja, ki se pogojno odloži za dobo šestih mesecev«. V obrazložitvi beremo naslednjo utemeljitev: »Zoper delavca je vložena zahteva za uvedbo disciplinskega postopka zaradi hujše kršitve delovne obveznosti, za katero se izreče ukrep prenehanja delovnega razmerja. Delavec Majkič je zlorabil svoj položaj in kršil poslovno tajnost podjetja Auto Makar d. o. o., ko je njegove uradne in poslovne listine, ki se po internem aktu štejejo za tajnost, izročil v oktobru 1995 za objavo uredništvu časopisa AS in s tem omogočil, da so se poslovne listine objavile v reviji AS, ki je izšla 30. oktobra. Ker obstaja utemeljen sum, da je delavec storil očitano kršitev, bi lahko njegova nadaljnja navzočnost v družbi ogrozila nemoten potek delovnega procesa.« Tako torej: če neko podjetje v tuji lasti v Sloveniji izgrava njene predpise in goljufa kupce, delavec pa takšno početje javno razgali, sledi najprej disciplinska komisija, potem pa še suspens. Čudovito! Vprašanje je samo eno: kaj bodo storili Italijani, če tudi te kazni ne bodo zalegle? Glede na delovanje slovenske pravne države nas ne bi presenetilo, če bi v kratkem začeli prakticirati mafijske metode...

in prošnje. Nikjer konkretnega ukrepanja.

V našem pisanju maja smo se spraševali o pravih igrah, ki jih slovenska država postavlja tujemu kapitalu. Prav tako pa tudi o tem, ali ta država lahko dopušča šikane delavcev, ki so bolj kot do delodajalcev lojalni do predpisov države. Ali še drugače: Kaj je prej in bolj pomembno - spoštovanje zakonodaje in kupcev ali lojalnost do tujih delodajalcev, ki jim gre izključno za profit? Takrat smo zapisali: »Preizkus z lakmusovim papirjem se nam v tem primeru ponuja sam od sebe. Če bo Dejan Majkič zaradi svojega javnega nastopa izgubil službo, je jasno, da tuji kapital v Sloveniji lahko počne, kar ga je volja. Seveda pa se je v tem primeru treba vprašati, kakšna je ta država, ki ne štiti svojih delavcev pred aroganco tujega kapitala.«

Glede na okoliščine, ki vladajo v tej državi, je iz povedanega vsakomur lahko jasno, kakšni so odgovori na zastavljena vprašanja. V Sloveniji vladata anarhija in divjina, v kateri lahko vsakdo, ki ima dovolj pod palecem, počne ravno vse, kar ga je volja. In narobe: delavec, ki si drzne opozoriti na mahinacije, goljufije in podobne nečednosti, je že vnaprej obsojen na šikane in v končni posledici tudi na izgubo delovnega mesta. Takšno centralnoafriško oziroma južnoameriško inačico »zgodbe o uspehu« pa si njeni snovalci lahko nekam zataknejo. Jasno je, da ne bo nič drugače, če se tej anarhiji in sramoti za resno državo ne bo postavil kdo po robu. Za zdaj pa žal takega ni videti. Res pa je, da takšne razmere kar kličejo po sindikalni akciji. Tembolj, ker se v nasprotjem primeru lahko zgodi, da teh in takšnih sindikatov, ki mimo pristajajo na vse to, jutri preprosto ne bo več. Ker jih nihče ne bo pogrešal.

Ivo Kuljaj

KLUB ŽRTEV ANONIMNIH IN GROZILNIH PISEM



POHABLJENEC UŠIVI, UMazanec RDEČI
GNUS POKVARJENA, SATAN POBIJALSKI
MDRILEC, ZLOČINEC, POLIŽI, ZA TEBE JE
DREK PREDOBER. NE BO TI USPELO, KER BOŠ
PREJ ZAKAM, KO TI JE BIL O ŽE SPOROČENO,
PA SE TEGA NE DRŽIŠ.

Pred časom sem v pismih bralcev povabil prejemnike anonimnih pisem, naj se mi oglasijo. Hotel sem opozoriti zbegane posameznike, prejemnike anonimnih pisem, da nas je več. Tako sem se dokopal do imen ljudi in pisem, ki niso samo žaljiva, ampak tudi grozilna. Slišal sem nekaj pretresljivih zgodb ljudi, ki so svoje zagate brez uspeha prijavili policiji. Zanimivo pa je, da so prav vsi prejemniki anonimnih pisem afirmativno pisali o NOB ali levici.

Da bi vaši bralci lažje razumeli, za kakšna pisma gre, vam pošiljam kopiji dveh primerkov enega od prejemnikov. »Žrtev« dovoljuje objavo, vendar s prošnjo, da ne omenjate njenega imena.

Zanimivo je, da od objave omenjenega prispevka nisem dobil nobenega anonimnega pisma več. Je pa očitno zato namesto mene postal »žrtev« gospod v Ljubljani, ki ima enak priimek in ime kot jaz. Ob tej priložnosti se mu opravičujem za vse nevšečnosti, »anonimnežem« in njihovim »strankam« pa sporočam, da sem dosegel na telefonski številki 061/12-54-222.

P. S.

Temne lise na kopiji faksimila prejetega pisma so sledi človeških iztrebkov, s katerimi »anonimnež« pogumno dekorirajo tovrstno pošto. Izvirnik hranim.

Jože Vuk,
tajnik Delavske zveze ZLS

MINISTRSTVO ZA ZNANOST IN TEHNOLOGIJO
Urad za standardizacijo in meroslovje
Kotlarska 6
61000 Ljubljana
tel. 061 13 12 322
fax. 061 314 882

Ljubljana, 1995-10-25
Št.: USM/8.2-05/95-309/02

Iz izjave o ustreznosti vozila je razvidno, da bi moral imeti fiat ducato servo volan, predelno steno, nastavljive žaromete in halogenske luči. Vse to je potrdil s svojim podpisom pooblaščenec firme AUTO MAKAR, direktor Scalise, kupec pa je ostal z dolgim nosom. Kako se po slovensko temu reče, gospod direktor?

AUTO MAKAR d.o.o.
Stegna 21
61000 LJUBLJANA

Zadeva: Vozila FIAT DUCATO

Tržni inšpektorat Republike Slovenije nas je obvestil, da imate v carinskem skladišču v Ljubljani več vozil znamke FIAT DUCATO, ki niso skladna s predpisi, ki veljajo pri nas. Glede na to, da obstaja sum, da se bodo ta vozila pojavila na slovenskem tržišču vas pozivamo, da nas nemudoma obvestite kaj nameravate s temi vozili.

Istočasno vas ponovno opozarjamo na vašo obvezo, da na našem tržišču prodajate samo taka vozila, ki so skladna s homologiranim tipom vozila, to pa pomeni, da morajo ustrezati vsem pri nas veljavnim predpisom.

Ravno tako nas Tržni inšpektorat prosi za pojasnilo kaj pomenijo zelene, rdeče ali rumene nalepke na vetrobranskem steklu vozil FIAT in LANCIA, ki se nahajajo v carinskem skladišču. Glede na to, da nam njihov pomen ni poznan, vas prosimo tudi za to pojasnilo.

Lepo pozdravljen!

Pomočnik direktorja za homologacijo
Mina Luckmann, dipl. ing.

Direktor USM
Dr. Bogdan Toge

dr. Adam Purg

OBVEŠČEVALNE SLUŽBE

... Delo odlikuje skrb za nadaljnjo graditev države in njene suverenosti ter želja po oblikovanju visokoprofesionalne obveščevalne službe. Avtor spoštuje dosežke tujine, ki pa jih po nepotrebnem ne favorizira. Je nasprotnik mehaničnega prenašanja tujih izkušenj v naše razmere. Išče in najde kompromis med množico tujih rešitev in slovensko prakso. Ves čas se zaveda dejavnikov, ki determinirajo slovensko stvarnost.

... Delo je rezultat vestnega, načrtnega, sistematičnega ter teoretičnega in znanstveno zaokroženega proučevanja. Predstavlja soliden prispevek ne samo stroki, temveč tudi sodobni politološki znanosti.

... V pravem času je prišlo v javnost ustrezno znanstveno delo, ki popravlja mučen občutek kvazi poznavanja, degradiranih in večinoma depasiranih razprav v javnosti o problemu organiziranja in delovanja obveščevalnih služb pri nas.

dr. Andrej Anžič

NAROČILNICA

Pri ČZP Enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, nepreklicno naročam(o) izvod(ov) knjige avtorja dr. Adama Purga OBVEŠČEVALNE SLUŽBE (a 3.500 SIT + 5% prometni davek).

Naročeno pošljite na naslov:

Ulica, poštna št., kraj:

Ime in priimek podpisnika:

1. Račun bomo plačali v zakonitem roku.
2. Kot ind. naročniku mi pošljite po povzetju.

Naročeno, dne: Podpis naročnika:

Humoreska

Oče slovenske parlamentarne rapsodije



– Ali mislite, da bodo poslanci Omerzo kaznovali? smo kar naravnost vprašali tovariša Neposrednega proizvajalca ružnih strok, ki je po običaju že kraljeval za šankom bifeja. Bliznja srečanja posebne sorte in zložno pil svoje pivo, seveda veliko.

»Ja, zakaj pa?«

– Ker je pri glasovanju pritiskal dve tipki hkrati, svojo in še tipko predsedujočega, ki pa je tudi glasoval s svoje predsedujoče pozicije.

»Zakaj pa naj bi ga kaznovali?«

– Pa saj to je zavestna goljufija!

– In kakšna naj bi bila kazen?«

– Ne vem sicer, ampak morali bi mu odvzeti mandat...»

»Pa saj ima gospod Igor Omerza poslansko imuniteto in ga nihče ne more kaznovati.«

– Čakajte, čakajte! Tu se pa vse neha, tudi imuniteta!

»Jaz pa res ne vem, da je pritiskanje na tipke bolj nevarno od besnega divjanja po cesti, fizičnega obračunavanja zaradi zaparkiranega avta ali od drugih deliktov, ki se jih poslužujejo naši poslanci oziroma vodilni vladni možje.«

– Ampak pri goljufijem glasovanju gre za napad na sistem...»

»Tu se sliši nekam znano iz starih časov. Pa saj imamo pri glasovanju že tudi razne finte, ko se poslanci, če jim izid glasovanja ni všeč, spomnijo, da so pritisnili na napačno tipko. In se potem glasovanje ponovi. Ali pa se med volitvami na mah pokvari računalnik, pa ga popravijo in spet na mah povede tisti kandidat, ki je pred napako zaostajal. Drugi moj, to je pač naš sistem.

Sicer pa jaz mislim, da bi dejanje gospoda Omerze morali vrednotiti drugače, in sicer kot izjemen prispevek h kulturnemu življenju našega parlamenta.«

– Ja, vi bi Igorja Omerzo še pohvalili!?

»Seveda. Poglejte, slovenski parlament deluje dokaj razglašeno. In največ, kar naši poslanci spravijo skupaj, je neubrano zborovsko petje. Saj se spomnite, kako so ob proglasitvi samostojne države peli Zdravljico; vsak po svoje je fušal. Kučan je štartal pregloboko, Bučar prehitro, eni tako, drugi drugače. Skratka, popolna disonanca. In od takrat se stanje ni nič kaj popravilo. Največ, kar spravi naš parlament skupaj na glasbenem področju, so razni samospeli, pa razne strankarske kantate, pri zboru pa je že vse narobe.«

– In kaj ima to skupnega s pritiskanjem na dva volilna gumba?

»Očitno nimate nikakršne glasbene predizobrazbe. Igor Omerza, opevano naj bo njegovo ime, je prvi v slovenskem parlamentu prav ob tem glasovanju uvedel v parlamentarno delo akord, saj se ni omejil zgolj na eno tipko. Skratka, naš vrli Igor je prvi med našimi poslanci spoznal, da se bomo Evropi po parlamentarni poti približali zgolj skozi bolj zahtevne zvrsti parlamentarne glasbe, zato bi mu morali podeliti naslov žočeta slovenske parlamentarne simfonije'...«

– Pa saj vi naravnost navijate, da bi ga drugi posnemali!?

»Seveda! Ob prihodnjem glasovanju pričakujem, da bo Omerza izpopolnil svoj akord. Pritisnil bo na štiri tipke. Takoj mu bo odgovoril, recimo Polajnar, ki bo udaril po glasovalnih tipkah poduhovljen koral, nakar bo Potrč iz vseh registrov bruhal z internacionalo, a že ga bo poskušal Podobnik preglasiti z narodnozabavnimi vižami, nakar bo Šešerko zasviral zeleno žalostinko, Kopač pa za kontro en žepni rock and roll, in če bosta potem še Jelinčič ter Dobrajčeva v tesno oprijetih trikotjih zaplesala istrsko baletno suito, bo umetniška slika slovenskega parlamenta popolna...«

– Ampak to bo prej kakofonija kot pa simfonija!

»Se strinjam, ampak da se stvar ne bi slišala tako grdo, raje namesto simfonije oziroma kakofonije imenujmo ta poslanski nastop slovenska parlamentarna rapsodija.«

– Zakaj pa rapsodija?

»Rapsodija je skladba, ki gradi na nacionalnih prvinah.«

Bogo Sajovic

MED (ENOUMNIMI) VRSTICAMI

POSLANICA TUĐMANU

(Tanja Torbarina, GLOBUS, Zagreb)

Mi mislimo, da je naš sadašnji Predsednik pravi domoljub, ali ujedno i iskusi politički li-sac, kakvog treba tražiti. Zaslužuje da ga pose-bice pohvalimo, i brezrezervno u svemu podupi-remo. Čak štoviše pozivamo: ustanimo složno i odje-nimo svečano ruho, poklonimo mu se smjerno, i polju-bimo ga punim žarom i od srca. Neka nam vječno bu-de vodja in neka nam največji sin kojeg je ova zemlja-dala ostane! Dok njega imamo, imamo najvećeg ga-ranta naše samobitnosti i opstojnosti našeg naro-da. Podignimo mu zato veliki spomenik od dre-vnog kamena, da ponosno stoji dovije-ka, kako bi vsi znali, kakvog Predsednika imamo!

POSLANICA TUĐMANU

(Tanja Torbarina, GLOBUS, Zagreb)

Mi mislimo, da je naš sadašnji Predsednik pra-sac, kakvog treba tražiti. Zaslužuje da ga pose-remo. Čak štoviše pozivamo: ustanimo složno i odje-bimo ga punim žarom i od srca. Neka nam vječno bu-dala ostane! Dok njega imamo, imamo najvećeg ga-da. Podignimo mu zato veliki spomenik od dre-ka, kako bi vsi znali, kakvog Predsednika imamo!



HOROSKOP

Prenašalci sporočil

Po koncu republikanske ureditve starega Rima je oblast prevzela julijsko-klavdijska dinastija. Eden izmed cesarjev te dinastije je bil Tiberij Klavdij Neron (rojen 16. novembra 42. pr. n. št.), v zgodovini znan kot cesar Tiberij. V mladosti je bil blesteč vojaški poveljnik in se je odlikoval zlasti v Germaniji in Panoniji. Cesar Avgust ga je sprejel za zeta in ga tudi uradno posinovil, vendar je bil Tiberij zaradi nekega prepira skoraj osem let v nemilosti in v poluradnem pregnanstvu na Rodosu. Številne smrti v cesarski rodbini so Tiberija pripeljale nazaj v Rim in po Avgustovi smrti leta 14 n. št. je postal cesar. Kot cesar je bil povprečen, redno je vzdrževal uradništvo in vojsko, zbral je precejšen denarni zaklad in končal velika javna dela, ki jih je začel Avgust, vendar so vse bolj prihajale na dan njegove slabe strani. Bil je skop, sumničav, razuzdan in krvoloč. Sprva počasi, nato pa vse pogostejše so se začele obsodbe in usmrtnitve, večinoma brez prave podlage. Šlo je za osebnostne maščevanja, namišljene izjave, pohlep po premoženju, kajti lastnina obtoženega je pripadla državi, se pravi Tiberiju. (Teoretično so bile cesarjeve zasebne, državna in vojaška blagajna ločene, a nobeden ni bil toliko pogumen ali pa nor, da bi zahteval kak obračun.) Kmalu je nastal poklicni stan ovaduhov, celo nekateri senatorji in pripadniki visokega plemstva so tako umazali

svojo čast, ki so ovajali »zarotnike«, nekatere zaradi osebnih zamer, še več pa zaradi gmotnih koristi; osmina »izdajalčevega« premoženja je namreč pripadla ovaduhu. Najožji cesarjev zaupnik in sodelavec v teh pokolih je bil poveljnik pretorijanske garde Sejan. Ta je tudi prepričal Tiberija, naj se iz zdravstvenih razlogov umakne na otok Capri, on pa bo s cesarjevim pooblastilom nadaljeval delo. Tiberij se je strinjal in tako zadnjih deset let svojega življenja preživel na Capriju. Tam mu je bilo všeč, saj je lahko brez skrbi stregel svoji razuzdanosti. Sejan, v katerega je imel vse zaupanje, pa je začel delovati tudi na svoj račun. Želel si je cesarske oblasti in začel je odstranjevati nasprotnike. Tiberij je bil na svojem otoku praktično odrezan od informacij, saj je sle nadziral Sejan in je tako lahko pošiljal le zase ugodne vesti. Kljub temu pa je vest o Sejanovem zarotništvu prebila zaporo in Tiberij je sprožil nov pokol. Tokrat Sejana, njegovih zaveznikov in njihovih družin. Po več kot desetletni odsotnosti se je Tiberij sklenil vrniti v Rim in spet prevzeti vaje v svoje roke. Vendar je na poti umrl. Kot cesar ga je nasledil njegov pranečak Kaligula. Tega leta (37 n. št.) so Rimljani mislili, da je končno prišel tako željeni mir, a so se zmotili. Kaligula se je pokazal tako krvoločnega in blaznega, da so si v samo štirih letih njegove vladavine ljudje skoraj želeli Tiberijevih časov.

Tiberijev značaj se lepo kaže tudi v tem, da kratko malo ni izplačal volil pokojnega cesarja Avgusta. Nekoč je šel po Rimu pogrebni sprevod in neki šalji-vec je zaklical mrljicu:

»Povej Avgustu, da še niso izplačali njegovih volil.«

Stvar je seveda takoj prišla na ušesa Tiberiju, poklical je šaljičevca, ga vprašal po znesku, ki bi ga moral po volilu dobiti, in ukazal, naj mu ga izplačajo. Takoj nato ga je ukazal ubiti in mu še porogljivo rekel:

»Sedaj pa povej Avgustu, da si bil izplačan.«

Deni

AVTOR: BORJUT LEVEC	HANIBALOV BRAT	RUSKI PISATELJ (NIKOLAJ)	ŽENSKO IME	SLOVENSKI SMUČAR (ROBERT) SVATO- VANJE	RUSKI PESNIK (MIHAIL)	NEMŠKI FILOZOF (THEODOR)	EKOONOMIST SIK	LOVRO TOMAN	ANGLŠKI SKLADATELJ (EDWARD) NEDOTAKLJIV PREDMET	VINOODNA RASTLINA FRANCOSKI POLITIK (GEORGES)	OBNOVA	PAJCA ZA CISENJE PLUGA	USNEN JEREMEN	ZANIMANJE GERMANŠKI HERALDIČNI OREL	ZNAČAJ KARAKTER	LOVRO KUHAR	DROŽINA FRANCOSKIH SLIKARJEV	STRNJENA KRI NA RANI
BOLNIŠNICA																		
ANTIČNI STIP																		
ČLAN BEATLOV (RINGO)																		
RUŠA, TRATA																		
TERMIN																		
MESTECE V SRBIJI (SIR)																		
BERT SOTLAR																		
PLAČILO NA RAČUN																		
NEKDANJI AMERIŠKI BOKSAR (SONNY)																		

Nagradna križanka št. 53

Rešeno križanko nam pošljite do 28. novembra 1995 na naslov: ČZP Enotnost, Dalmatinova 4, 61000 Ljubljana, p.p. 479 na dopisnici ali v pismu s pripisom Nagradna križanka št. 53. **POZOR!** S to številko povečujemo naš nagradni sklad. Nagrade so: (1) – ura Etic Quartz, (2) – 5.000 SIT, (3) – 3.000 SIT (4) – 2.000 tolarjev in (5) knjiga.

Rešitev nagradne križanke št. 50:

KASTLER, PRSK, ASTRONAVTIKA, STISK, DLAKAR, TAR, ALKOHO-LI, RIAL, LOG, VAN, MARKO, APAC, RA, OATES, ENO, EA, PARKA, STOLETNIK, ALMORAVIDI, IRANKA, TVAR, RIM, LEČA, ARN, RENNES,

EGER, BAT, AO, DANTON, NARAVA, SLOAN, ENS, LASO, OR, ATLANTIK, ANIMOSO, AT, MOKA, BARENTS

Izžrebani reševalci nagradne križanke št. 50:

1. Vid Vadnu, Pod Srnjakom 8, 61381 Rakek
2. Tomaž Bolka, Tugomerjeva 2/51, 61000 Ljubljana
3. Franc Kegus, Levec 76, 63301 Petrovče

Nagrade bomo poslali po pošti.

Križanko pripravil



Kmetičevo pravo

Slavko Kmetič, šef sindikalnega foruma SDSS, ugotavlja, da so lastniki sindikalnega premoženja usahnili že leta 1990, kar naj bi bilo po zakonu o nepremičninah zadosten razlog, da to premoženje preide na državo. Po njegovem »strokovnem« mnenju se sindikalna lastnina ne more deliti, lahko pa država določi upravljalce, kar naj bi bili sindikati. Država naj bi bila lastnik sindikalnega premoženja, sindikati pa bi ga samo upravljali. Kot v dobrih starih samoupravnih časih. Vse lepo in prav, le to ni jasno, kako si bodo sindikati kot upravljalci oziroma najemniki zagotavljali svojo avtonomno in od

države neodvisno vlogo. Jebeš (social)demokracijo, ki se zavzema za nacionalizacijo delavske lastnine! Zraven pa še državo in čase, v katerih nam pravo tolmačijo bivši železničarji (upokojeni po zloglasnem zakonu o poslancih), medtem ko najvišji sodišči (ustavno in vrhovno) o isti zadevi (na primer: zakupi podzaviljenih zemljišč) razsojajo diametralno nasprotno. Fuj in fej!



Vladimirjeva trobenta

Vladimir Bizovičar, podšef SKEI, je ogorčeno demantiral napačen podatek iz prejšnje številke, da mu je njegov mobiltelefon Bertl nabavil frajtonarico, po zvokih katere naj bi poslej plesala ZSSS. Vladimir je namreč v vsej svoji slavni sindikalni karieri vedno pihal najraje le v trobento, ki se ji tudi v igranju nove himne z naslovom »SKEI + 19 sindikatov« ne misli odreči. Predsednik vlade dr. Janez Drnovšek se je v dvehurnem pogovoru z Albertom Vodovnikom takoj strinjal, da trobilo SKEI postane uraden instrument ZSSS.

Kuli

Hrvatje pravijo:

»Najboljši slovenski nogometaš je Bojan Kržaj!«

Slovenci vračamo:

»Najboljši hrvaški slalomist je Franjo Tuđman!«

NAGRADNI SKLAD

Ta teden sta praktični nagradi v naš nagradni sklad prispevala: Uro Etic Quartz – UZO, d. o. o., podjetje za trgovino, proizvodnjo in storitve Parmova 53, 61000 Ljubljana – tel.: 061/301-787; Trgovina: Hala Tivoli, Celovška 25, tel.: 061/1315-155. V njej prodajajo ure, zlato in ostalo; kozmetiko svotovnih znamk, igrače, audio-video tehniko, tekstil – Casucci, Lee, Legend in drugo. Knjigo (otroška slikanica) Oblak, mlinar in pobeglo zdravje – Tomaž Vrabčič iz Škofje Loke. Delo je njegov knjižni prvenec, ki je vzbudil veliko zanimanje.

POZOR!

K sodelovanju vabimo vse (podjetja in trgovine), ki bi lahko s svojimi izdelki obogatili naš nagradni sklad.